

EKONOMICKA UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/I/2020/3062471901

Zahraničnoobchodné a investičné záujmy Číny v subsaharskej
Afrike
Diplomová práca

2020

Bc. Katarína Kulacsová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

**Zahraničnoobchodné a investičné záujmy Číny v subsaharskej
Afrike**

Diplomová práca

Štúdijný program: manažment medzinárodného obchodu

Štúdijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Ľubica Zubaľová, PhD.

Bratislava 2020

Bc. Katarína Kulacsová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa rada pod'akovala vedúcej mojej diplomovej práce, Ing. Ľubici Zubaľovej, PhD. za jej pomoc, odborné rady, usmernenia a hlavne trpezlivosť pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

ABSTRAKT

Kulacsová, Katarína: Zahraničnoobchodné záujmy Číny v subsaharskej Afrike. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Ľubica Zubaľová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2020, 90 s.

Cieľom diplomovej práce je na základe vedeckých metód vyhodnotiť zahraničnoobchodné a investičné vzťahy Číny so subsaharskou Afrikou. Práca je rozdelená do 3 kapitol. V prvej kapitole sa venujeme základným informáciám o vzťahu Číny a krajín subsaharskej Afriky, riadiacim mechanizmom a motívom investícií. V druhej kapitole špecifikujeme hlavný cieľ práce, použitú metodiku pri vypracovaní práce a zvolené metódy. V poslednej, tretej kapitole venujeme podrobnodnú pozornosť objemu poskytnutých investícií, vzájomnému obchodu a pozitívam a negatívam tejto spolupráce a v závere kapitoly uvádzame konkrétne obchodné investície Číny v subsaharskej Afrike. Výsledkom práce je zhodnotenie pôsobenia Číny v krajinách subsaharskej Afriky, v ktorom taktiež uvádzame aj odporúčania pre krajiny, ktoré sa rozhodnú pomoc a investície Číny prijať.

Kľúčové slová: Čína, subsaharská Afrika, PZI, obchod, FOCAC

ABSTRACT

Kulacsová, Katarína: China's foreign and investment interests in sub-Saharan Africa. – University of Economics, Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Thesis supervisor: Ing. Ľubica Zubaľová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2020, 90 p.

The main goal for this diploma thesis is to evaluate on the basis of scientific methods the foreign trade and investment relations of China with sub-Saharan Africa. Diploma thesis is divided into 3 chapters. In first chapter we provide basic informations about relationship between China and the countries of sub-Saharan Africa, the steering mechanism and the motives for investments. In second chapter we specify the main goals of the work, the methodology used in the process of the writing of the thesis and the chosen methods. In the last, third chapter, we pay detailed attention to the volume of provided investments, mutual trade and positives and negatives of this cooperations and at the end of the chapter we specify China's business investment cases in sub-Saharan Africa. The outcome of this diploma thesis is an evaluation of China's activities in the countries of sub-Saharan Africa and it contains recommendations for countries that decide to accept China's aid and investments.

Keywords: China, sub-Saharan Africa, FDI, trade, FOCAC

Obsah

Zoznam skratiek	7
Úvod	9
1. Súčasný stav riešenej problematiky	10
1.1. Neokolonializmus	10
1.2. Subsaharská Afrika	12
1.3. Vzťahy medzi Čínou a SSA	17
1.4. Čínske inštitúcie	21
1.5. Mechanizmy a stratégie riadenia spolupráce	26
1.6. Kritiky na pôsobenie Číny v SSA	30
2. Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania	36
3. Výsledky práce a diskusia	38
3.1 Zahraničnoobchodné vzťahy Číny a SSA.....	38
3.2 Čínske pôžičky v SSA	45
3.3 PZI Číny v SSA	51
3.4 Čínske spoločnosti v SSA.....	54
3.5 Zahraničná pomoc	56
3.6 Prínosy a riziká čínskych aktivít v SSA	57
3.7 Najväčšie investície v subsaharskej Afrike	61
3.7.1 Diaľnica Trans-Maghreb	61
3.7.2 Elektráreň Mambilla (Nigéria)	61
3.7.3 Železnica Nairobi-Naivasha	63
3.7.4 Kontajnerový terminál Walvis Bay (Windhoek)	64
3.7.5 Projekt vodnej elektrárne Caculo Cabaca v Angole	67
3.8 Diskusia	66
Záver	69
Zoznam použitej literatúry	71
Prílohy	91

Zoznam skratiek

ADF -	Africký rozvojový fond
AFD -	Africká rozvojová banka
AÚ -	Africká únia
BRI -	iniciatíva Jeden pás, jedna cesta
CARI -	Čínsko-africká výzkumná iniciatíva
CCECC -	Čínska stavebná spoločnosť v Číne
CCPIT -	Čínska rada na podporu medzinárodného obchodu
CIGI -	Centrum pre medzinárodné riadenie inovácií
CGGC -	čínske konzorcium Gezhouba group
ČĽR -	Čínska ľudová republika
DAC -	Výboru pre rozvojovú pomoc
ECC -	kancelárie hospodárskeho a obchodného poradcu
EHS -	Európske hospodárske spoločenstvo
EXIM -	Čínska banka pre export a import
FRMPC -	Ministerstvo zahraničných vecí Čínskej ľudovej republiky
FOCAC -	Fórum pre Čínsko-africkú spoluprácu
FTA -	Dohoda o voľnom obchode
GNPOC -	Greater Nile Petroleum Operating Company
IAS -	Inštitút pre africké štúdie
ICBC -	Industrial and Commercial Bank of China
KDR -	Konžská demokratická republika
MFA -	Ministerstvo zahraničných vecí ČĽR
MMF -	Medzinárodný Menový fond
MOF -	Ministerstvo financií ČĽR
MOFCOM -	Ministerstvo obchodu ČĽR
NCPC -	Čínska National Petroleum Corporation
OBOR -	Jeden pás, jedna cesta (One Belt, One Road)
OAJ -	Organizácia africkej jednoty
ODA -	Čínska oficiálna rozvojová pomoc
	hospodársku spoluprácu a rozvoj
OECD -	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OSN -	Organizácia spojených národov
PZI -	priame zahraničné investície
RMB -	Renminbi, čínsky Juan
SASAC -	komisia pre dohľad a správu aktív vo vlastníctve štátu
SOE -	štátom vlastnené podniky
SSA -	subsaharská Afrika
USA -	Spojené štáty americké
USD -	americký dolár
WB -	Svetová banka

Úvod

Rýchly ekonomický rast a rastúca stredná trieda v Číne v posledných niekoľkých desaťročiach vyvolali bezprecedentnú potrebu zdrojov. Preto sa zamerala na zabezpečenie dlhodobých dodávok energie potrebných na udržanie jej industrializácie, hľadanie bezpečného prístupu k dodávkam ropy a iným surovinám na celom svete. V rámci tohto úsilia sa Čína obrátila na subsaharskú Afriku (SSA). Vďaka významným investíciám na kontinente, ktorý je známy pre politické a bezpečnostné riziká, Čína posilnila africké ropné a ťažobné odvetvia výmenou za výhodné obchodné dohody. Čínske spoločnosti tiež diverzifikujú svoje obchodné aktivity v Afrike, v oblasti infraštruktúry, výroby, telekomunikácií a poľnohospodárstva. Ako nový globálny investor si zároveň získala Čína taký význam, že sa stala výzvou pre USA, najmä vďaka rýchlym investíciám v subsaharskej Afrike.

Angažovanosť medzi krajinami nie je ničím novým, ich vzťahy siahajú desiatky rokov späť, hoci po konferencii v Bandungu sa ich význam stal výraznejším. Odvtedy sa Čína stala významným hráčom v oblasti investícií v SSA. Zriadila rôzne inštitúty zamerané na posilnenie jej vplyvu ako viditeľného štátu v africkom rozvojovom a politickom prostredí. Čína prostredníctvom svojich investícií v posledných desaťročiach istým spôsobom dopomohla k prosperite SSA a tieto ich vzťahy boli prospešné pre obe strany. Avšak na dosiahnutie prosperujúcich vzťahov v budúcnosti by mali africkí lídri využívať inštitúty ako je napríklad FOCAC, aby formulovali jasné politiky a chránili svoje malé a krehké ekonomiky pred lacným čínskym dovozom.

Čínska činnosť v Afrike však čelí kritike zo strany západnej a častokrát aj africkej občianskej spoločnosti za jej kontroverzné obchodné praktiky, ako aj za to, že nepodporuje dobrú vládu a ľudské práva. Zdá sa však, že niekoľko afrických vlád je spokojných s politikou Číny. Súčasné zložité vzťahy Pekingu s kontinentom zároveň spochybnilo jeho politiku nezasahovania do záležitostí afrických vlád.

1 Sučasný stav riešenej problematiky

V priebehu rokov, najmä od 50. rokov 20. storočia, Čína podnikla prostredníctvom zahraničnej politiky významné kroky v subsaharskej Afrike (SSA), a to tak, že výrazne znížila monopol západných krajín, ktoré od éry kolonializmu zanechávali v SSA výrazné stopy. Veľká pozornosť venovaná spojitosti medzi Čínou a SSA sa uskutočnila v období, keď väčšina afrických štátov získala alebo sa chystala získať nezávislosť od svojich európskych koloniálnych krajín. Napriek tomu, ako často sa hovorí o záujmoch európskych krajín (predkoloniálneho a postkolonializmu) v SSA, pokiaľ ide o rabovanie zdrojov afrického kontinentu, sa objavujú otázky týkajúce sa skutočného motívu investovania Číny v SSA. Preorientovanie Organizácie africkej jednoty (teraz Africkej únie - AÚ¹) tiež podnietilo Čínu, aby na kontinente podnikla významné kroky. Keď sa OAJ snažila rozvíjať kontinent prostredníctvom hospodárskej a politickej integrácie, Čína využila túto príležitosť na opätovné zosúladenie svojej zahraničnej politiky a uzavretie rôznych dohôd s africkým spoločenstvom, vrátane opätovného posilnenia rozvoja v oblasti infraštruktúry v rôznych SSA krajinách. Vzťahy Číny a SSA prešli v priebehu rokov veľkou skúškou, a to v tom zmysle, že rovnako ako európske krajiny, aj krajiny SSA chcú uspokojiť požiadavky stále rastúceho priemyselného a výrobného odvetvia. Práve v tomto duchu sa viedlo už mnoho vedeckých diskusií o skutočných zámeroch Číny v SSA.

1.1. Neokolonializmus

Pojem neokolonializmus² sa prvýkrát použil po druhej svetovej vojne a vzťahoval sa na pretrvávajúcu závislosť bývalých kolónií na zahraničných krajinách. Použil ho francúzsky filozof Jean-Paul Sartre v roku 1956³ a v súvislosti s dekolonizáciou afrických krajín v 60. tých rokoch ho prvýkrát použil Kwame Nkrumah, prvý prezident Ghany a pravdepodobne jeden z najvplyvnejších afrických

¹ Organizácia africkej jednoty (OAJ) vznikla v roku 1963, v období, kedy sa mnoho afrických lídrov snažilo urýchliť proces dekolonizácie a dosiahnuť tak nezávislosť. OAJ bola často kritizovaná, po jej rozpade následne v roku 2002 vznikla Africká únia.

² HALPERIN, SANDRA. Britannica. Neocolonialism. [online]. 2020. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/topic/neocolonialism>>

³ SARTRE, Jean-Paul. 1956. La Mystification néo-colonialiste. Socio 13 Word Press. [online]. 2009. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://socio13.wordpress.com/2009/03/31/le-colonialisme-est-un-systeme-par-sartre/>>

politických lídrov. Pojem neokolonializmus sa objavil v preambule OAJ v roku 1963 a bol názvom jeho knihy Neokolonializmus, posledná etapa imperialismu z roku 1965⁴. V tejto knihe Kwame Nkrumah napísal: „Namiesto kolonializmu, ako hlavného nástroja imperialismu, máme dnes neokolonializmus... Ako kolonializmus, je pokusom vyviezť sociálne konflikty kapitalistických krajín... Výsledkom neokolonializmu je, že sa zahraničný kapitál využíva skôr na vykorisťovanie ako na rozvoj menej rozvinutých častí sveta. Investície pod záštitou neokolonializmu zväčšujú a znižujú priepasť medzi bohatými a chudobnými krajinami sveta. Cieľom boja proti neokolonializmu nie je vylúčiť kapitál rozvinutého sveta z pôsobenia v menej rozvinutých krajinách. Jeho cieľom je zabrániť tomu, aby sa finančná sila rozvinutých krajín využívala takým spôsobom, aby ochudobnila menej rozvinuté krajiny.“⁵

Význam pojmu neokolonializmus sa však čoskoro rozšíril aj do krajín, v ktorých sa moc rozvinutých krajín používala na produkciu koloniálneho vykorisťovania, napríklad v Latinskej Amerike, kde priama vláda zahraničných krajín skončila začiatkom 19. storočia. Neokolonializmus sa všeobecne chápe ako ďalší rozvoj kapitalizmu, ktorý umožňuje kapitalistickým mocnostiam (národom aj korporáciám) ovládnuť národy prostredníctvom mechanizmov medzinárodného kapitalizmu a nie prostredníctvom priameho vládnutia. Môžeme ho teda nazvať aj ako istú formu kontroly menej rozvinutých krajín prostredníctvom nepriamych prostriedkov, najmä prostredníctvom hospodárskych, finančných a obchodných politík nadnárodných spoločností a globálnych a multilaterálnych inštitúcií. Kritici tvrdia, že neokolonializmus funguje prostredníctvom investícií nadnárodných spoločností, ktoré síce obohacujú niekoľko málo rozvinutých krajín, ale stále udržiavajú tieto krajiny závislé ako celok. Medzinárodné finančné inštitúcie, ako je Medzinárodný menový fond (MMF) a Svetová banka (WB), sú tiež často obviňované z účasti na neokolonializme poskytovaním pôžičiek⁶ (ako aj iných foriem

⁴ NKUMAH, KWAME. Neo-Colonialism, the Last Stage of imperialism. 1965. [cit. 2020-05-20]. ISBN: 0717801403

⁵ NKUMAH, KWAME. Neo-Colonialism, the Last Stage of imperialism. Introduction. [online]. 1965. [cit. 2020-05-20]. Dostupné na internete: <<https://www.marxists.org/subject/africa/nkrumah/neo-colonialism/introduction.htm>>

⁶ SALAMEH, MOHAMMED TORKI BANI. ResearchGate. The World Bank and International Monetary Fund as Mechanisms of Western Domination: Historical and Contemporary Analysis. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/323971725_The_World_Bank_and_International_Monetary_Fund_as_Mechanisms_of_Western_Domination_Historical_and_Contemporary_Analysis>

hospodárskej pomoci), ktoré sú podmienené tým, že prijímajúce krajiny podniknú kroky priaznivé pre krajiny zastúpené týmito inštitúciami, ale poškodzujú tak ich vlastné ekonomiky.

Pôvodne sa pojem neokolonializmus uplatňoval na zahraničné politiky európskych krajín, ktoré ho považovali za istú formu spôsobu, ktorým si môžu udržať závislosť Afriky a iných krajín. Udalosťou, ktorá sa vyznačovala začiatkom tohto používania, bolo stretnutie hlavných európskych predstaviteľov vlád v Paríži v roku 1957, kde šesť európskych lídrov súhlasilo so začlenením svojich zámorských území do spoločného európskeho trhu v rámci obchodných dohôd. Dohoda dosiahnutá v Paríži bola kodifikovaná v Rímskej zmluve (1957), ktorou vzniklo Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) alebo spoločný trh.

Neokolonializmus sa stal spôsobom koordinovaného úsilia bývalých koloniálnych mocností a ďalších rozvinutých krajín blokovať rast v rozvojových krajinách a udržiavať ich ako svoj zdroj lacných nerastných surovín a lacnej pracovnej sily. Toto úsilie sa spájalo so studenou vojnou a najmä s politikou USA známou ako Trumanova doktrína⁷. Podľa tejto politiky vláda USA ponúkla veľké množstvo peňazí ktorejkoľvek vláde pripravenej prijať ochranu USA pred komunizmom. To umožnilo USA rozšíriť svoju sféru vplyvu a v niektorých prípadoch získať aj kontrolu nad zahraničnou vládou. USA a ďalšie rozvinuté krajiny si zabezpečili podriadenie rozvojových krajín aj prostredníctvom zasahovania do konfliktov a podporovaním vládnych režimov, ktoré boli ochotné konať v prospech zahraničných spoločností a proti záujmom svojej vlastnej krajiny.

V súčasnosti je vnímaný negatívne a bežne sa používa na označenie formy globálnej moci, v ktorej sa nadnárodné korporácie a globálne a multilaterálne inštitúcie spájajú, aby udržali koloniálne formy vykorisťovania rozvojových krajín.

1.2 Subsaharská Afrika

Subsaharská Afrika je geografická oblasť afrického kontinentu, ktorá leží južne od Sahary. Podľa OSN pozostáva zo všetkých afrických krajín, ktoré sú úplne alebo čiastočne umiestnené južne od Sahary⁸. Kontrastuje so severnou Afrikou, ktorej

⁷ USA. Department of State. Office of the Historian. The Truman Doctrine. [online]. 1947. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/truman-doctrine>>

⁸ OSN. Statistic division. Standard country or area codes for statistical use (M49). [online]. [cit. 2020-03-31]. dostupné na internete: <<https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>>

územia sú súčasťou Ligy arabských štátov. Somálsko, Džibutsko a arabsky hovoriaca Mauritánia sú však geograficky v subsaharskej Afrike, hoci sú aj členmi Arabskej ligy. V tabuľke 1 môžeme vidieť zoznam krajín patriacich do skupiny SSA. Použitie tohto termínu bolo kritizované, pretože odkazuje na juh iba pomocou kartografických konvencií a pretože premieta konotáciu podradnosti, určitú značku kolonializmu, ktorá Afriku rozdelila podľa európskych podmienok homogénosti. Od roku 3500 pred Kr. boli saharské a subsaharské regióny oddelené extrémne tvrdou klímou riedko osídlenej Sahary, čím sa vytvorila bariéra prerušená iba v oblasti Nílu. SSA rozdeľujeme do 4 regiónov: centrálna (stredná) Afrika, východná Afrika, Južná Afrika a západná Afrika. V tabuľke 1 môžeme vidieť zoznam krajín SSA spolu s rozdelením do jednotlivých regiónov.

Tabuľka 1 Zoznam krajín subsaharskej Afriky

Angola	Gabon	Nigéria
Benin	Gambia	Rwanda
Botswana	Ghana	Svätý Tomáš a Princov ostrov
Burkina Faso	Guinea	Senegal
Burundi	Guinea-Bissau	Seychely
Kamerun	Keňa	Sierra Leone
Kapverdy	Lesotho	Somálsko
Stredoafrická republika	Libéria	Južná Afrika
Čad	Madagaskar	Južný Sudán
Comoros	Malawi	Svazijsko
KDR	Mali	Tanzánia
Konžská republika	Mauritánia	Togo
Pobrežie Slonoviny	Maurícius	Uganda
Rovníková Guinea	Mozambik	Zambia
Eritrea	Namíbia	Zimbabwe

Etiópia	Niger	Džibutsko ⁹
---------	-------	------------------------

Prameň: vlastné spracovanie, fialová=stredná Afrika, žltá=východná Afrika, oranžová=južná Afrika, modrá=západná Afrika, podľa World Bank group. Focus. Sub-Saharan Africa. [online]. [cit. 2020-02-24]. Dostupné na internete: <<https://openknowledge.worldbank.org/focus-sub-saharan-africa>>

Od začiatku 21. storočia síce urobila SSA významné pokroky v sociálnej, politickej a ekonomickej oblasti, vízia AÚ budovať integrovanú, prosperujúcu a mierovú Afriku, však stále čelí mnohým prekážkam a výzvam. Krajiny v SSA fungujú rôznou rýchlosťou a majú rôznu hospodársku úroveň: niektoré rýchlo rastú, dosahujú status krajiny so strednými príjmami a investujú do hospodárskej diverzifikácie, integrácie do svetovej ekonomiky a ľudského rozvoja. Iné patria do skupiny najmenej rozvinutých krajín, sú sužované konfliktom a inými krízami, chronickou chudobou a nízkou kapacitou. Počet obyvateľov žijúcich v extrémnej chudobe v SSA stúpa, a to aj napriek celosvetovému poklesu a predstavovala viac ako polovicu extrémne chudobných v roku 2015. Prognózy tiež naznačujú, že do roku 2030 bude v subsaharskej oblasti žiť takmer 9 z 10 mimoriadne chudobných ľudí.¹⁰

Všeobecne môžeme krajiny SSA charakterizovať ako krajiny patriace do jedného z najchudobnejších regiónov, kde väčšina štátov patrí k najmenej rozvinutým a majú nízku konkurencieschopnosť na medzinárodných trhoch, a to aj napriek významným zásobám nerastných surovín. V týchto krajinách je náročné vymáhanie dodržiavania práva, je v nich vysoká miera korupcie a v mnohých prípadoch nejasný byrokratický systém. Podľa Heritage.org, ktorý pravidelne zverejňuje index ekonomickej slobody, sa ani jedna z krajín SSA nenachádza medzi slobodnými krajinami. Maurícius a Rwanda sa umiestnili medzi krajinami, ktoré sú takmer slobodné (Maurícius na 21. mieste so skóre 74,9 – nárast o 1,9 a Rwanda na 33. mieste so skóre 70,9 – pokles o 0,2).¹¹ Medzi mierne slobodné krajiny patrí 6 krajín SSA, medzi takmer nie slobodné krajiny patrí najviac krajín SSA, až 30 a medzi krajiny s potláčanou ekonomickou slobodou patrí 9 krajín SSA. Najhoršie umiestnenie z krajín SSA má Eritrea, a to až 177. miesto s jedným z najnižších skóre

⁹ Vzhľadom sa svoju polohu zahrnuté aj Džibutsko aj napriek tomu, že administratívne patrí do časti Blízkeho východu a severnej Afriky.

¹⁰ WADHWA, DIVZANSHI. WORLD BANK blog. The number of extremely poor people continues to rise in Sub-Saharan Africa. [online]. 2018. [cit. 2020-02-16]. dostupné na internete: <<https://blogs.worldbank.org/opendata/number-extremely-poor-people-continues-rise-sub-saharan-africa>>

¹¹ HERITAGE. 2020 Index of Economic Freedom. Country rankings. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/ranking?version=454>>

38.5. Za ňou sa umiestnili už len krajiny ako Kuba, Venezuela a Južná Kórea. Somálsko nie je hodnotené.

Základné makroekonomické ukazovatele

Rast HDP v krajinách SSA v rokoch 2000 až 2018 postupne narastal, avšak ako môžeme vidieť na grafe 1, v roku 2009 a 2016 zaznamenávajú pokles. Tento pokles je spôsobený globálnou hospodárskou krízou a poklesom cien nerastných surovín v roku 2016. Aj napriek týmto poklesom môžeme pozorovať všeobecne pozitívny nárast HDP, nakoľko v roku 2000 predstavovalo HDP hodnotu 392 mld. USD, pričom v roku 2018 to bolo viac ako 4 násobok, a to 1 697 mld. USD.

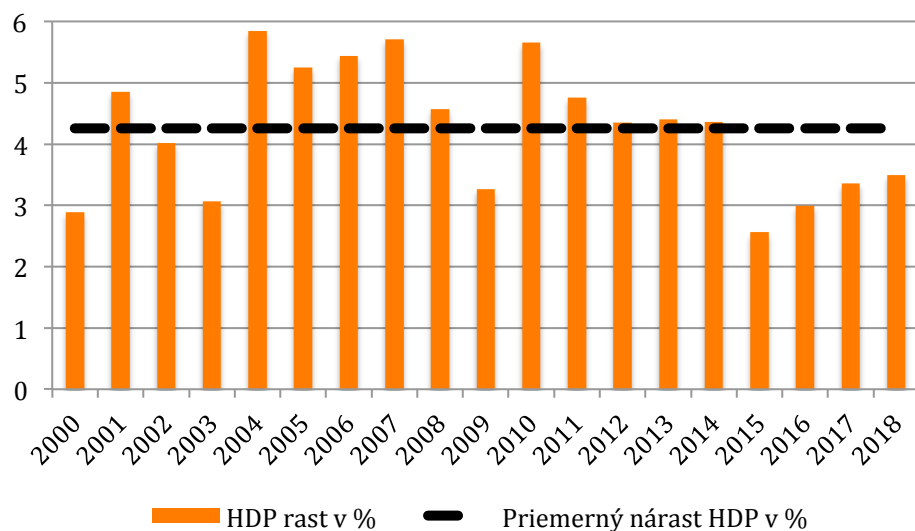
Graf 1 HDP krajín SSA v rokoch 2000 – 2018, v mld. USD

Prameň: vlastné spracovanie, podľa WOLRD BANK data. [online]. [cit. 2020-03-24]. dostupné na internete: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=ZG>

Priemerný ročný rast HDP v SSA krajinách bol v rokoch 2000 až 2018 4,26%, v Etiópii chudobnej na zdroje bol priemer tesne pod 9%. V skutočnosti malo 21 krajín subsaharskej Afriky ročnú mieru rastu HDP nad kontinentálnym priemerom 4,26% a iba pár z týchto krajín sa považuje za bohaté na zdroje.

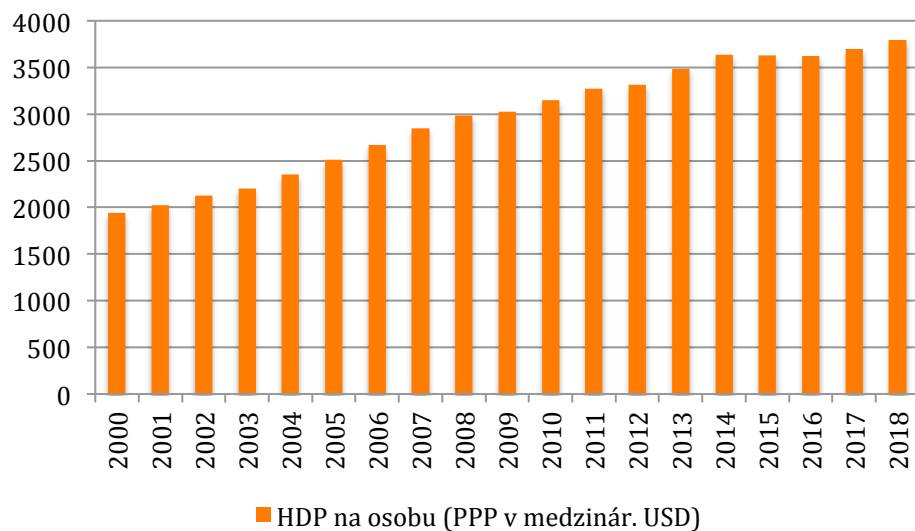
Graf 2 Ročný nárast HDP krajín subsaharskej Afriky v rokoch 2000 – 2018 v %

Prameň: vlastné spracovanie podľa WDI

Priemerný HDP na obyvateľa v roku 2018 dosahoval hodnotu 3 794 USD. V sledovanom období môžeme pozorovať postupný nárast, kde oproti roku 2000 sa táto hodnota takmer zdvojnásobila.

Graf 3 HDP na osobu v rokoch 2000 - 2018, (PPP v medzinár. USD)

Prameň: vlastné spracovanie, podľa WOLRD BANK data. [online]. [cit. 2020-05-24]. dostupné na internete: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=ZG>

1.3 Vzťahy medzi Čínou a SSA

Z historického hľadiska môžeme povedať, že vzťahy medzi Čínou a Afrikou existovali už pred 500 rokmi¹², siahajú dokonca až do rokov 1368-1644, známeho ako obdobie dynastie Ming. Počas tejto doby cestovali čínski prieskumníci do východnej Afriky pod velením admirála Zhenga, ktorý bol prieskumníkom, námorníkom a diplomatom. Prvý priamy kontakt Číny a Afriky môžeme dokonca datovať približne do 7. storočia prostredníctvom hodvábanej námornej cesty. Ak sa však pozrieme na čínsko-africké obchodné vzťahy z nedávnej minulosti, môžeme ich rozdeliť do troch fáz¹³:

1. Prvá fáza - 1850 -1950

- ~ týkala sa koloniálnej pracovnej sily, nazývanej aj „*coolie trade*“¹⁴. Zameriaval sa najmä na ťažbu, plantáže a výstavbu železníc. Popri tom existovali síce malé, ale podnikateľské podniky, ktoré obsluhovali čínsky trh práce a exportovali v malom množstve. Založenie Čínskej ľudovej republiky (ČĽR) v roku 1949 však viedlo k silnejším a progresívnejším vzťahom medzi Čínou a Afrikou. Od druhého štvrtého 50. rokov sa začali rozvíjať čínske vzťahy s Afrikou, ktoré boli ďalej vedené skutočnosťou, že niektoré štáty SSA získali alebo sa chystali získať slobodu od svojich príslušných európskych kolonizátorov.

2. Druhá fáza - 1960 – 1980

- ~ po založení ČĽR a následnej studenej vojne sa stali vzťahy medzi Čínou a SSA politickými. Čína poskytla SSA zahraničnú pomoc, aby si upevnila vzťahy, tzv. „*Juh-Juh*“. V Afrike tiež podporila hnutie za nezávislosť. V tom čase za zároveň začali čínske hospodárske reformy,

¹² MOHAN, GILES - KALE, DINAR. The Invisible hand of South-South globalisation: Chinese migrants in Africa. [online]. 2007. [cit. 2020-01-18]. dostupné na internete: <http://asiandrivers.open.ac.uk/documents/Rockefeller%20Report%20on%20Chinese%20diasporas%2010th%20Oct%20_3_.pdf>

¹³ MOHAN, GILES – KALE, DINAR. The invisible hand of South-South globalisation: Chinese migrants in Africa. Professor Chan (Interview 28/06/2007). [online]. 2007. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://asiandrivers.open.ac.uk/documents/Rockefeller%20Report%20on%20Chinese%20diasporas%2010th%20Oct%20_3_.pdf>

¹⁴ Obchod s robotníkmi – coolie=labourer, teda robotník. Toto slovo má množstvo ďalších implikácií a niekedy sa považuje za urážlivé alebo pejoratívne, v závislosti od historického a geografického kontextu.

ktoré umožňovali liberalizáciu, špeciálne obchodné zóny a povoľovali priame zahraničné investície (PZI).

3. *Tretia fáza - 1990 – súčasnosť*

- ~ najvýraznejšie obdobie, kedy počas posledných pár rokov môžeme pozorovať presun čínskych spoločností do krajín SSA, najmä v oblasti stavebníctva, výroby a ťažby ropy. Čínska vláda tieto investície podporila. Tento výrazný nárast za posledné tri desaťročia súvisí aj s posunmi vo svetovej ekonomike, geopolitickou konkurenciou a zmenami v čínskej ekonomike.

Jedným zo základných pilierov čínsko-afrických vzťahov môžeme považovať konferenciu v Bandungu v roku 1955, na ktorej začala Čína rozvíjať svoje vzťahy a v snahe zjednotiť sa proti superveľmociam ponúkla africkým krajinám a hnutiam za oslobodenie ekonomickú, technickú a vojenskú podporu¹⁵. Táto stratégia vyústila do vôbec prvého čínsko-afrického fóra FOCAC, ktoré sa konalo v Pekingu 11.-12.10.2000¹⁶, na ktorom sa zúčastnilo celkovo 44 afrických krajín a 80 ministrov. Toto fórum vyjadrilo jasný politický cieľ rokovať s africkými krajinami a je akýmsi mechanizmom pre ďalšiu stimuláciu a posilnenie partnerstiev medzi Afrikou a Čínou (ekonomicky, politicky a inštruktúrne). Fórum sa zvyčajne koná každé tri roky a cieľom je nadviazať spoluprácu medzi Afrikou a Čínou prostredníctvom spolupráce medzi južnými krajinami a ďalej podporovať dlhodobé čínske plány afrického rozvoja. Ide o spoluprácu najmä v oblasti investícií, finančných operácií, odpustenia a zrušenia dlhov, poľnohospodárstva, prírodných zdrojov a energií, vzdelávanie a i. Tento „nový“ čínsky prístup v mnohých ohľadoch posilnil ich vzťahy s Afrikou, vrátane kultúry, medicíny, podpory verejného zdravia a odbornej prípravy.¹⁷

Bývalý čínsky minister zahraničných vecí Zhou Enlai¹⁸, ktorý sa aktívne zapájal do komunikácií s lídrami afrických štátov zdôraznil, že Afrika a Ázia musia

¹⁵ ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Bandung Conference. [online]. [cit. 2020-01-19]. dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/event/Bandung-Conference>>

¹⁶ FMPRC. Beijing Declaration of the Forum on China-Africa Cooperation. [online]. 2000. [cit. 2020-01-18]. dostupné na internete: <<https://www.fmprc.gov.cn/zflt/eng/zyzl/hywj/t157833.htm>>

¹⁷ MLAMBO, N. DANIEL. – MLAMBO, H. VICTOR. – MUBECUA, A. MANDLA. Journal of Economics and Behavioral studies. The Rise of Chinese Investments in Africa: For Whose Benefit?. [online]. 2018. [cit. 2020-03-31]. ISSN: 2220-6140. dostupné na internete: <<https://www.researchgate.net/publication/327666728>>

¹⁸ Bol prvým premiérom ČĽR, slúžil od roku 1949 do roku 1976

pracovať ako kolektív prostredníctvom hospodárskych, kultúrnych a vzájomných výhod, aby mohli zlepšiť svoju úroveň rozvoja. V tejto súvislosti sa po konferencii v Bandungu upevnili vzťahy a diplomatické návštevy a čínsky delegáti uskutočnili početné návštevy v rôznych afrických krajinách. Napríklad minister Enlai strávil takmer dva mesiace (sedem týždňov) v desiatich afrických krajinách¹⁹ za účelom zintenzívnenia vzťahov medzi Afrikou a Čínou prostredníctvom diplomatických misií od decembra 1963 do februára 1964. V dôsledku týchto diplomatických návštev Čína v tom istom roku (1964) uzavrela dvojstranné dohody so šiestimi africkými štátmi. Od 20. decembra 1982 do 17. januára 1983 navštívil jedenásť afrických krajín aj bývalý čínsky premiér Zhao Ziyang²⁰, aby sa ďalej posilnila už spomenutá spolupráca „*Juh – Juh*“. Konferencia v Bandungu v podstate poskytla Číne možné vyhliadky na preniknutie na africké teritória. Peking a africké krajiny v priebehu rokov spoločne založili inštitúty, ako napríklad spoločný výmenný plán Číny a Afriky a čínsko-africký mládežnícky festival, ktoré slúžia ako nástroj na ďalšie stimulovanie ich vzťahov.²¹

Vzhľadom na uvedenú stratégiu môžeme predpokladať, že hlavným motívom, prečo Čína investuje v Afrike, je najmä získať prístup k prírodným zdrojom, ktoré Afrika ponúka, primárne k ropu a minerálom, nakoľko je Čína tiež najväčším svetovým spotrebiteľom ocele, medi, uhlia a platiny. Čínska ekonomika, ktorá počas troch desaťročí do roku 2010 dosahovala v priemere ročnú mieru rastu 10 %²², si na udržanie svojej dynamiky vyžaduje značné množstvo energie. Stala sa najväčším svetovým spotrebiteľom a producentom energie na svete²³. Hoci sa Čína spolieha na väčšinu svojich energetických potrieb z uhlia, jej spotreba ropy je druhá na svete. Čína, ktorá sa stala najväčším vývozcom ropy v Ázii, sa v roku 1993 stala čistým dovozcom a prekonala USA ako najväčší dovozca ropy v posledných rokoch²⁴. Svetový energetický prehľad Medzinárodnej energetickej agentúry na rok 2014 predpokladal, že sa Čína na začiatku 30. rokov 21. storočia stane najväčším

¹⁹ Medzi ne patrili Spojené arabské republiky (v súčasnosti známe ako Egypt), Alžírsko, Maroko, Tunisko, Ghana, Mali, Guinea, Sudán, Etiópia a Somálsko.

²⁰ Tretím premiérom ČĽR, od roku 1980 do roku 1987.

²¹ EISENMAN, JOSHUA. – HEGINBOTHAM, ERIC. CHINA STEPS OUT. Beijing's major power engagement with the developing world. [cit. 2020-03-31]. 2018. ISBN: 978-1138202931

²² THE WORLD BANK data. [online]. [cit. 2020-04-05]. dostupné na internete:

<<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?page=1>>

²³ EIA. China. International energy data and analysis. [online]. 2015. [cit. 2020-03-30]. dostupné na internete: <https://www.eia.gov/international/content/analysis/countries_long/China/china.pdf>

²⁴ FINANCIAL TIMES. China oil imports surpass those of US. [online]. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/342b3a2e-f5a7-11e4-bc6d-00144feab7de#axzz3ZqkOpBiB>>

spotrebiteľom ropy na svete. Druhým najväčším čínskym zdrojom ropy po Blízkom východe je Afrika, z ktorej dostáva 1,4 milióna barelov denne alebo v inom vyjadrení, je to 22%.²⁵ Angola bola v roku 2016 tretím najväčším dodávateľom ropy v Číne²⁶. Medzi ďalších afrických dodávateľov ropy patrí Konžská republika a Južný Sudán. Vo svojom úsilí o zabezpečenie zdrojov sa Čína angažuje vo forme komerčnej diplomacie, ktorej sa väčšina ostatných krajín nemôže vyrovnat'. Peking prezentuje rozsiahle obchodné, asistenčné a investičné obchody na častých cestách do krajín bohatých na zdroje a zachováva si takmer bezkonkurenčnú schopnosť poskytovať nízkonákladové financovanie a lacnú pracovnú silu na projekty v oblasti infraštruktúry. Aj napriek tomu, že rast Číny v roku 2018 opäť klesol, a to na 6,57%²⁷ a očakáva sa, že sa bude ďalej zmiernovať, krajina zostane naďalej dôležitou oblasťou rastu dopytu po energii na celom svete.

Ďalším dôvodom, prečo Čína investuje je, že chce vstúpiť na africké trhy. Tieto čínske investície môžu byť na jednej strane veľmi výhodné a zaujímavé pre Čínu a vláda má dobré dôvody ich podporovať, na druhej strane môžu urýchľovať africký hospodársky rast. Čína je druhou najväčšou ekonomikou a je tiež najväčším obchodným partnerom Afriky. Čína ovplyvňuje mnoho aspektov afrického hospodárstva: poskytuje africkým štátom pôžičky kryté zdrojmi a s kontrolou podnikov, riadi čínske štátne podniky a mnoho malých a stredných podnikov, ktoré sa rozhodli investovať v Afrike. Čína je tiež zapojená do mnohých najväčších obchodov v Afrike v kľúčových odvetviach, ako sú ropa, ťažba, infraštruktúra a telekomunikácie. Pre Čínu je zároveň dôležité uznanie jej politiky „jednej Číny“ Afrikou. Všeobecne môžeme teda hovoriť o 4 faktoroch, ktoré formovali súčasnú africkú politiku Číny:

- potreba Číny získať energetickú bezpečnosť,
- nové trhy a investičné príležitosti,
- symbolická diplomacia a rozvoj,
- vytváranie strategických partnerstiev.

²⁵ EIA. World Energy outlook. [online]. [cit. 2020-03-30]. dostupné na internete: <<https://www.iea.org/topics/world-energy-outlook>>

²⁶ BLOOMBERG. Russia Wrest Crown of Top China Oil Supplier From Saudi Arabia. [online]. 2017. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-01-23/russia-wrests-crown-of-top-china-oil-supplier-from-saudi-arabia>>

²⁷ WORLD BANK DATA. GDP growth (annual) %. [online]. [cit. 2020-05-16]. dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>>

1.4 Čínske inštitúcie

Inštitúcie zapojené do zahraničnej politiky a hospodárskej angažovanosti Číny sú zložité, majú mätúce vzťahy a taktiež majú protichodné zodpovednosti za jednotlivé úkony a kontroly. Táto skutočnosť zvyšuje skepticizmus ohľadom transparentnosti Číny a zároveň sa znižuje schopnosť čínskej vlády primerane kontrolovať korporácie a štátne podniky a udržať tieto organizácie v súlade s čínskou zahraničnou politikou.

Čínske ministerstvo zahraničných vecí (MFA)

- je vo všeobecnosti lídrom v politických záležitostiach a ministerstvo obchodu (MOFCOM) je zodpovedné za hospodárske záležitosti. Toto rozdelenie však nie je také jednoznačné, nakoľko MFA a ministerstvo financií (MOF) sú tiež zodpovedné za ekonomické záväzky, ako je napríklad zahraničná pomoc²⁸. Zložitosť vzťahov a právomoci spojená s negatívnym vplyvom a vplyvom, ktorý majú čínske spoločnosti v SSA, môže oslabovať zahraničnú politiku a ciele Číny v Afrike. MFA reprezentuje čínsku vládu a vykonáva jej zahraničnú politiku. Je zodpovedné za vydávanie dokumentov a vyhlásení zahraničnej politiky a za formovanie čínskej politiky v Afrike. Zároveň je tiež zodpovedná za všetky čínske veľvyslanectvá, ktoré zodpovedajú za čínskych občanov v Afrike.²⁹

MOFCOM

- je hlavnou čínskou inštitúciou zodpovednou za vyplácanie pomoci a bilaterálne obchodné rokovania s Afrikou, ale konzultuje aj projekty a dohody s MFA a MOF a koordinuje s Čínskou exportno-importnou (EXIM) bankou koncesné pôžičky. Na úrovni krajiny sa MOFCOM v Afrike spolieha na to, že kancelárie hospodárskeho a obchodného poradcu (ECC) pôsobia ako miestni zástupcovia MOFCOM v Afrike, avšak aj tieto úrady sú pod administratívnou kontrolou čínskych veľvyslanectiev, ktoré spadajú pod MFA.³⁰

²⁸ SHINN, D.H. – EISENMAN, J. China and Africa: A Century of Engagement, 1.vyd. 2012. s. 148. [cit. 2020-03-21]. ISBN: 978-0-812-24419-9

²⁹ MFA. Main Responsibilities of the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zyzz_663306/>

³⁰ MOFCOM. About MOFCOM. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://english.mofcom.gov.cn/index.shtml>>

Ministerstvo financií (MOF)

- je predovšetkým domácim vládny orgánom zodpovedným za správu fiškálnej politiky, hospodárskych predpisov a vládnych výdavkov štátu. Jeho úloha pri vykonávaní čínskej politiky v Afrike je malá a obmedzuje sa na riadenie rozpočtu výdavkov na zahraničnú pomoc v spolupráci s MOFCOM a MFA.

Čínska rozvojová banka (CDB)

- je najväčšou svetovou finančnou inštitúciou pre rozvoj a najväčšou čínskou bankou na financovanie spolupráce, dlhodobých pôžičiek a vydávania dlhopisov. Bola založená v roku 1994 ako politická finančná inštitúcia pod priamym vedením Štátnej rady. V decembri 2008 bola zaradená ako China Development Bank Corporation a oficiálne ju definovala Štátna rada ako inštitúcia financovania rozvoja v marci 2015. S aktívami 421,248 mld. RMB je väčšia ako Svetová banka a Ázijská banka. Medzi jej akcionárov patria MOF (36,54%), spoločnosť Central Huijin Investment Ltd. (34,68%), spoločnosť Buttonwood Investment Holding Co., Ltd. (27,19%) a Národná rada fondu sociálneho zabezpečenia (1,59 %).

CDB má v súčasnosti 37 primárnych pobočiek a 4 sekundárne pobočky na čínskej pevnine, jednu zahraničnú pobočku v Hongkongu a 10 zastúpení v Káhire, Moskve, Rio de Janeiro, Caracase, Londýne, Vientiane, Astane, Minsku, Jakarte a Sydney, s približne 9 000 zamestnancov. Medzi jej dcérske spoločnosti patria CDB Capital Co., Ltd, CDB Securities Co., Ltd., CDB Leasing Co., Ltd., China-Africa Development Fund a CDB Development Fund.³¹

Národná komisia pre rozvoj a reformu (NDRC)

- predtým nazývaná komisia pre plánovanie štátneho rozvoja. Zameriava sa predovšetkým na formulovanie dlhodobej stratégie Číny pre domáci ekonomický rast. Má tiež výrazný vplyv na zahraničnú politiku Číny koordináciou čínskej stratégie otvorenia a schvaľuje získavanie zahraničných zdrojov. Ministerstvo obchodu a Úrad pre politické štúdie sú v koordinácii s oddeleniami MOFCOMu a MFA dve agentúry

³¹ CHINA DEVELOPMENT BANK. About CDB. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://www.cdb.com.cn/English/gykh_512/khjj/>

v NDRC, ktoré sú poverené formulovaním obchodných a investičných politík týkajúcich sa Afriky.³²

EXIM banka

- je štátom financovaná a štátom vlastnená banka so štatútom nezávislej právnickej osoby. Spadá priamo pod vedenie Štátnej rady a je zameraná hlavne na podporu zahraničného obchodu, investíciám a medzinárodnej hospodárskej spolupráce Číny. Je najväčším poskytovateľom úverov čínskym spoločnostiam investujúcich v Afrike a treťou najväčšou agentúrou na exportné úvery na svete. V Číne má banka 32 pobočiek na pevnine a jednu pobočku v Hongkongu. V zámorí má pobočku v Paríži, zastupiteľský úrad pre južnú a východnú Afriku, zastupiteľský úrad v Petrohrade a zastupiteľský úrad pre severnú a západnú Afriku.³³

Čínsko-africký rozvojový fond (CADF)

- zriadenie fondu je jedným z dôležitých opatrení, ktoré oznámila vláda ČĽR na pekinskom samite fóra o spolupráci medzi Čínou a Afrikou v roku 2006. Je to tiež prvý čínsky akciový fond zameraný na investície v Afrike, ktorého cieľom je posilnenie procesu industrializácie Afriky a zvýšenie kapacít udržateľného rozvoja Afriky prostredníctvom investícií. Oficiálne oznámenie sa konalo v júni 2007 a fungovanie sa spustilo pod patronátom Čínska rozvojová banka (CDB). Fond má kapitál vo výške 10 mld. USD a sídlo v Pekingu. Má päť zastúpení v Južnej Afrike, Etiópii, Zambii, Ghane a Keni.³⁴

Kancelárie ECC

- sú zodpovedné za monitorovanie čínskych korporácií, nemajú však nad nimi priamu kontrolu, rovnako tak ani nad MOFCOMom. To znamená, že čínske vládne inštitúcie môžu vykonávať len malú kontrolu nad činnosťou čínskych podnikov, čo môže oslabiť čínsku zahraničnú politiku a ich medzinárodný obchod.³⁵

³² NDRC. Main functions of the NDRC. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <https://en.ndrc.gov.cn/mfndrc_8237/200812/t20081217_1193980.html>

³³ The Export-Import Bank of China. About Bank. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://english.eximbank.gov.cn/Profile/AboutTB/Introduction/>>

³⁴ China-Africa Development Fund. Introduction. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://en.cadfund.com/Column/25/0.htm>>

³⁵ OQUBAY, ARKEBE. – LIN, YIFU JUSTIN. Oxford University press. China-Africa and an Economic Transformation. 2019. [cit. 2020-05-21]. s. 103. ISBN: 978-0-19-883050-4

SASAC

- je organizácia ad hoc na úrovni ministrov, ktorá je priamo podriadená štátnej rade. Stranický výbor SASAC plní povinnosti zverené Ústredným výborom Čínskej komunistickej strany. Spravuje čínske štátne podnikové ekonomiky, pričom sa odhaduje, že sa jedná o približne 120 firiem s kontrolou aktív v hodnote približne 3,7 mld. USD.³⁶ SASAC má prevádzkovú kontrolu nad čínskymi podnikmi, ktoré vlastní alebo kontrolujú najmenej 49% spoločnosti. Správa sa podobne ako predstavenstvo a snaží sa maximalizovať hodnotu a zisk každej firmy.³⁷

Nakoľko sú MOFCOM, MFA a SASAC všetko „byrokracie“ na ministerskej úrovni, môžu sa navzájom podceňovať, pričom akékoľvek spory si vyžadujú zásah a riešenie zo strany Čínskej štátnej rady. Bez presne stanovených kompetencií a úrovni byrokracie sa výrazným spôsobom znižuje efektívnosť dodatočnej kontroly spoločností čínskou vládou, ktoré pôsobia v oblastiach mimo zámeru ústrednej vlády.³⁸

FOCAC ako inštitúcia spolupráce Číny a SSA

- je to prvé čínsko-africké fórum. Koná sa raz za tri roky a ponúka platformu pre Čínu a africké krajiny ako skoordinať mechanizmy spolupráce v oblasti rozvojových investícií, kultúrnej výmeny a vojenskej spolupráce.

Jednou z oblastí spolupráce, ktoré výrazne vzrástli oproti minulým fóram, sú ľudské zdroje a snaha o odborné vzdelanie a prípravu Afričanov. Peking oznámil vyššie investície sponzorované vládou, aby zvýšil príležitosti vzdelávať sa. Prezident Xi Jinping oznámil ciele ako:

- vyučiť 1 000 Afričanov,
- zorganizovať aspoň 50 000 seminárov a workshopov v rôznych oblastiach ako napríklad straníckapolitika, športová medicína, poľnohospodárstvo a pod.,
- poskytnúť 50 000 vládou financovaných štipendií (výrazný nárast oproti roku 2015, kedy bolo oznámených 30 000 štipendií),

³⁶ THE ECONOMICS. Of emperors and kings. [online]. 2011. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://www.economist.com/business/2011/11/12/of-emperors-and-kings>>

³⁷ SASAC. What We Do. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://en.sasac.gov.cn/2018/07/17/c_7.htm>

³⁸ SAULS, R. Philip. – HEATON, D. NEAL. Consequences of Chinese aid in sub-Saharan Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-03-21]. INSN: 7540-01-280-5500. dostupné na internete: <<https://pdfs.semanticscholar.org/98f7/9ecbbf7f7f7c5e85b272e9885b59fc638721.pdf>>

- a sponzorovať 2 000 výmenných štúdijských pobytov.

Podľa štúdie vedcov na Michiganskej štátnej univerzite Čína ako cieľová krajina pre afrických študentov už prekonala USA a Spojené kráľovstvo³⁹. Nárast počtu afrických študentov na čínskych univerzitách sa vo veľkej miere pripisuje práve prísľubom štipendií FOCACu a tento trend aj naďalej pokračuje.

Na podporu výmeny v oblasti vedy, techniky a podnikania FOCAC 2018 tiež založil inovačné centrum Čína - Afrika. Programy odborného vzdelávania a investície do ľudského kapitálu sú ústrednými prvkami vzťahov medzi Čínou a Afrikou. Aj napriek tomu, že návratnosť týchto investícií nie je zmerateľná a len ťažko bude možné ich vyhodnotiť, počet investícií v tejto oblasti sa zvyšuje a rozsah rozširuje. Akčný plán FOCAC 2018 sa zaväzuje vyškoliť:

- obranný a vojenský personál,
- protikorupčných úradníkov,
- pracovníkov orgánov činných v trestnom konaní,
- špeciálne jednotky na udržanie mieru a políciu,
- miestnych učiteľov čínskeho jazyka,
- a zabezpečiť rozvoj poľnohospodárstva.⁴⁰

Peking využíva tieto školiace programy na zdieľanie technických poznatkov a prenos odborných znalostí. Toto úsilie veľmi dobre vnímajú africkí úradníci a odborníci, ktorí sa na ňom zúčastňujú. Xi Jinping tiež oznámil plán otvoriť inštitút pre africké štúdie (IAS) spolu s 10-timi Lu Ban workshopmi v celej Afrike. Jedná sa o workshopy určené na školenie mládeže v manuálnych zručnostiach a remeslách.

FOCAC 2018 tiež kládol veľký dôraz na otázky bezpečnosti v západoafrických krajinách, čo sa prejavilo v záväzkoch bojovať proti terorizmu v Saheli a proti pirátstvu pri Guinejskom zálive. Xi Jinping oznámil, že založí mierový a bezpečnostný fond Čína - Afrika a začne 50 programov bezpečnostnej pomoci v rámci iniciatívy BRI⁴¹. Ide o hlavnú iniciatívu prezidenta Xi Jinpinga, čo sa týka zahraničnej politiky, zameranej na propagáciu čínskeho tovaru a služieb v iných

³⁹ BREEZE, V. Update to: Stats on International Students Studying in China. [online]. 2019. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.wordpress.com/blog/>>

⁴⁰ MFA. Forum on China-Africa Cooperation Beijing Action Plan (2019-2021). [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1593683.shtml>

⁴¹ XINHUANET. BELT AND ROAD INITIATIVE. [online]. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<http://www.xinhuanet.com/silkroad/english/index.htm>>

ázijských krajinách, Afrike a Európe, ako aj rozvoj čínskych vnútorných provincií. Na fóre bola iniciatíva prezentovaná ako vynikajúca platforma na dosiahnutie potrebného rozvoja. Zabezpečenie logistických trás a ochrana projektov BRI sú čiastočne dôvody, ktoré motivujú čínsku vládu na účasti bezpečnostných činnostiach v Afrike.

FOCACu 2018 sa po prvýkrát účastníci aj krajiny Gambia a Burkina Faso. Tie prerušili svoje diplomatické vzťahy s Taiwanom a normalizovali vzťahy s Čínou. Prerušenie komunikácie a akýchkoľvek činností s Taiwanom bolo potrebné z dôvodu dodržania politiky „jednej Číny“, v ktorej je ČĽR uznaná ako jediné oficiálne zastúpenie Číny. Krajiny, ktoré uznávajú Taiwan ako nezávislú krajinu nie sú oprávnené získať čínske investície a pomoc. V Afrike si aktuálne iba Svazijsko, známe tiež ako eSwatini, zachováva plné diplomatické vzťahy s Taiwanom a bolo jedinou krajinou, ktorá na tomto fóre nebola zastúpená.

Približne 20 rokov po svojom založení sa FOCAC javí ako zastrešujúca inštitúcia zabezpečujúca niekoľko špecializovaných iniciatív fóra. V akčnom pláne sa okrem iného oznámilo zriadenie čínsko-afrického fóra pre správu vecí verejných, čínsko-africké fóra pre spoluprácu v poľnohospodárstve, fóra pre súkromný sektor, rozvojového finančného fóra a fóra o presadzovaní práva a bezpečnosti. Pre FOCAC je to nový smer, ale zároveň naznačuje, že Peking využije toto fórum na rozšírenie kultúrnej diplomacie, zmiešanej s programami budovania kapacít, aby udržal ciele BRI ako svoje hlavné ciele zahraničnej politiky Číny.

1.5 Mechanizmy a stratégia riadenia spolupráce

Čínska stratégia angažovanosti v Afrike bola zameraná, ako sme už v našej diplomovej práci uviedli, hlavne na získavanie prírodných zdrojov, využívanie pomoci a investícií na získanie vplyvu a rozširovanie a diverzifikáciu obchodných trhov. Ako jedným z dôvodov jej angažovanosti je, že je Afrika jedným z mála miest na Zemi, kde sa objavujú nové zásoby prírodných zdrojov. Dvadsaťjeden percent svetovej ťažby ropy pochádza z Afriky, zatiaľ čo 85 % nových objavov ložísk v poslednom desaťročí, ktoré sa uskutočnili, v západnej a strednej Afrike.⁴² Ďalším dôvodom je, že Čína považuje Afriku za „*otvorenú pre podnikanie*“, ak vezmeme do úvahy neochotu západných krajín spolupracovať s menším počtom žiaducich

⁴² RAINE, S. CHINA'S AFRICAN CHALLENGES. 2009. [cit. 2020-04-01]. s. 38. ISBN-13: 978-0415556934

režimov. Čína hľadá príležitosti využitia zdrojov, ktoré nebudú priťahovať zbytočnú politickú pozornosť, ako je napríklad konkurencia pri veľkých zákazkách na Blízkom východe. Čína tiež vyžaduje obrovské množstvo železnej rudy, medi, kobaltu, kadmia, mangánu a pod., vzhľadom na postavenie ako jedného z popredných výrobcov ocele. Africké krajiny mohli Číne tieto potrebné zdroje dodávať.⁴³

Čínska vláda a podniky sa prispôbili zmenám životného prostredia a trhovým zmenám, ako napríklad zmena otvorenej politiky spoločnosti Deng Xiaopinga v roku 1978 a politika otvorenia Jiang Zemina v roku 1992.⁴⁴ Vo výsledkoch našej práce budeme vidieť, že sa Čína nesústredí len na už čiastočne vyspelé krajiny SSA, ale uprednostňuje spoluprácu práve s krajinami, ktoré sú menej rozvinuté. V takýchto krajinách existuje podstatne menšia konkurencia, čo zaručí nie len exkluzivitu, ale zároveň to umožnilo Číne inštitucionalizovať svoju prítomnosť v danej krajine.

Nedostatok prírodných zdrojov v Číne spôsobil odklon od tradičnej závislosti na stredných trhoch so zdrojmi energií. Podľa EIAi bola domáca spotreba ropy a iných tekutín v Číne v prvom štvrtroku 2020 v priemere 13,9 mil. barela/deň, čo predstavuje pokles o 0,6 mil. barela/deň oproti ročnému priemeru 2019. Pokles je spôsobený najmä v dôsledku obmedzovacích opatrení čínskej vlády v súvislosti s prepuknutím novej choroby koronavírusov (COVID-19). Ekonomické a transportné vplyvy tejto epidémie sa stále vyvíjajú a pravdepodobne sa prejavia v druhom štvrtroku 2020 a budú opätovne ovplyvňovať dovozy ropy, rafinérské operácie a domácu spotrebu Číny.⁴⁵ Angola sa umiestnila na 4.mieste z 15 najväčších vývozcov ropy do Číny v roku 2019, s celkovou hodnotou 22,7 mld. USD a predstavovala 9,5% z celkového dovozu ropy do Číny.⁴⁶ V roku 2016 napríklad podpísala Čína investičnú dohodu s Nigériou o investícii vo výške 80 mld. USD na ropnú a plynovú infraštruktúru, výstavba rafinérií, energetiku, rekonštrukcie zariadení a upstreamu,

⁴³ ROTBERG, I. ROBERT. Brookings Institution Press. China into Africa: Trade, Aid and Influence. [online]. 2008. [cit. 2020-04-01]. dostupné na internete: <<https://journals.openedition.org/chinapersonpectives/6217>>

⁴⁴ SHAMBAUGH, D. China Goes Global. 2013. [cit. 2020-04-01]. s. 55 a s. 174. ISBN: 978-80199860142

⁴⁵ EIA. 2020. China's crude oil imports surpassed 10 millions barrels per day in 2019. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=43216>>

⁴⁶ WORKMAN, DANIEL. WORLD'S TOP EXPORTS. 2020. Top 15 Crude Oil Suppliers to China. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://www.worldstopexports.com/top-15-crude-oil-suppliers-to-china/>>

ktoré sú realizované čínskymi spoločnosťami⁴⁷. Ďalšie nerastné suroviny, napríklad kovy, sú pre Čínu rovnako kritické. Je totiž najväčším spotrebiteľom medi na svete a investovala 170 mil. USD do zabijskej medi⁴⁸.

Ako zdôrazňuje Craig Richardson, dobré vlády by mali využívať výhody zdrojov, ktorými disponujú a podporiť diverzifikáciu do výrobných a technologických odvetviach.⁴⁹ Krajiny, ktoré sú bohaté na prírodné zdroje však majú väčšiu pravdepodobnosť zadĺženia sa z dôvodu prijímania PZI a ručením svojimi zdrojmi ako krajiny, ktoré nie sú tak bohaté na takéto zdroje. Príkladom môže byť Zimbabwe, ktoré v minulosti malo problémy so splácaním dlhov a aj napriek nesplatennej pôžičke z roku 1997 vo výške 200 mil. USD poskytla čínska EXIM banka v roku 2013 novú pôžičku vo výške 145 mil. USD.⁵⁰ Aby sa zabezpečila rovnováha, rozvíjajúce sa ekonomiky dostávajú zvýhodnenú pomoc na rozvoj a zároveň splácajú svoje dlhy formou zadĺženia a ručenia svojimi prírodnými zdrojmi. V zmluve z roku 2012 Zimbabwe poskytlo Číňanom všetky budúce príjmy z medzinárodných letísk v Harare a Victoria falls ako zabezpečenie pôžičky na modernizáciu infraštruktúry vo výške 381 mil. USD.⁵¹

Grand strategy alebo Hlavná stratégia

Prvoradým cieľom veľkej stratégie Číny je obnoviť jej veľká moc. Tento prístup má tri ciele⁵²:

1. do roku 2021 sa Čína snaží zdvojnásobiť svoje HDP z roku 2010, a to na 12 bn. USD, aby sa mohla stať „stredne prosperujúcou spoločnosťou“,

47 REUTERS. Nigeria signs \$80 bln of oil, gas infrastructure deals with China. [online]. 2016. [cit. 2020-04-02]. dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/nigeria-oil-idUSL8N19M2HO>>

48 POLLOCK, GREG. BACK TO THW FUTURE: UNDERSTANDING CHINA'A RETURN TO AFRICA AND ITS IMPLICATIONS FOR U.S. POLICY. [online]. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://jpia.princeton.edu/sites/jpia/files/2007-3.pdf>>

49 RICHARDSON, J.CRAIG. SSRN. Zimbabwe: Why is One of the World's Least-Free Economies Growing so Fast?. [online]. 2013. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2264434>

50 SAULS, R. Philip. – HEATON, D. NEAL. Consequences of Chinese aid in sub-Saharan Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-03-21]. INSN: 7540-01-280-5500. s. 21. dostupné na internete: <<https://pdfs.semanticscholar.org/98f7/9ecbbf7f7f7c5e85b272e9885b59fc638721.pdf>>

51 RICHARDSON, J. CRAIG. Zimbabwe. Why is one of the world's least-free economies growing so fast?. [online]. 2013. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=692102005081069097098009101011031077118020020019044006105025122064070102093028066105121035037038023004045070092088009064066066025085014061016075103017030013085092024038020086074005101122106110100016072003007006083029124110023071074008076068066069021002&EXT=pdf>>

52 NANTULYA, PAUL. Africa center for strategic studies. Grand strategy and China's soft power push in Africa. [online]. 2018. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://africacenter.org/spotlight/grand-strategy-and-chinas-soft-power-push-in-africa/>>

2. druhým cieľom získanie postavenie regionálneho a globálneho vodcu. Do roku 2049, na sté výročie založenia, Čína dúfa, že sa tento cieľ splní a bude z nej mocnosť svetovej úrovne. Súčasťou tohto cieľa je rýchla modernizácia Číny a rozširovanie hospodárskeho a diplomatického vplyvu.
3. Čínska veľká stratégia sa tiež snaží budovať a rozširovať svoj finančný dosah mimo hraníc Číny, a to prostredníctvom zvýšených investícií súkromných a verejných subjektov. Iniciatíva OBOR v hodnote niekoľkých miliárd dolárov, ktorej cieľom je posilnenie prepojení medzi infraštruktúrou, obchodom a rozvojom medzi Čínou, Afrikou, krajinami Perzského zálivu, Áziou a Európou, je ústredným prvkom tohto úsilia.

Čína považuje Afriku za kľúčovú pri dosahovaní týchto cieľov. Afrika je uznávaná ako rozvíjajúci sa trh s vysokými dividendami napriek vysokým rizikám. Získanie konkurenčnej výhody v menej bezpečnom politickom a ekonomickom prostredí umožňuje čínskym diplomatom a štátom podporovaným priemyselníkom rozvíjať osobné vzťahy a rokovať o dohodách mimo formálnych inštitúcií. Toto je hlavná myšlienka čínskej kultúry známa ako guanxi⁵³. Vzťahuje sa na systém sociálnych sietí a vplyvných vzťahov, ktoré uľahčujú obchodné a politické rokovania prostredníctvom osobných väzieb, prianí a hierarchií. Tieto hrajú hlavnú úlohu v čínskych rokovaniach s africkými obchodnými, politickými a vojenskými predstaviteľmi.

Stratégia tlaku a ťahu

Nedávne čínske investície v Afrike môžeme opísať aj stratégiou tlaku a ťahu, kde faktorom tlaku je saturácia investičného kapitálu na domácom trhu, ktorý vedie spoločnosti k tomu, aby hľadali zahraničné príležitosti a faktorom tlaku sú krajiny, ktoré naopak vyhľadávajú prichádzajúce investície. Ako sme už poznamenali, Čína sa orientuje primárne na krajiny bohaté na prírodné zdroje ako napríklad Angola, Sudán, Čad, Rovníková Guinea, Nigéria a Južná Afrika. Do roku 2005 bol Sudán najväčším príjemcom čínskych PZI v Afrike (22%) a bol deviatym najväčším príjemcom (352

⁵³ Guanxi je čínsky termín, ktorý znamená „siete“ alebo „spojenia“, ktoré otvárajú dvere novému obchodu a uľahčujú obchod. Osoba, ktorá má veľa guanxi, bude mať lepšiu pozíciu na vytváranie podnikania ako niekto, kto ich nemá. KENTON, WILL. Investopedia. [online]. 2019. [cit. 2020-05-21], dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/terms/g/guanxi.asp>>

mil.USD) z celkových zahraničných investícií Číny⁵⁴. Čína sa snaží rozšíriť a diverzifikovať obchodné trhy v Afrike. V roku 1995 bol obchod pod 5 mld. USD, v roku 2010 to bolo vyše 127 mld. USD. V roku 2018 dosiahol bilaterálny obchod medzi Čínou a Afrikou až 150,14 mld. USD.⁵⁵ Čína sa zamerala na ropu, nerastné suroviny, ale aj na ďalšie zdroje, ako napríklad drevo, následne rozšírila aj priemysel a výrobu.

Stratégia nezasahovania

Čína podporuje stratégiu nezasahovania do vnútorných záležitostí štátov. Pri svojich investíciách odmieta akýkoľvek nátlak, či už politický alebo ekonomický, a je ochotná poskytnúť svoje investície ktorejkoľvek krajine, ktorá o ne požiada a prejaví záujem. Tento prístup je výhodný hlavne pre nie demokratické krajiny, ktoré týmto spôsobom môžu obísť požiadavky západných krajín a rôznych medzinárodných inštitúcií. Ako príklad porušenia tohto princípu môžeme uviesť export zbraní – Čína nepodporuje takýto export nie štátnym subjektom a vníma ho ako porušenie princípu nezasahovania do vnútorných záležitostí štátu.

1.6 Kritiky na pôsobenie Číny v SSA

Prudký nárast Číny na globálnej scéne bol dobre zdokumentovaný, avšak v priebehu rokov prišiel so svojimi vlastnými výzvami. Výsledkom bolo, že veci neboli také plynulé, ako sa zdá, nakoľko sa pekinské investície v Afrike často stretávajú so silnou kritikou zo západných krajín ako aj samotných afrických krajín. Číne sa v priebehu rokov nepodarilo získať úplnú dôveru africkej občianskej spoločnosti, odborových zväzov, a v niektorých prípadoch, aj niektorých afrických politických strán. Preto sa musí správať tak, aby uspokojila tieto kriticky nastavené postoje. Čínske investície v Afrike sa často spochybňovali v dôsledku zaujatých konkurenčných a investičných postupov, obáv o bezpečnosť pre afrických pracovníkov, z nízkych miezd, neschopnosti náležite dodržiavať miestne pracovné

⁵⁴ ALDEN, CHRIS. – LARGE, DAN. – SOARES de OLIVIERA, RICARDO. China Returns to Africa: Anatomy of an Expansive Engagement. [online]. 2008. [cit. 2020-04-01]. s. 286. dostupné na internete: <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/c2621b804f018b31b083f43170baead1/WP-51_Alden-Large-SoaresdeOliveira_China_Africa_Engagement.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=c2621b804f018b31b083f43170baead1>

⁵⁵ SAIS-CARI. Data: China-Africa trade. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>>

zákony a postupy a obava z obsadenia riadiacich pozícií zamestnancami inklinujúcimi k diktrátúre. Okrem toho sú malé africké podniky vážne postihnuté čínskym dovozom, pretože sú lacné a ľahko dostupné. Čína nezverejňuje presné údaje o investíciách a poskytnutej pomoci realizovanej na kontinente. To často vedie k tomu, že je Čína označená ako vykorisťovateľský štát s cieľom prispieť k deindustrializácii kontinentu.

Mnohí ktirici tvrdia, že prichádza nové obdobie čínskeho kolonializmu. Napríklad pre National Interest uviedol analytik Bradley A. Thayer že: *"Čínske aktivity a správanie v Afrike môžu byť opísané len ako neo-koloniálne a zneužívajúce Afričanov."*⁵⁶

Do určitej miery môže byť tento pohľad relevantný, pretože je Afrika rôznorodý kontinent, ktorý tvoria krajiny so strednými príjmami ako je napríklad Južná Afrika, Nigéria, Ghana, Namíbia alebo Botswana, ale aj krajiny najmenej rozvinuté. Práve krajiny čiastočne rozvinuté môžu byť najvac postihuté lacným čínskym dovozom. Nedisponujú dostatočnými zdrojmi a v tomto smere môžu považovať Čínu za konkurenciu pre svoje iniciatívy v oblasti rozvoja a hospodárskeho rastu. Čína na túto kritiku a kritiku západných štátov reagovala tým, že zdoraznila prínos jej rozvojovej pomoci, ktorá je zameraná na zlepšenie prenosu technológií, vytváranie pracovných miest, posilnenie dvojstranných dohôd a vytvorenie stabilných mnohostranných vzťahov. Čína je však z pohľadu západných krajín hrozbou pre africké rozvojové rámce. Napríklad v marci 2018 navštívil americký štátny tajomník Rex Tillerson päť afrických krajín. V Addis Abebe (Etiópia) v ústredí Africkej únie (AU) uviedol, že: *„Čínske investície neprinášajú v Afrike na miestnej úrovni výrazné vytváranie pracovných miest,“* a ďalej kritizoval spôsob, akým spôsobom Čína rozdeľuje svoje pôžičky africkým krajinám⁵⁷.

Keď Čína decentralizovala svoje hospodárske politiky počas fázy „otvorenia“, znížila schopnosť ústrednej vlády ovplyvňovať činnosť súkromných čínskych podnikateľov. Medzi konfliktnými záujmami štátnych byrokracií a jednotlivými spoločnosťami pôsobiacimi v Afrike vznikli napätia a rozpory. Taktiež, kdeže je

⁵⁶ HAMPEJES, MARTIN. Hospodárske noviny. Novodobý kolonializmus. Čína posilňuje svoj vplyv v Afrike, štáty zavádzajú povinnú výučbu čínštiny. [online]. 2019. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1974757-novodoby-kolonializmus-cina-posilnuje-svoj-vplyv-v-afrike-staty-zavadzaju-povinnu-vyucbu-cinstiny>>

⁵⁷ MAASHO, AARON. REUTERS. Africa should avoid forfeiting sovereignty to China over Loans: Tillerson. [online]. 2018. [cit. 2020-03-15]. dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-usa-africa/africa-should-avoid-forfeiting-sovereignty-to-china-over-loans-tillerson-idUSKCN1GK114>>

MOFCOM centralizovaným orgánom s rozhodovacími právomocami v oblasti investícií a zahraničnej pomoci, spôsobuje to zlé vnímanie medzi pomocou a komerčnou činnosťou zameranou na zisk, čo vedie k vnímaniu neokolonializmu Číny. Ako poznamenal profesor Michael Glosny, Čína „*pôsobí dojemom, že veľká časť jej pomoci je viazaná na získavanie zdrojov, praktizovanie merkantilizmu alebo neokolonializmu a podporu nestabilných štátov.*“⁵⁸

Kritika princípu nezasahovania

Čína čelí mnohým prekážkam pri realizácii svojich politík a musí čeliť aj korupčným obchodným praktikám jednotlivých čínskych spoločností, rozporom vo svojich politikách a zvyšovaní hrozieb pre svoje podnikanie a jednotlivých občanov v Afrike. Čínske MFA a MOFCOM nemajú priamu moc nad čínskymi podnikmi v zámorí a kým sa čínska vláda pokúša získať späť kontrolu, zodpovednosť a presadzovanie právnych predpisov je obtiažne. Zatiaľ čo Čína obhajuje politiku, ako je nezasahovanie, mier a rozvoj a opakovane vyhlásila, že bude presadzovať medzinárodný poriadok vyplývajúci z cieľov a zásad Charty OSN⁵⁹, čelí zároveň kritike v protirečení si a potenciálnemu odporu. Čína napríklad nesankcionovala malé a rozvojové krajiny, ktoré porušili alebo porušujú medzinárodné pravidlá a normy a rokovala s krajinami, ktoré medzinárodné spoločenstvo napomína, ako sú napríklad Sudán a Zimbabwe.

Korupčná kritika

Zatiaľ čo Čína pozitívne prispela k africkým krajinám, africké ekonomiky sú nepriaznivo ovplyvnené čínskou pomocou a investíciami, ktoré podporujú korupčné obchodné a vládne praktiky. Čína to môže využiť vo svoj prospech a zvýšiť svoj politický alebo hospodársky vplyv v daných krajinách. Nedostatočná transparentnosť čínských investícií umožňuje osobný zisk a korupcia je umožnená vysokou hodnotou peňazí vymieňaných medzi Čínou a africkými vládami. Čínske podniky sú schopné zneužívať skorumpovaných úradníkov. To všetko je v SSA dôležité, pretože práve v

⁵⁸ GLOSNEY, A. MICHAEL. Meeting the Development Challenge in the 21st Century: American and Chinese Perspectives on Foreign Aid. HARVARD Kennedy School. [online]. 2006. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://www.belfercenter.org/publication/meeting-development-challenge-21st-century-american-and-chinese-perspectives-foreign-aid>>

⁵⁹ FOCAC. Spotlight: China, Africa map out strategic vision for win-win cooperation with practical action plan. [online]. 2017. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <https://www.focac.org/eng/ljhy_1/dwjbzjjhys_1/hyqk/t1321742.htm>

SSA existuje množstvo vysoko skorumpovaných vlád a nestabilných štátov. Krajiny, ktoré pomáhajú pri rozvoji afrických štátov, by mohli podporovať nestabilné štáty prostredníctvom zlepšenia transparentnosti svojich zásahov, čím by uľahčili koordináciu rozvojovej spolupráce⁶⁰. Transparency International napríklad v roku 2011 poznamenala, že čínske firmy patria medzi najpravdepodobnejších poskytovateľov úplatkov a umiestnili na sa na 27. mieste z 28 krajín.

Kritika neokolonializmu

Populárna kritika čínskych investícií v Afrike spočíva aj v tom, že sa pustila do neokolonialistickej zahraničnej politiky, ktorá vo veľkej miere využila európsky nezájem 60. rokov. Aj keď, samozrejme, existujú dôvody pre takéto argumenty, najmä čo sa týka dovozu lacnej domácej pracovnej sily, je zrejmé, že čínsky podnikový model poskytuje výhody aj miestnemu obyvateľstvu. Robert Rotberg poznamenáva: „*Na rozdiel od Belgicka, ktoré vybudovalo cesty výlučne na ťažbu zdrojov v KDR, Čína stavia alebo vylepšuje cesty, ktoré sú vhodné nielen na prepravu zdrojov, ale ktoré môže využívať bežný občan aj na cestovanie.*“⁶¹ Avšak, je nutné tiež poznamenať, že rozvíjajúce sa štátne režimy požadovali financovanie z medzinárodných menových fondov a priame investície od členov svetových obchodných organizácií, ktoré si vyžadujú značné množstvo kontrolných, nákladových a ekonomických ústupkov, ktoré zodpovedajú zahraničnému národnému záujmu.

Environmentálna kritika

Medzinárodné a miestne mimovládne organizácie sa zaoberali aj otázkami životného prostredia. Poukazujú na nedostatočnú transparentnosť zdrojov a obmedzené úsilie na zabezpečenie ochrany zvierat a životného prostredia. Viacerí regionálni odborníci však tvrdia, že vnímanie environmentálneho správania Číny v Afrike je negatívnejšie ako realita, hoci je možné urobiť nejaké zlepšenia. Systémy riadenia v afrických krajinách sú však stále nedostatočne vybavené alebo príliš slabé na to, aby sa chránili pred možným poškodením životného prostredia. Mnoho

⁶⁰ SCHIERE, RICHARD. The Impact of China on the Donor Landscape in African Fragile States. [online]. 2014. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://core.ac.uk/download/pdf/43538387.pdf>>

⁶¹ ROTBERG, I. ROBERT. Brookings Institution Press. China into Africa: Trade, Aid and Influence. [online]. 2008. [cit. 2020-04-01]. dostupné na internete: <<https://journals.openedition.org/chinaperspectives/6217>>

afrických krajín je na tom horšie ako Čína, pretože prikladajú ochrane životného prostredia nízku prioritu⁶², majú nedostatočné environmentálne byrokratické zaťaženie a ešte horšie postoje k už spomínanej korupcii a na boj proti nej. Len niekoľko z takmer päťdesiatich SSA krajín ratifikovalo Africký dohovor z roku 2003 o ochrane prírody a prírodných zdrojov. Zatiaľ čo prieskumy verejnej mienky naznačujú, že mnohí respondenti z SSA považujú zmenu podnebia za vážny problém⁶³, štúdia Pew Research z roku 2014⁶⁴ zistila, že znečistenie a životné prostredie zaraďuje osem z deviatich afrických krajín za menej dôležité hroziace nebezpečenstvo vo svete (po náboženskej a etnickej nenávisti, nerovnosti, AIDS a iných chorobách a hrozbe jadrových zbraní). Túto skutočnosť potvrdzuje aj štúdia Inštitútu diplomacie a medzinárodných štúdií Univerity v Nairobi z roku 2016, ktorá tvrdí, že väčšina afrických krajín síce sústreďuje svoje úsilie na otázky životného prostredia, ale opäť to nie je politickou prioritou. Pre africké vlády sú naliehavejšie potreby, ktoré je nutné vyriešiť, a to spomínané choroby, vysoká miera chudoby obyvateľstva, konflikty, kmeňová vehemencia a náboženský fanatizmus.⁶⁵ Novšiu štúdiu, ktorá by potvrdzovala tieto informácie sa nám nepodarilo dohľadať.

Aj napriek týmto nedostatkom však niektoré prieskumy verejnej mienky ukázali, že mnoho respondentov v afrických krajinách vníma Čínu priaznivo, pokiaľ ide o jej vplyv, ako aj o jej prínos k rozvoju kontinentu. Podľa prieskumu, ktorý publikoval v roku 2016 Afrobarometer, Pan-africká výzkumná sieť, v 36 africkým krajinách vnímalo v priemere 63 % Afričanov⁶⁶ hospodársky a politický vplyv Číny

⁶² SHINN, H.DAVID. The Environmental Impact of China's Investment in Africa. [online]. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.lawschool.cornell.edu/research/ILJ/upload/Shinn-final.pdf>>

⁶³ CARLE, JILL. Climate Change Seen as Top Global Treat. [online]. 2015. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.pewresearch.org/global/2015/07/14/climate-change-seen-as-top-global-threat/>>

⁶⁴ PEW RESEARCH CENTER. Greatest Dangers in the World. [online]. 2014. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.pewresearch.org/global/2014/10/16/greatest-dangers-in-the-world/>>

⁶⁵ LIMO, K. ARGUT. INSTITUTE OF DIPLOMACY AND INTERNATIONAL STUDIES. University of Nairobi. THE ENVIRONMENTAL IMPACT OF CHINA'S ACTIVITIES IN AFRICA: THE CASE OF KENYA. [online]. 2016. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://erepository.uonbi.ac.ke/bitstream/handle/11295/98623/Argut_The%20Environmental%20Impact%20Of%20China's%20Activities%20In%20Africa%20The%20Case%20Of%20Kenya.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁶⁶ AFROBAROMETER. China's growing presence in Africa wins largely positive popular reviews. [online]. 2016. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <http://afrobarometer.org/sites/default/files/publications/Dispatches/ab_r6_dispatchno122_perceptions_of_china_in_africa1.pdf>

ako trochu alebo veľmi pozitívny. Aktuálnejší prieskum bohužiaľ nebol vykonaný, preto sme v diplomovej práci čerpali z týchto dostupných dát.

Ako už bolo uvedené, mnoho afrických vodcov ocenilo výhody čínskych investícií na podporu rastu v ich krajinách. Libérijský minister hospodárstva Augustus Flomo uviedol: „*Čína je pre našu rozvojovú stratégiu veľmi dôležitým partnerom.*“⁶⁷

⁶⁷ CASCAIS, ANTONIO. DW. Africa's leaders race to china summit to talk cooperation. [online]. 2018. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.dw.com/en/africas-leaders-race-to-china-summit-to-talk-cooperation/a-45301681>>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Cieľom diplomovej práce je na základe vedeckých metód vyhodnotiť zahraničnoobchodné a investičné vzťahy Číny so subsaharskou Afrikou.

Na dosiahnutie cieľa diplomovej práce sme si určili čiastkové ciele:

- skúmanie historických vzťahov medzi Čínou a SSA,
- analýza inštitucionálnej sféry pôsobenia Číny v krajinách SSA,
- porovnanie obchodných a investičných aktivít Číny v krajinách SSA v súčasnosti s aktivitou v minulých obdobiach,
- analýza prínosov a rizík súvisiacich s obchodnými a investičnými vzťahmi Číny a SSA,

a následne sme na základe abstrahovaných relevantných údajov spracovali a zanalyzovali dostupné odborné dáta a vyhodnotili ich.

Pri vypracovaní diplomovej práce sme v prvej kapitole pracovali hlavne s metódou analýzy, kde sme primárne spracovali historické pozadie vzťahov medzi Čínou a subsaharskou Afrikou a zanalyzovali mechanizmy a stratégie pôsobenia Číny v SSA s dôrazom na kritiku. Následne sme v záverečnej, tretej kapitole, na základe dostupných odborných poznatkov vyhodnotili štruktúru a vývoj vzájomného obchodu a PZI, ako aj pozitívnu a negatívnu stránku týchto vzťahov a ich možný vplyv na hospodársky vývoj krajín SSA.

Pri skúmaní vzájomného obchodu krajín SSA a Číny sme využili analýzu vnútroodvetvového obchodu alebo inak nazývaný Grubel – Lloydov index, ktorý meria úroveň vnútroodvetvového obchodu medzi dvoma krajinami (v našom prípade medzi Čínou a skupinou krajín SSA). Hovorí o tom, či je krajina čistým dovozcom alebo vývozcom, resp. či existuje vnútroodvetvový obchod medzi dvoma danými krajinami. Index vnútroodvetvového obchodu sa počíta ako:

$$GL_{ij} = 1 - (|(X_{ij} - M_{ij})| / (X_{ij} + M_{ij}))$$

Kde: X_{ij} = vývoz (export) komodity „k“ krajiny „i“ do krajiny „j“ M_{ij} = import (dovoz) komodity „k“ z krajiny „j“ do krajiny „i“

Ak $GL = 0$, tak krajina je čistým dovozcom alebo vývozcom, teda nie je prítomný vnútroodvetvový obchod. Ak $GL = 1$, tak existuje vnútroodvetvový obchod medzi krajinami.

Aby bolo možné skúmať GL index, bolo nevyhnutné zanalyzovať aj samotnú komoditnú štruktúru vzájomného obchodu Číny a krajín SSA. Najlepším zdrojom pre získanie dát vzájomného obchodu podľa komoditnej štruktúry je Trademap.org. Avšak vzhľadom na to, že bola vyvinutá UNCTADom / WTO (ITC), v mnohých prípadoch nedisponovala aktuálnymi údajmi z roku 2018 niektorých krajín SSA, preto je aj celková hodnota exportu do Číny odlišná ako v prípade dát SAIS-CARI a WDI. S prihliadnutím na nedostatok zdrojov charakterizujúcich presnú komoditnú štruktúru jednotlivých obchodných operácií krajín sme sa rozhodli tieto dáta uviesť podľa dostupných zdrojov a údajov.

Všeobecne môžeme povedať, že sa danou problematikou zaoberá množstvo primárne zahraničných ekonómov a výzkumných centier a existuje aj mnoho štúdií z rôznych zdrojov. Vzhľadom na tému diplomovej práce, existuje len veľmi málo slovenskej literatúry venovanej tejto problematike, preto sme sa museli sústrediť v prvom rade na zahraničné zdroje. Abstrahovali sme nerelevantné údaje a sústredili sa len na kvalifikované a osvedčené zdroje, ako napríklad zdroje dáta Svetej banky (<https://data.worldbank.org/region/sub-saharan-africa>), SAIS-CARI (<http://www.sais-cari.org>), WDI (<https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>), ale aj zdroje poskytnuté samotnou Čínou ako MOFCOM (<http://english.mofcom.gov.cn>) alebo oficiálna tlačová agentúra Číny Xinhua (http://www.xinhuanet.com/english/africa/2018/wzlist.htm?page=china_africa).

Získať vhodný zdroj na zber dát bolo o to obtiažnejšie, že Čína neposkytuje presné informácie ohľadom poskytnutých investícií. Okrem internetových zdrojov sme čerpali z kníh a publikácií uznávanej ekonómky na čínsko-africkú problematiku, Deborah Bräutigam.

3 Výsledky práce a diskusia

Je dôležité preskúmať zahraničnoobchodné a investičné vzťahy medzi Čínou a SSA. Za zámerom Číny investovať v Afrike môžeme hľadať niekoľko faktorov. Podľa The Economist je rast Afriky spôsobený predovšetkým čínskym dopytom po afrických zdrojoch. Aj napriek tomu, že Afrika investície potrebuje, majú aj svoje nevýhody. Zatiaľ, čo niektorí vnímajú hospodársky rast Číny ako pozitívny model rozvoja pre tretí svet, iní sa kritickejšie zaoberajú správaním sa Číny na kontinente a vidia jej súvislosti s neokoloniálnou minulosťou.

3.1 Zahraničnoobchodné vzťahy Číny a SSA

Ekonomické väzby medzi Čínou a SSA sa formoval, keď sa čínska ekonomika rozvíjala. Čína v roku 2009 prekonala USA ako najväčší obchodný partner Afriky⁶⁸. Podľa odhadov Reuters a Svetovej banky je Čína destináciou 15 % - 16 % vývozu z SSA a zdrojom 14 % - 21 % dovozu z tohto regiónu.⁶⁹ Zatiaľ čo väčšina afrického vývozu do Číny pozostáva z minerálnych palív, mazív a súvisiacich materiálov, vyváža tiež železnú rudu, kovy a ďalšie komodity, ako aj malé množstvá potravín a poľnohospodárskych výrobkov. Čína vyváža do afrických krajín celý rad strojov, dopravných prostriedkov, komunikačných zariadení a priemyselného tovaru.⁷⁰

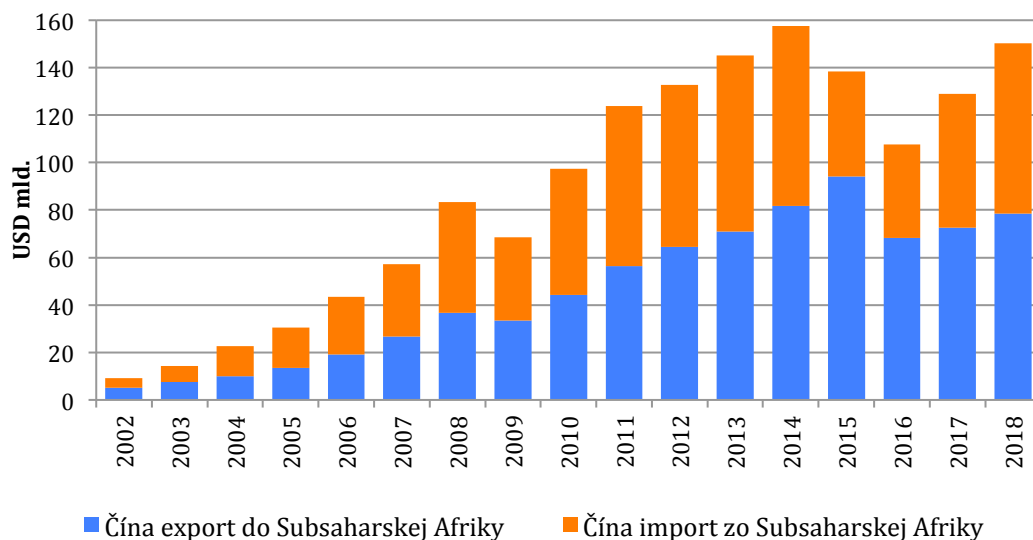
Graf 4 zobrazuje vývoj bilaterálneho obchodu medzi Čínou a krajinami SSA v rokoch 2002 - 2018. Za posledných 17 rokov môžeme pozorovať, že sa vzájomný obchod neustále zvyšuje. Nízke ceny komodít od roku 2016 však výrazne ovplyvnili hodnotu afrického vývozu do Číny, hoci čínsky vývoz do Afriky zostal viac-menej stabilný. Hodnota obchodu medzi Čínou a SSA v roku 2018 bola 150 mld. USD, oproti 129 mld. USD v roku 2017, čo je 16,5% nárast. Najvyššiu hodnotu dosiahol vzájomný obchod v roku 2014 s celkovou výškou 157,55 mld. USD.

⁶⁸ DEWS, FRED. BROOKINGS. 8 Facts about China's Investments in Africa. [online]. 2014. [cit. 2020-03-30.] dostupné na internete: <<https://www.brookings.edu/blog/brookings-now/2014/05/20/8-facts-about-chinas-investments-in-africa/>>

⁶⁹ WORLD BANK group. China's Slowdown and Rebalancing. Potencial Growth and Poverty Impacts on Sub-Saharan Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/24506/China0s0slowdo0n0Sub0Saharan0Africa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

⁷⁰ WORLD BANK. Global Economic Prospect. Linkages between China and Sub-Saharan Africa. Box 2.1. [online]. 2015. [cit. 2020-05-22]. dostupné na internete: <<https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015b/Global-Economic-Prospects-June-2015-China-and-Sub-Saharan-Africa.pdf>>

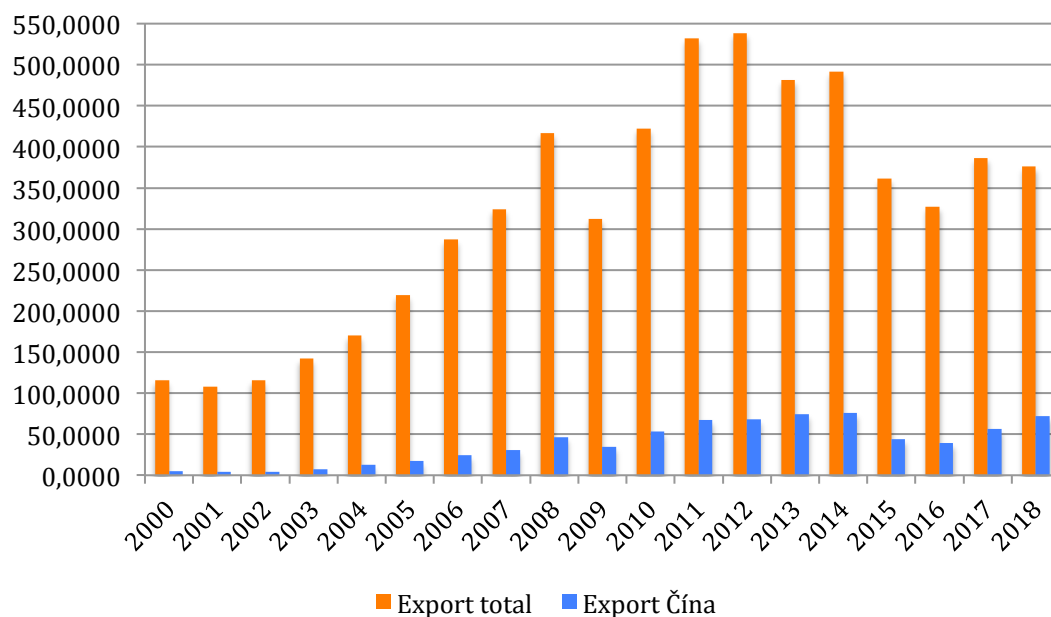
Graf 4 Obchod medzi Čínou a SSA v rokoch v rokoch 2002-2018, v mld. USD

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI. DATA: Cina-Africa trade. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>>

Rastovú renesanciu Afriky sprevádzal rýchly rast celkovej hodnoty dovozu a vývozu SSA. V grafe 5 môžeme vidieť, že podiel afrického vývozu smerujúceho do Číny sa v rokoch 2000 až 2018 výrazne zvýšil. V roku 2000 exportovali krajiny SSA tovary do Číny v celkovej hodnote 4,64 mld. USD, čo predstavovalo približne 4% celkového vývozu krajín SSA. V roku 2018 bola výška exportu do Číny v hodnote 71,67 mld. USD, čo je 19,07% celkového vývozu. V rokoch 2009 a 2015-2016 zaznamenali krajiny SSA výrazný pokles exportu, a to nie len smerom do Číny, ale aj svetového. Tieto poklesy boli spôsobené globálnou hospodárskou krízou a vysokým prepadom cien nerastných surovín. Od roku 2017 export do Číny postupne narastá.

Graf 5 Export SSA globálne a do Číny v rokoch 2000-2018, v USD mld.

Prameň: vlastné spracovanie, podľa WDI a CARI

V tabuľke 2 vidíme 5 najväčších exportérov z krajín SSA do Číny v roku 2018. Prvé miesto patrí Angole s exportom v hodnote 25,65 mld. USD, čo predstavuje až 35,79% celkového exportu do Číny. Nasledovala Južná Afrika s hodnotou 8,55 mld. USD (11,93%) a Konžskou republikou 6,7 mld. USD (9,35%). V porovnaní s rokom 2017 zaznamenali krajiny nárast exportu, okrem Južnej Afriky, ktorá zaznamenala mierny pokles.

Tabuľka 2 Top 5 krajín SSA s najväčším exportom do Číny v roku 2018, v mld. USD

Krajina/Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Angola	31,11	16,00	13,97	20,70	25,65
Južná Afrika	8,77	7,42	6,81	8,67	8,55
Konžská republika	5,48	2,62	2,33	3,96	6,70
KDR	2,82	2,63	2,08	3,29	5,68
Zambia	3,07	1,79	2,18	3,12	4,13

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI. DATA: Cina-Africa trade. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>>

Naopak, najväčším dovozcom čínskeho tovaru bola v roku 2018 Južná Afrika s hodnotou importu 16,34 mld. USD, čo predstavovalo 20,82% z celkového importu Číny do krajín SSA. Po nej nasledovala Nigéria s importom v hodnote 13,5 mld. USD (17,2%) a Keňa 5,2 mld. USD (6,63%). V porovnaní s rokom 2017 všetky krajiny zaznamenávajú nárast importu z Číny.

Tabuľka 3 Top 5 krajín SSA s najväčším importom z Číny v roku 2018, v mld. USD

Krajina/Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Južná Afrika	15,70	15,86	12,85	14,81	16,34
Nigéria	15,39	13,70	9,71	12,15	13,50
Keňa	4,93	5,91	5,59	5,03	5,20
Ghana	4,13	5,31	4,67	4,82	4,82
Tanzania	3,84	4,28	3,57	3,12	3,59

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI. DATA: Cina-Africa trade. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>>

Čína zaujala v rámci svojich hospodárskych vzťahov s Afrikou mnohostranný prístup. Je významným zdrojom PZI v Afrike, ponúka rozvojové pôžičky štátom bohatým na zdroje, ako je Angola, investuje do poľnohospodárstva a rozvíja osobitné zóny obchodnej a hospodárskej spolupráce v niekoľkých štátoch vrátane Etiópie, Nigérie a Zambie. Čínske banky a spoločnosti ponúkajú finančné prostriedky, ktoré im umožňujú získať väčší podiel na obchodných transakciách v Afrike v rámci ich prechodu na globálny trh. To však so sebou prináša riziká, ale aj príležitosti. Peking neustále diverzifikoval svoje obchodné záujmy v Afrike. Ako sme už uviedli, Čína sa podieľala na energetickom, ťažobnom a telekomunikačnom priemysle a financovala výstavbu ciest, železníc, prístavov, letísk, nemocníc, škôl a štadiónov. Investíciami zo štátnych a súkromných zdrojov sa zriadili aj plantáže tabaku, gumy, cukru a sisalu. Domáce hospodárske podmienky viedli čínske firmy k tomu, aby svoju prebytočnú priemyselnú kapacitu a spotrebné tovary dostali v rámci čínskej stratégie „otvorenia“ na nové trhy. Čínske investície v SSA zároveň zapadajú aj do rozvojového rámca čínskeho prezidenta Xi Jinpinga OBOR, ktorý spája kontinentálny hospodársky pás a

námornú cestu v rámci podpory spolupráce a vzájomného prepojenia medzi Euráziou a Afrikou.⁷¹

Komoditná štruktúra

V obchode krajín SSA s Čínou dominujú komodity ako ropa, plyn a kovy pochádzajúce z niekoľkých krajín a tvoria podstatnú časť exportu SSA do Číny. Naopak, import z Číny sú rôzne. Okrem iného sa skladá z investičného tovaru vrátane vozidiel, generátorov a telekomunikačných zariadení.

V tabuľke 4 sme uviedli top 5 produktov importovaných z Číny do krajín SSA v komoditnej štruktúre HS2. V roku 2018 tvorili najväčší podiel Elektrické stroje a zariadenia a ich časti a súčasti; prístroje na záznam a reprodukciu zvuku a televízory 19,72% (85). Po nich nasledovali Železničné alebo električkové lokomotívy, železničné koľajové vozidlá a ich časti a súčasti; železničné alebo električkové trate s takmer rovnakým podielom 19,47% (86) a Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové vozidlá a ich časti a súčasti a príslušenstvo (87) s podielom 5,72%.

Tabuľka 4 Komoditná štruktúra importu krajín SSA z Číny (HS2)

HS	Názov	Import z Číny 2018 (v mld. USD)	Podiel na celkovom importe z Číny
'85	Elektrické stroje a zariadenia a ich časti a súčasti; prístroje na záznam a reprodukciu zvuku, televízory ...	9,63	19,72%
'86	Železničné alebo električkové lokomotívy, železničné koľajové vozidlá a ich časti a súčasti; železničné alebo	9,51	19,47%

⁷¹ NANTULYA, PAUL. Africa center for strategic studies. Implications for Africa from China's One Belt One Road Strategy. [online]. 2019. [cit. 2020-05-22]. dostupné na internete: <<https://africacenter.org/spotlight/implications-for-africa-china-one-belt-one-road-strategy/>>

	električkové trate ...		
'87	Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové vozidlá a ich časti a súčasti a príslušenstvo	2,79	5,72%
'73	Výrobky zo železa alebo ocele	2,32	4,76%
'72	Železo a oceľ	2,22	4,54%

Prameň: vlastné spracovanie podľa trademap.org

V tabuľke 5 charakterizujeme naopak top 5 produktov, ktoré krajiny SSA exportovali v roku 2018 do Číny. Z celkového exportu tvoria Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky; minerálny (27) najväčší podiel, až 60%. Nasledujú Rudy, troska a popol (26) s podielom 17,06% a Med' a výrobky z nej s podielom 7,19%.

Tabuľka 5 Komoditná štruktúra exportu krajín SSA do Číny (HS2)

HS	Názov	Export do Číny 2018 (v mld. USD)	Podiel na celkovom exporte do Číny
'27	Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky; minerálny ...	29,59	60,00%
'26	Rudy, troska a popol	8,41	17,06%
'74	Med' a výrobky z nej	3,55	7,19%

'82	Nástroje, náradie, príbory, lyžice a vidličky, zo základných kovov; ich časti a súčasti zo základných kovov	3,43	6,95%
'72	Železo a oceľ	0,80	1,63%

Prameň: vlastné spracovanie podľa trademap.org

Index vnútroodvetvového obchodu

Index vnútroodvetvového obchodu je dôležitým ukazovateľom, na základe ktorého vieme identifikovať, či je krajina v rámci pozorovanej komodity výlučne importérom, exportérom alebo je bilancia vyrovnaná. V tabuľke 6 sa nachádzajú komodity, pri ktorých môžeme povedať, že medzi krajinami SSA a Čínou existuje vzájomný obchod. Ako môžeme vidieť, obchod s komoditou 15 - Živočíšne alebo rastlinné tuky a oleje a produkty ich štiepenia; pripravené jedlé tuky; živočíšne alebo rastlinné vosky dosiahol v roku 2018 GL hodnotu 0,99. To znamená, že SSA takmer v rovnakom pomere túto komoditu z Číny dováža, ale zároveň aj do Číny vyváža. Takmer rovnakú GL hodnotu dosiahla komodita 25 - Soľ; sira; zeminy a kameň; omietky, vápno a cement s GL 0,989 a nasledujú Živé stromy a iné rastliny; cibule, korene a podobné výrobky; rezané kvety a okrasné lístie (06) s GL 0,93. Pri týchto troch komoditách môžeme skonštatovať, že sú perspektívne pre obe strany a obchodovanie s nimi navzájom produkuje vyrovnanú bilanciu.

V prílohe 2 môžeme vidieť tabuľku s prehľadom GL indexu pre všetky komodity (HS2), od 1-99. Veľkým rizikom pre krajiny SSA je dovoz komodity 60 - Pletené alebo háčkované textilie, ktorého GL index dosiahol najnižšiu hodnotu, zo všetkých komodít, a to 0,0000154. To znamená, že v súvislosti s touto komoditou mala SSA v roku 2018 najzápornejšiu bilanciu. Zaujímavosťou je, že v tejto tabuľke môžeme pozorovať podobný trend pri komoditách všeobecne týkajúcich sa textilného priemyslu.

Naopak, z pohľadu perspektívnych komodít pre export SSA do Číny je komodita 01 - Živé zvieratá, v ktorej mala Čína v roku 2018 zastúpenie takmer výlučného importéra.

Tabuľka 6 Index vnútroodvetvového obchodu medzi krajinami SSA a Čínou

HS	Názov	Export do Číny 2018 (v tis. USD)	Import z Číny 2018 (v tis. USD)	GL
'15	Živočíšne alebo rastlinné tuky a oleje a produkty ich štiepenia; pripravené jedlé tuky; živočíšne alebo rastlinné vosky	19473	19684	0,9946114360
'25	Soľ; síra; zeminy a kameň; omietky, vápno a cement	98805	96662	0,9890365126
'06	Živé stromy a iné rastliny; cibule, korene a podobné výrobky; rezané kvety a okrasné lístie	5570	6419	0,9291850863
'17	Cukry a cukrovinky	64018	79166	0,8942060565
'81	Ostatné základné kovy; cermety; výrobky z nich	41433	28856	0,8210673078
'13	Lak; gummy, živice a ostatné rastlinné šťavy a výťažky	12102	7976	0,7945014444
'03	Ryby a kôrovce, mäkkýše a ostatné vodné bezstavovce	137984	265226	0,6844274696
'44	Drevo a výrobky z dreva; drevené uhlie	476148	237825	0,6662016631
'43	Kožušiny a umelé kožušiny; výrobky z nich	148	351	0,5931863727
'79	Zinok a výrobky z neho	23697	8916	0,5467758256

Prameň: vlastné spracovanie podľa Trademap.org

3.2 Čínske pôžičky v SSA

Čína je v súčasnosti považovaná za jednu z najrýchlejšie sa rozvíjajúcich svetových veľmocí na svete a často je porovnávaná s Južnou Afrikou, Indiou,

Ruskom a Brazíliou. Na rozdiel od týchto krajín sa však Čína v posledných troch desaťročiach zaviazala k obrovským investíciám v SSA. Tieto investície tiež patrili medzi priority čínskej oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) a jej zahraničnej politiky práve za účelom získania dominantnej pozície ako darcu pre rozvoj SSA. Čína vyhodnotila, že SSA pre svoj hospodársky rast naliehavo potrebuje prílev PZI. Videla v nich príležitosti pre svoje čínske firmy, možnosti výstavby svojich závodov v SSA a s tým spojené aj vytváranie pracovných miest. Aj keď je Čína často označovaná ako krajina, ktorá pre svoj hospodársky rast potrebuje africké zdroje, snaží sa prezentovať skôr ako rozvojová krajina, ktorá má v úmysle byť hnacou silou perspektívy hospodárskeho rastu Afriky. Preto sa vždy naskytuje otázka, kto má z tejto spolupráce naozaj úžitok. Je potrebné poznamenať, že Peking konal v súvislosti s africkými investíciami tak ako by konal pravdepodobne každý globálny hráč, rovnako ako v prípade rôznych európskych krajín ako aj USA. V tomto zmysle zaŕňajú čínske investície, ale nie sú tým limitované, financovanie veľkých infraštruktúrnych projektov, poskytujú pôžičky, rušia dlhy, pomáhajú pri zabezpečovaní ľudských zdrojov a poskytujú africkým štátom šancu na vstup na čínske trhy.

Čínsky prezident Xi Jinping prisľúbil Afrike pomoc vo výške 60 mld. USD⁷² na nové projekty. Tieto peniaze by mali byť rozdelené do niekoľkých odvetví. Prisľúbil dal 53 africkým krajinám, ktoré sa zúčastnili na poslednom fóre FOCAC, ktoré sa konalo v Pekingu v roku 2018. Zatiaľ čo celková prisľúbená suma je rovnaká ako v prípade čínskeho balíka z roku 2015, jej výška vo forme grantov a pôžiek sa znižuje. V roku 2015 sa Čína zaviazala poskytnúť:

- úročené pôžičky vo výške 35 mld. USD,
- vo forme grantov a bezúročných pôžičiek 5 mld. USD;
- 5 mld. USD na osobitný fond pre financovanie rozvoja;
- 5 mld. USD do Čínsko-afrického rozvojového fondu;
- 5 mld. USD na osobitnú pôžičku na rozvoj afrických malých a stredných podnikov;
- a 10 mld. USD do fondu spolupráce medzi Čínou a Afrikou v oblasti výrobných kapacít.

⁷² BENADBALLAH, L. - ROBERTSON, W. The Washington Post, Xi Jinping pledge \$60 billion for Africa. Where will the money go?. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/09/17/xi-jinping-pledged-60-billion-for-africa-where-will-the-money-go/>>

Aktuálny pekingský prísľub zahŕňa menej priamych pôžičiek a grantov. Z celkovej prísľúbenej sumy bude:

- 20 mld. USD vo forme nových úverov,
- 15 mld. USD na zahraničnú pomoc ako napríklad granty, bezúročné pôžičky alebo zvýhodnené pôžičky,
- 10 mld. USD na zriadenie fondu financovania rozvoja
- a 5 mld. USD na fond pre financovanie importu z Afriky,
- zvyšných 10 mld. USD bude pochádzať priamo od čínskych spoločností⁷³.

Pre tri krajiny SSA - Džibutsko, Konžskú republiku a Zambia - sú čínske pôžičky najvýznamnejším prispievateľom k dlhovým problémom⁷⁴. Vo svetle srílanskej vlády, ktorá v roku 2017⁷⁵ odovzdala svoj prístav Hambantota na 99-ročný prenájom Číne z dôvodu nezaplatenia svojich dlhov, sa na FOCACe 2018 vyskytli obavy z rovnakého scenára v SSA. Zníženie výšky plánovaných pôžičiek oproti roku 2015 je pravdepodobne dôsledkom týchto obáv a spôsobom kontroly rozsahu úverov s cieľom znížiť riziko neschopnosti splácať svoje dlhy. Napriek tomu, že zahraničná pomoc Číny krajinám SSA vzrástla v roku 2018 na 15 mld. USD (najväčšia suma, ktorú Čína doteraz oznámila), je táto hodnota stále veľmi margiálna v porovnaní s inou zahraničnou pomocou. Napríklad zahraničná pomoc USA v roku 2017 bola takmer v rovnakej výške akú aktuálne Čína ponúka poskytnúť v nasledujúcich rokoch.⁷⁶

Na obrázku 1 môžeme vidieť prehľad poskytnutých čínskych pôžičiek jednotlivým krajinám v rokoch 2000-2017. Angola ako jediná krajina z regiónu SSA dostala pôžičky v hodnote od 13,7 mld. USD do 42,8 mld. USD. Do skupiny druhých

⁷³ XINHUANET. Full text of Chinese President Xi Jinping's speech at opening ceremony of 2018 FOCAC Beijing Summit. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <http://www.xinhuanet.com/english/2018-09/03/c_129946189.htm>

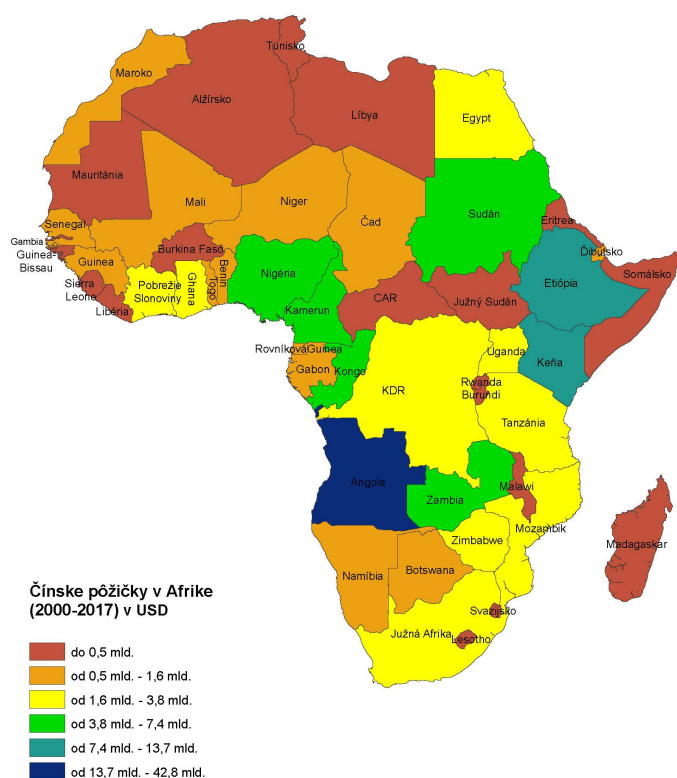
⁷⁴ TUBEI, GEORGE. Business Insider by Pulse. The sad similarity between Sri Lanka, Zambia and now Djibouti that best exemplifies China's „dept trap“ diplomacy. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.pulselive.co.ke/bi/politics/politics-the-sad-similarity-between-sri-lanka-zambia-and-now-djibouti-that-best/8kx3drc>>

⁷⁵ SCHULTZ, cKAI. The New York Times. Sri Lanka, Struggling With Debt, Hands a Major Port to China. [online]. 2017. [2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.nytimes.com/2017/12/12/world/asia/sri-lanka-china-port.html>>

⁷⁶ SAIS - CARI. DATA: Chinese investments in Africa. [online]. [cit. 2020-03-21]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa>>

najviac dotovaných krajín patria Etiópia a Keňa, ktorých pôžičky v rokoch 2000-2017 predstavovali hodnotu v rozmedzí od 7,4 mld. USD až 13,7 mld. USD. V tretej skupine s pôžičkami v rozmedzí 3,8 mld. USD až 7,4 mld. USD figuruje 5 krajín SSA. Celkovo 8 krajín SSA získalo pôžičky v rozmedzí od 1,6 mld. USD až 3,8 mld. USD a až 12 krajín získalo pôžičky „len“ v hodnote 0,5 mld. USD až 1,6 mld. USD. Najväčšie zastúpenie, v počte 15, majú krajiny SSA, ktoré v rokoch 2000-2017 nezískali vyššie pôžičky ako je hodnota dokopy 0,5 mld. USD. V grafe .. môžeme vidieť top 10 krajín subsaharskej Afriky, ktorým bolo v rokoch 2000-2017 poskytnutý najväčší objem investícií.

Obrázok 1 Prehľad čínskych pôžičiek v USD v rokoch 2000-2017

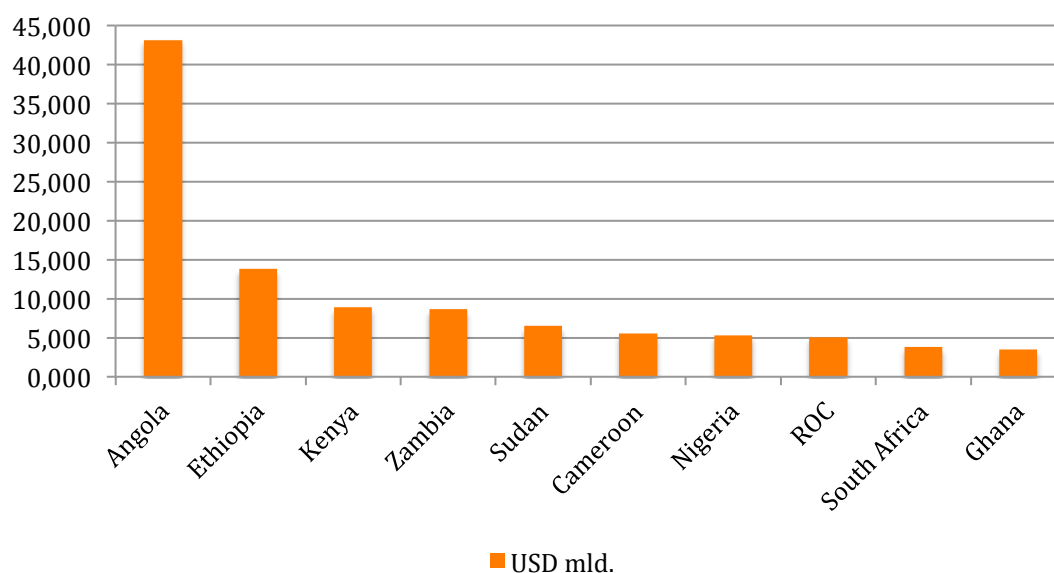
Prameň: Vlastné spracovanie, podľa VB GEOGRAPHY. Maps and tools. Chinese loans to Africa. [online.] [cit. 2020-03-23]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.files.wordpress.com/2018/10/loans-dm.pdf>>

Čínska vláda, banky a dodávatelia podpísali v rokoch 2000 až 2017 úverové záväzky africkým vládam a ich štátnym podnikom (SOE) vo výške 146 mld. USD⁷⁷. Angola je najväčším príjemcom čínskych úverových príslubov - 43 mld. USD za 17

⁷⁷ SAIS-CARI. Loan Database. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data>>

rokov. Druhou krajinou s najväčším objemom PZI je Etiópia, ktorá v sledovanom období prijala pôžičky v celkovej hodnote 13,8 mld. USD, nasledovaná Keňou – 8,9 mld. USD.

Graf 6 Top 10 príjemcov pôžičiek smerovaných z Číny do krajín SSA v rokoch 2000 – 2017, v mld. USD

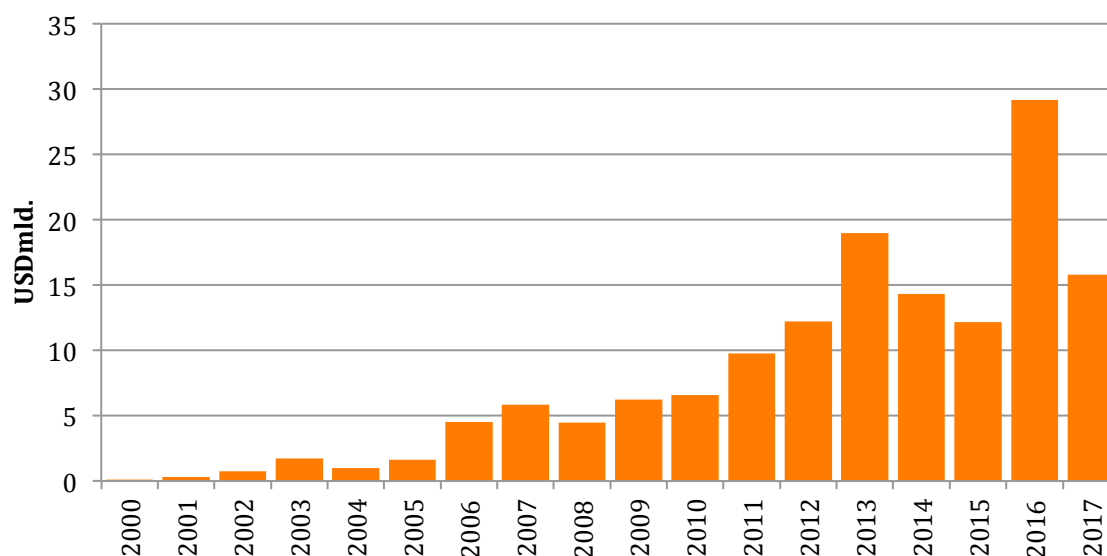

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI, Loan Database. [online]. [cit. 2020-03-31]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data>>

Zároveň nám graf 7 zobrazuje nárast poskytnutých ročných pôžičiek africkým krajinám v rokoch 2000 – 2017⁷⁸.

⁷⁸ Neexistujú žiadne oficiálne údaje o čínskych pôžičkách. Čína nie je členom OECD a nezúčastňuje sa na systéme vykazovania veriteľov OECD, ktorý je zdrojom mnohých údajov o oficiálnych tokoch z bohatších krajín. Rovnako ako v prípade americkej exportnej dovoznej banky a iných agentúr pre vývozné úvery, čínske banky len zriedka zverejňujú informácie týkajúce sa konkrétnych dohôd o financovaní. Je tiež neobvyklé, aby príjemcovia takéhoto financovania úplne zverejnili podrobnosti o financovaní, ktoré dostanú. SAIS-CARI čerpá z rôznych iných zdrojov vrátane oficiálnych webových stránok, centrálnych bánk, ministerstiev financií a čínskych dodávateľov. Následne sú tieto dáta doplnené o prácu v teréne, ktorú vykonávajú vedci SAIS-CARI a ktorá zahŕňa osobné rozhovory s africkými a čínskymi úradníkmi.

Graf 7 Prehľad poskytnutých ročných pôžičiek Číny krajinám SSA v rokoch 2000-2017, v mld. USD

Prameň: SAIS-CARI, Loan Database. [online]. [cit. 2020-03-31]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data>>

V dôsledku investícií z Pekingú začali niektorí vedci poukazovať na to, že na rozdiel od západných mechanizmov financovania, ktoré sa viac zameriavajú na znižovanie úrovne chudoby na kontinente, sa Čína silne zameriava na infraštruktúru a obchod, čo je veľmi často srdečne vítaný krok zo strany afrických lídrov. Okrem týchto investícií Peking neukladá žiadne politické záväzky pri rokovaniach s africkými štátmi a pravidelne investuje do sektorov, do ktorých západné mocnosti nechcú investovať a sú pre nich menej atraktívne. V máji 2005 sa bývalý zimbabwejský prezident Robert Mugabe vyjadril: „*Obrátili sme sa na východ, kde slnko vychádza a chrbtom k západu, kde slnko zapadá*“.⁷⁹ Tieto slová boli výsledkom ocenenia PZI z Číny nielen v Zimbabwe, ale všeobecne v Afrike. Obe krajiny sú si vedomé, že ich vzťahy sú dvojakým prínosom, kde víťazia obaja. Z pozorovania súčasných vzťahov medzi Čínou a Afrikou sa zdá, že z ich spolupráce profitujú obe strany. Zatiaľ, čo Čína je schopná prilákať a poskytnúť potrebné zdroje, Afrika je schopná prilákať toľko potrebných PZI z Pekingú. V dôsledku toho sa zdá, že SSA z

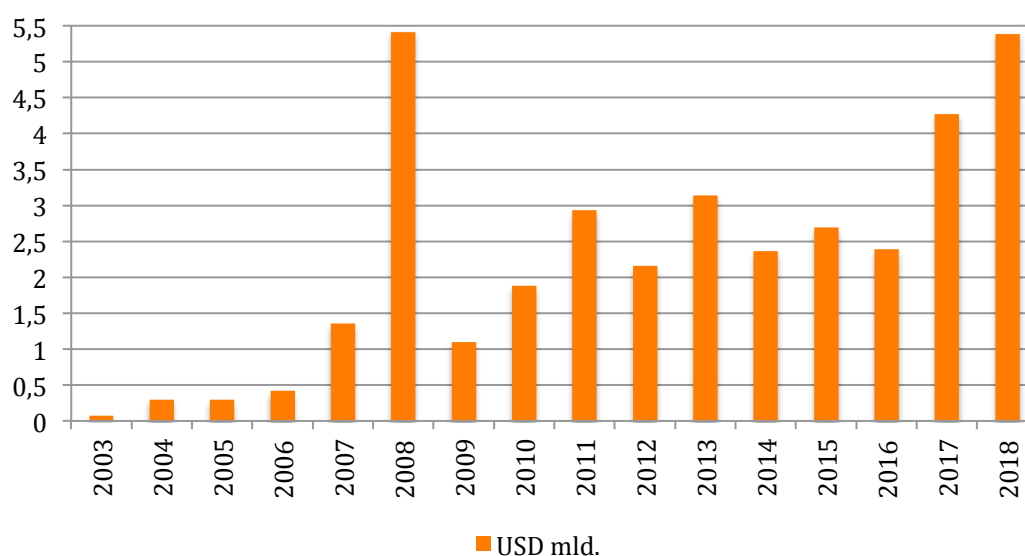
⁷⁹ MELDRUM, ANDREW. The Guardian. Mugabe Turns back on west and looks east. [online]. 2005. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2005/apr/19/zimbabwe.andrewmeldrum>>

Číny veľa profituje a naopak, faktom je, že SSA otvorene prijíma čínske investície z dôvodu snahy o hospodársky rast.

3.3 PZI Číny v SSA

Ročné toky čínskych PZI do subsaharskej Afriky, ktoré sú v čínskych oficiálnych správach tiež známe ako OFDI (zahraničné priame zahraničné investície-overseas foreign direct investmem), sa od roku 2003 neustále zvyšujú. Od roku 2003 do roku 2018 ich počet stúpol zo 70 mil. USD v roku 2003 na 5,4 mld. USD v roku 2018. Toky dosiahli vrchol v roku 2008 na 5,42 mld. USD z dôvodu nákupu 20% akcií Standard Bank v Južnej Afrike prostredníctvom Industrial and Commercial Bank of China (ICBC). Nasledujúci graf 8 nám ukazuje prehľad PZI v rokoch 2003 až 2018. V prílohe 1 môžeme vidieť prehľad teritoriálnej štruktúry tokov PZI z Číny do krajín SSA v rokoch 2014-2018. Medzi 5 najvýznamnejších subsaharských krajín čínskych PZI v roku 2018 patrila KDR s celkovou hodnotou investícií 643,01 mil. USD, nasledovaná Južnou Afrikou s výškou investícií 642,06 mil. USD. Treťou krajinou s najväčším príjmom čínskych PZI je Mozambik s PZI v hodnote 545,63 mil. USD, ďalej Zambia 523,73 mil. USD a Etiópia 341,25 mil. USD.

Graf 8 Prehľad tokov PZI z Číny do SSA v rokoch 2003-2018, v mld. USD

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIC-CARI. DATA: Chinese investment in Africa. [online]. [cit. 2020-03-24]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa>>

Etiópiu môžeme považovať ako jeden z nesporným úspechov čínskych investícií do africkej výroby⁸⁰. Môžeme identifikovať viac ako 400 čínskych výrobných investícií v Etiópii, z ktorých niektorí vyrábajú produkty pre významných odberateľov z USA, ako sú Naturalizer, 9 West a Guess. V snahe prilákať čínske spoločnosti pri hľadaní nových lokalít si Senegal najal čínsku firmu, aby postavila novú špeciálnu hospodársku zónu v blízkosti hlavného mesta Dakar⁸¹.

Rwanda, ktorej prílev čínskych PZI vrástol oproti roku 2017 takmer 4 násobne z 9,88 mil. USD na 45,42 mil. USD v roku 2018, je príťažlivá z dôvodu vysokej hustoty obyvateľstva, ktorá predstavuje vysoký potenciál pracovnej sily⁸². Aktuálne sa v Rwande vyrába papierový tovar a šijú uniformy a polokošeľe v čínskych továrňach v špeciálnej ekonomickej zóne v hlavnom meste Kigali⁸³.

Pre porovnanie, v grafe 9 vidíme prehľad tokov globálnych čínskych PZI v rokoch 2007 až 2018. PZI Číny dosiahli v roku 2018 celkovú hodnotu 143,03 mld. USD. Podľa grafu 8 bol prílev čínskych PZI do krajín SSA v roku 2018 v hodnote 5,39. To znamená, že podiel PZI v SSA na celkových čínskych investíciách je len 3,77%. Tá je na Číne oveľa viac závislá z pohľadu obchodu ako pre jej PZI.

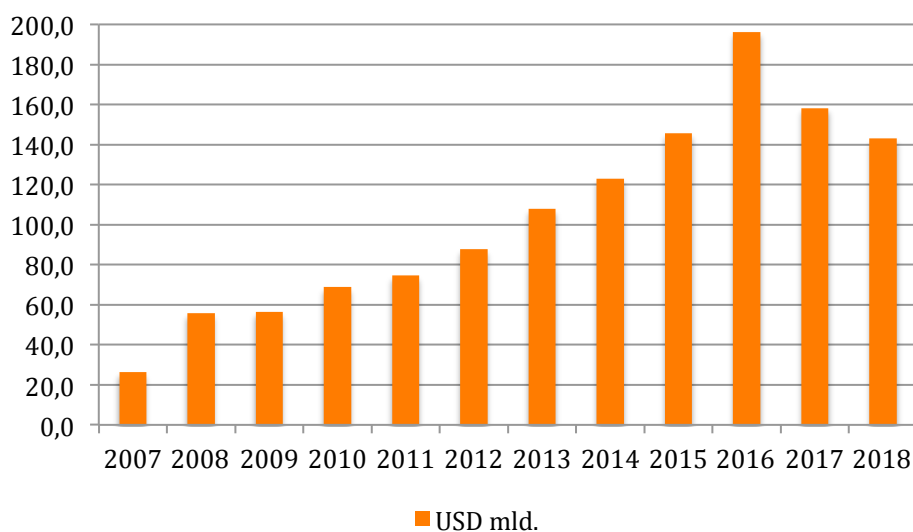
⁸⁰ BLOOMBERG Businessweek. China Is Turning Ethiopia Into a Giant Fast Fashion Factory. [online]. 2018. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/features/2018-03-02/china-is-turning-ethiopia-into-a-giant-fast-fashion-factory>>

⁸¹ PEYTON, NELLIE. Made in Senegal? New industrial park woos Chinese firms. [online]. 2017. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://uk.reuters.com/article/us-senegal-china-manufacturing/made-in-senegal-new-industrial-park-woos-chinese-firms-idUKKBN175145>>

⁸² KUO, LILY. QUARTZ AFRICA. Rwanda is a landlocked country with few natural resources. So why is China investing so heavily in it?. [online]. 2016. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://qz.com/africa/827935/rwanda-is-a-landlocked-country-with-few-natural-resources-so-why-is-china-investing-so-heavily-in-it/>>

⁸³ CNBC Africa. Rwanda earmarks 8 more economic zones. [online]. 2018. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.cnbc.com/africa/videos/2018/06/08/rwanda-earmarks-8-more-economic-zones/>>

Graf 9 Globálne PZI Číny v rokoch 2007-2018, v mld. USD

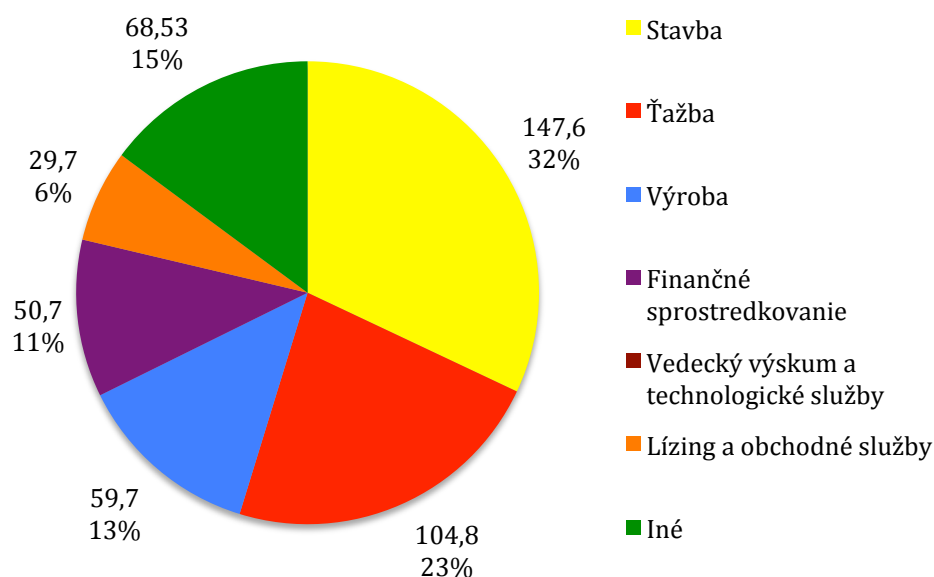

Prameň: vlastné spracovanie, podľa <http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa>

Na grafe 10 môžeme vidieť, že čínske PZI v SSA sa začínajú diverzifikovať, pokiaľ ide o sektor a umiestnenie. Zatiaľ čo objem ťažby a stavebníctva v roku 2018 stále predstavuje väčšinu (55%), toky PZI do výroby v roku 2018 predstavovali 13%. Aj keď je toto percento v porovnaní s ťažbou a stavebníctvom nižšie, od roku 2013, kedy PZI do výroby boli vo výške 35,11 (100 mil) USD, v priebehu rokov tieto investície rástli a v roku 2018 predstavovali hodnotu 59,7 (100 mil.) USD. Najvyššiu hodnotu však dosiahli v roku 2017, a to 60,8 (100 mil.) USD.⁸⁴ Toto zvyšujúce sa zameranie na produktívne odvetvia v krajinách s vysokým rastom naznačuje, že by čínske investície mohli mať príležitosti na vytváranie pracovných miest, zásobovanie miestnych trhov a vytváranie prepojení a rozširovanie znalostí miestnym firmám. Môžeme sledovať určité pozitívne synergie medzi čínskymi a miestnymi výrobnými firmami napríklad v Etiópii a ich potenciál na rozvoj v Ghane, Nigérii a Tanzánii. Všetky tieto krajiny patria do skupiny najrýchlejšie rastúcich ekonomík SSA. Môžeme povedať, že má Čína stále relatívne malé zastúpenie vo výrobných odvetviach v týchto krajinách. Táto skutočnosť môže naznačovať, že investície v SSA nie sú dosť veľké na to, aby boli buď likvidačnými alebo naopak všeliakom, ale situácia v Etiópii naznačuje, že krajiny môžu využiť svoj potenciál na dosiahnutie zmysluplného rastu pracovných miest a produktivity.

⁸⁴ SAIS-CARI. DATA: Chinese investment in Africa. [online]. [cit. 2020-03-23]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa>>

Graf 10 Prehľad PZI do jednotlivých sektorov v roku 2018, v 100 mil. USD

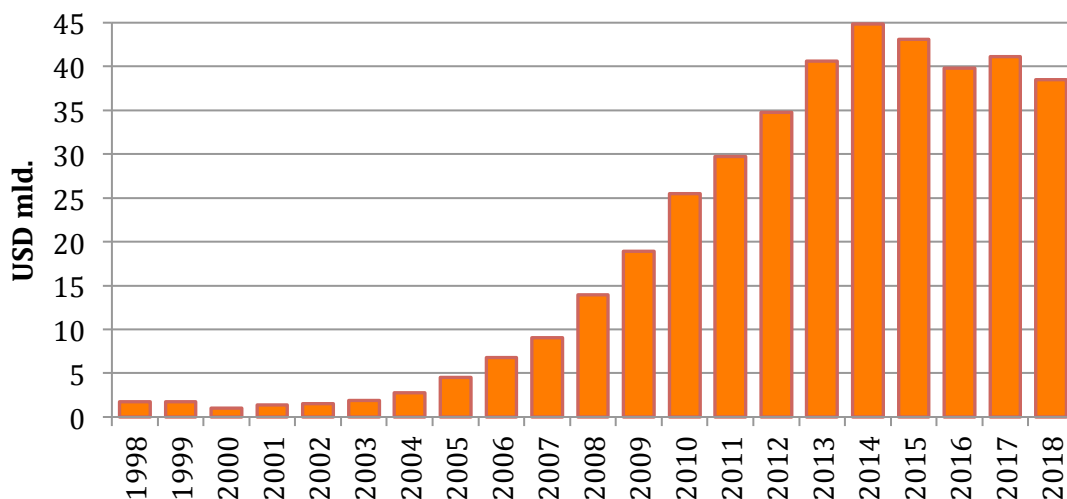
Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI. DATA: Chinese investment in Africa. [online]. [cit. 2020-03-23]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa>>

Prehľad 5 najväčších investícií v SSA uvádzame v samostatnej podkapitole tejto diplomovej práce.

3.4 Čínske spoločnosti v SSA

Čínska ročná štatistika o zazmluvnených projektoch a pracovnej spolupráci so zahraničím zaznamenáva ročnú hodnotu inžinierskych projektov, ktoré získali čínske firmy. SSA predstavuje významný podiel čínskych zahraničných stavebných projektov v porovnaní s jej podielom na čínskom obchode a PZI. Na grafe 11 vidíme, že v roku 1998 dosiahli hrubé ročné príjmy z inžinierskych a stavebných projektov čínskych spoločností v SSA 1,76 mld. USD, pričom za 20 rokov sa táto hodnota vyšplhala až na 38,48 mld. USD. Vzhľadom na nedostatok infraštruktúry v SSA to možno nie je prekvapujúce, aj keď oproti roku 2017 zaznamenávame mierny pokles o 6,5%. Medzi päť najväčších krajín patrí Angola, Nigéria, Etiópia, Keňa a Zambia. Týchto päť krajín predstavuje 51% všetkých hrubých ročných príjmov stavebných projektov všetkých čínskych spoločností v subsaharskej Afrike v roku 2018.

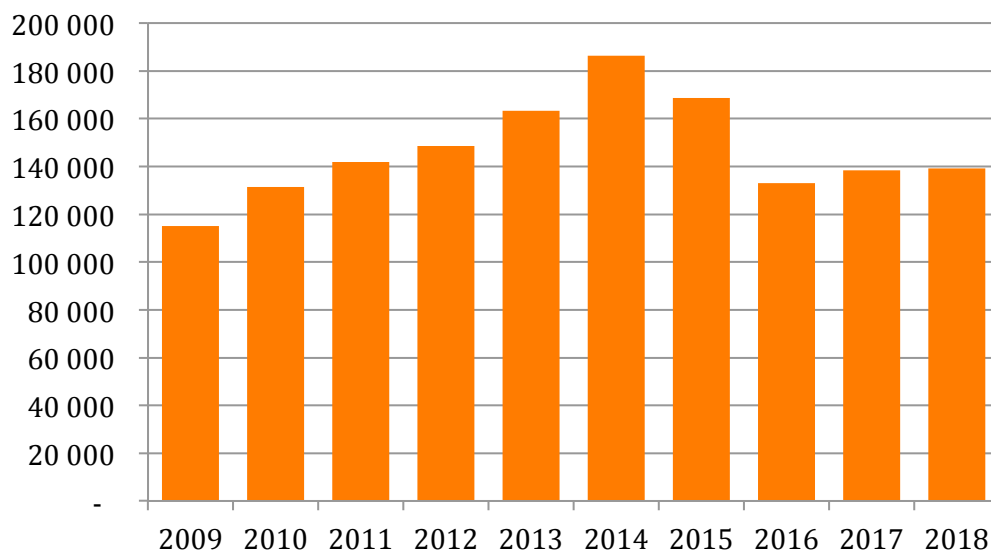
Graf 11 Hrubý ročný príjem z čínskych stavebných a inžinierskych projektov v SSA v rokoch 1998 – 2018 v mld. USD

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI. DATA: Chinese contracts in Africa. [online]. [cit. 2020-03-23]. dostupné na internete: < <http://www.sais-cari.org/data-chinese-contracts-in-africa> >

Graf 12 zobrazuje počet čínskych pracovníkov v subsaharskej Afrike vždy ku koncu roku od roku 2009 do roku 2018, pričom údaj zahŕňa čínskych pracovníkov vyslaných na prácu na základe stavebných zmlúv čínskych spoločností v subsaharskej Afrike a čínskych pracovníkov vyslaných na prácu pre spoločnosti, ktoré nie sú čínskymi spoločnosťami v subsaharskej Afrike. Počet čínskych pracovníkov v subsaharskej Afrike bol podľa oficiálnych čínskych zdrojov koncom roka 2018 v počte 139 121. V roku 2018 patrí medzi päť krajín s najväčším počtom čínskymi pracovníkmi Angola, Nigéria, Keňa, Etiópia a Zambia, čo predstavovalo 46,6% všetkých čínskych pracovníkov v Afrike. Od roku 2017 do roku 2018 sa celkový počet čínskych pracovníkov v Afrike znížil o 604 pracovníkov. Tento trend poklesu pokračuje od roku 2014, kedy bol počet čínskych pracovníkov na maxime, a to, 186 291.

Graf 12 Počet čínskych pracovníkov v subsaharskej Afrike v rokoch 2009 - 2018
(počet ku koncu roku)

Prameň: vlastné spracovanie, podľa SAIS-CARI. DATA: Chinese workers in Africa. [online]. [cit. 2020-03-23]. dostupné na internete: < <http://www.sais-cari.org/data-chinese-workers-in-africa> >

Pomer počtu čínskych pracovníkov k počtu čínskych stavebných projektov v SSA je relatívne vyrovnaný s pomerom vo svete. Okrem toho bol počet čínskych pracovníkov v posledných rokoch relatívne stabilný, a to napriek nárastu hodnoty zahraničných projektov. V súčasnosti existuje pomer 3 - 4 čínskych pracovníkov na milión dolárov z projektovej hodnoty, čo naznačuje, že akékoľvek vysídlenie potenciálnych afrických pracovníkov v týchto projektoch by nebolo veľké.

3.5 Zahraničná pomoc

Čínske spôsoby poskytovania rozvojovej pomoci sa v mnohých ohľadoch líšia od prevládajúcich štandardov oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA- official development assistance) stanovených Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD- Economic Co-operation and Development). Čínsky program zahraničnej pomoci bol predmetom opakujúcich sa, ale postupných reforiem - trend, ktorý odráža celkovú hospodársku trajektóriu krajiny a trend, ktorý pokračuje dodnes.

Peking založil Čínsku agentúru pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (CIDCA) v apríli 2018 a úsilie krajiny o reformu svojho modelu rozvojovej pomoci stále pokračuje. Čínsky prístup k zahraničnej pomoci sa postupne spájal so súborom zásad zdôrazňujúcich suverenitu a vzájomný prospech prijímajúcich krajín. V roku 1964, počas návštevy v Akkre v Ghane, čínsky premiér Zhou Enlai odhalil formalizovaný súbor myšlienok, ktoré Peking stále popisuje ako prístup Číny k zahraničnej pomoci známej ako osem princípov⁸⁵. Medzi tieto základné črty čínskej diplomacie patria pravidlá ako suverénna nezávislosť, neinterferencia v domácich záležitostiach iných krajín a rovnaká spolupráca. Medzitým Čína začala súťažiť s Taiwanom o diplomatické uznanie, financovala rozsiahle projekty pomoci v mnohých afrických krajinách a inde, ako napríklad železnica TAZARA spájajúca Tanzániu a Zambiu. Na konci kultúrnej revolúcie sa veľké projekty zahraničnej pomoci stali súčasťou dedičstva predsedu Mao Zedonga: zahraničná pomoc predstavovala 5,9% celkových vládnych výdavkov od roku 1971 do roku 1975, najvyššia v roku 1973 na 6,9%.⁸⁶ Výdavky čínskej zahraničnej pomoci následne stabilné rástli. Od roku 2003 do roku 2015 sa zvýšili zo 631 mil. USD v roku 2003 na takmer 3 mld. USD v roku 2015. Výdavky na zahraničnú pomoc prudko klesli na 2,3 mld. USD v roku 2016, od tej doby sa však opätovne zvýšili na nové maximum, a to 3,3 mld. USD v roku 2018. Čo sa týka čínskej pomoci v Afrike, v posledných dvoch desaťročiach rýchlo rástla a v roku 2018 vzrástla na najvyššiu hodnotu 15 mil. USD⁸⁷. Prezident Xi Jinping zdôraznil nepodmienečnosť pomoci a to, ako Peking nehľadá sebecké politické zisky z investičnej a finančnej spolupráce.

3.6 Prínosy a riziká čínskych aktivít v SSA

Vďaka miliardám dolárov z Číny sa v celej SSA stavajú nové cesty, mosty, štadióny a ďalšie projekty. Dokonca aj výstavba centrál AÚ v hodnote 200 mil. USD bola plne financovaná Číňanmi. Čína tiež investuje do priemyselných investícií na

⁸⁵ China Daily. Zhou Enlai announces eight Principles of foreign aid. [online]. 2010. [cit. 2020-04-25]. dostupné na internete: <http://www.chinadaily.com.cn/china/2010-08/13/content_11149131.htm>

⁸⁶ CHENG, Cheng. The Logic Behind China's Foreign Aid Agency. [online]. 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <https://carnegieendowment.org/files/09-26-18_Cheng_China_Development.pdf>

⁸⁷ DAHIR, Abdi Latif. QUARTZ AFRICA. China's aid to African leaders' home regions nearly tripled after they assumed power. [online.] 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://qz.com/africa/1639750/chinas-aid-to-africa-favors-political-leaders-home-regions/>>

celom kontinente, prevádzkuje ťažobné a ropné spoločnosti. Výsledkom je, že Čína sa stala najdôležitejším obchodným partnerom SSA a predchádza tak USA.

Možnosti vývoja a dopadu obchodu

Každá krajina má svoje komparatívne výhody a každá sa líši v tom, čo môže vyvážať alebo dovážať. Z tohto dôvodu by sa zisky z obchodných vzťahov s Čínou nerozložili rovnomerne. Môžeme očakávať, že niektoré krajiny môžu mať kladnú platobnú bilanciu. Krajina, v ktorej je jej dovoz vyšší ako vývoz, bude mať zápornú platobnú bilanciu. V tejto súvislosti bude skutočnosť, či bude krajina podliehať ziskom alebo stratám súvisiacim s obchodom záležať od ponúkaného tovaru:

1. V prvom prípade môže dôjsť k všeobecnej dohode, na základe ktorej ponúkne expanzia čínskej ekonomiky rýchlo rastúce trhové príležitosti a subsaharská krajina, ktorá výrobok, ktorý Čína dováža, vyváža, bude mať zisky. Môže využiť trhové príležitosti, pretože existuje predpoklad, že vývoz by mal v prípade Číňanov rásť, čo následne stimuluje hospodársky rast.
2. V druhom prípade môže nastať situácia, v ktorej krajina, ktorá dováža produkt, ktorý môže vyvážať Čína, z toho môže získať až do takej miery, že rozširujúci sa čínsky vývoz bude spojený s rapidným znížením cien.
3. Ďalším scenárom môže byť fakt, že krajina vyváža podobé alebo tie isté výrobky ako Čína. V takom prípade utrpí táto krajina pravdepodobne obchodnú stratu, ktorá by bola spôsobená poklesom vývozných cien a znížením podielu na trhoch tretích krajín.
4. A posledným prípadom, ktorý môže nastať je, že subsaharská africká krajina, ktorá dováža výrobky, ktoré sa tiež dovážajú do Číny, pravdepodobne utrpí obchodné straty. Je to preto, že bude čeliť významnej dovoznej konkurencii na trhoch tretích krajín, ktorá bude pravdepodobne spojená s rastúcimi cenami.

Je zároveň nesprávne predpokladať, že pokiaľ krajina vyváža to, čo Čína dováža, napríklad ropa, minerály a iné suroviny, je automaticky zaručená kladná platobná bilancia. Príkladom môže byť Nigéria, ktorá je vývozcom ropy a zemného plynu do Číny, stále však má s Čínou zápornú platobnú bilanciu.

Hospodársky vplyv

Pri posudzovaní hospodárskeho vplyvu na SSA je dôležité poznamenať, že hospodárske činnosti Číny viedli skôr k celkovému nárastu obchodu, PZI a pomoci v Afrike. V zásade by to malo mať pozitívne účinky, avšak je ťažké určiť, či výlučne čínske PZI a podpora vzájomného obchodu zapríčiňuje nárast HDP krajín SSA, vzhľadom na existenciu mnohých faktorov, ktoré k takémuto nárastu môžu mohli prispieť.

Infraštruktúra

Čínske investície v SSA určite poskytujú výhody. Projekty čínskej hospodárskej spolupráce budujú a zlepšujú veľmi potrebnú infraštruktúru v SSA, ktorá môže byť využívaná nie len za účelom prepravy tovarov, ale aj bežnými obcami. Zároveň tak znižuje transakčné náklady a tým zvyšuje (vnútorný a vonkajší) obchod a tempo rastu. Ako ekonomiky rastú, chudoba klesá a populácia je vzdelanejšia a politicky viac zapojená, čo následne vedie k lepšiemu riadeniu.

Investovanie bez politických podmienok

Číňania menej rozlišujú krajiny, do ktorých sa rozhodnú investovať a vstupujú ako investori aj do krajín, ktoré majú tendenciu byť menej rozvinuté a často menej demokratické. To umožňuje získať zahraničné investície aj krajinám, do ktorých by sa západné krajiny rozhodli neinvestovať, nakoľko by na tieto krajiny vyvíjali nátlak, aby boli viac demokratickejšími alebo viac presadzovali dodržiavanie ľudských práv. Čínski investori o takýto nátlak neprejavujú záujem.

Takéto neobmedzené poskytovanie pôžičiek však môže mať za následok zvyšovanie zadlženosti krajín SSA a vznik hrozby platobnej neschopnosti. Väčšina pôžičiek je neefektívnych neudržateľných a krajiny, ktoré ručia svojimi prírodnými zdrojmi a budúcimi príjmami vstupujú do vysokého rizika. Častokrát dochádza v prípade platobnej neschopnosti k prenájmom na 99 rokov a dlhšie.

Diverzifikácia obchodu

Rozšírenie medzinárodného obchodu s novým partnerom, ako je Čína, by mohlo zvýšiť mieru rastu zvýšením dopytu po afrických výrobkoch (najmä surovinách). Diverzifikácia tradičných afrických obchodných partnerov by tiež mohla znížiť volatilitu vývozu, tým znížiť volatilitu produkcie a následne tak zvýšiť

dlhodobú mieru rastu. Spotrebitelia v SSA by mohli mať úžitok z (dodatočného) importu vyrobeného tovaru z Číny, čo by im umožnilo znížiť svoje výdavky konzumáciou lacných čínskych výrobkov alebo zvýšením rozmanitosti spotrebného tovaru, ktorý majú k dispozícii. Podobne by africkí výrobcovia mohli vo svojom výrobnom procese využiť lacné čínske vstupy.

Lacné čínske tovary

V prípade tovarov z Číny je potrebné spomenúť aj hrozbu, ktorú lacné čínske tovary prinášajú. V prípade nedostatočnej pripravenosti a nízkej konkurencieshopnosti by mohli čínske podniky mohli vytlačiť svojich afrických konkurentov v prípade, že vyrábajú podobné výrobky a spôsobiť úpadok afrických firiem. Na rozdiel od pozitívnych účinkov by angažovanie Číny v SSA v takomto prípade malo negatívne dôsledky aj na hospodársky rast.

Nadhodnotenie výmenných kurzov a nízkonákladová konkurencia z Číny ohrozujú aj afrických dodávateľov vo výrobe. V závislosti od posudzovanej krajiny sa to mohlo týkať napríklad textilu, nábytku, obuvi alebo keramických výrobkov. Čínske firmy môžu napadnúť buď domáci trh afrických dodávateľov, alebo sa môže presídliť SSA export na tretie trhy, napríklad v Európe alebo USA.

Dopyt po nerastných surovinách

Silnému dopytu Číny po nerastných surovinách je SSA export stále viac koncentrovaný v jednom primárnom sektore. To zvyšuje riziko náchylnosti danej krajiny na výkyvy cien komodít. Nadhodnotenie výmenného kurzu v dôsledku zvýšeného vývozu prírodných zdrojov by mohlo vytlačiť výrobné výrobky. Rovnako tak je objem nerastných surovín konečný a po vyčerpania prírodných zdrojov a zásob sa môže krajina ocitnúť v kritickej situácii.

Zamestnanosť a angažovanie SSA firiem

Síce prílev PZI do krajín SSA napomáha k vytvoreniu nových pracovných miest, Čína však častokrát podmieňuje výstavbu projektov v SSA využívaním takmer výlučne čínskych zdrojov. V praxi to znamená, že angažovanosť afrických firiem do projektov je veľmi nízka a výstavbu realizuje čínska spoločnosť, sú presunuté čínske technológie, využívané čínske postupy a odborné poradenstvo a dozor zabezpečujú výlučne čínsky pracovníci.

3.7 Najväčšie investície v SSA

Číňania sa v tomto storočí ujímajú vedenia pri vývoji niektorých z najambicióznejších infraštruktúrnych projektov na tomto kontinente. Od Afrického rohu až po Guinejský záliv ťažko nájdeme krajinu, ktorej neboli ponúknuté čínske investície a pôžičky. Ako sme už uviedli vyššie v našej diplomovej práci, len v roku 2018 investovala Čína v SSA do projektov v oblasti cestnej, železničnej, betónovej výroby a elektrickej energie 5,4 mld. USD. Nižšie uvádzame 5 menej známych, ale dôležitých projektov infraštruktúry.

3.7.1 Diaľnica Trans-Maghreb

Aj keď je táto diaľnica mimo SSA, je dôležité túto investíciu spomenúť. Po dokončení totiž bude diaľnica Trans-Maghreb spájať 55 hlavných severoafrických miest a veľkomiest, 60 miliónov ľudí, 22 medzinárodných letísk a hlavné univerzity v regióne, nemocnice a výskumné centrá regiónu pozdĺž jednej cesty. Rovnako ako transsibírska alebo transkontinentálna železnica pred ňou, aj 3 200 km dlhá trasa Trans-Maghreb spojí hospodárstva regiónu spôsobom, ktorý sa nevidel od čias osmanskej alebo francúzskej ríše. Čínske konzorcium CITIC-CRCC, spolu s alžírskymi a japonskými dodávateľmi, zohráva vedúcu úlohu pri vydláždení 1200 km Trans-Maghrebu, ktorý križuje Alžírsko. To isté čínske konzorcium, ktoré už investovalo do tohto projektu sumou 11 mld USD, podpísalo v novembri 2018 dohodu s Alžírmami o výstavbe závodu na výrobu fosfátov vo výške 6 mld. USD v blízkosti tuniskej hranice, prvého významného a dôležitého priemyselného projektu. Uvedenie fosfátu na trh si však bude vyžadovať lepšie cestné a železničné napojenia, a preto čínske firmy už ponúkajú pomoc, aby alžírskaya národná železničná sieť Anesrif vybudovala linku z El Affroun, 60 km juhozápadne od Alžíru, do centrálného prístavu El Hamdania.

3.7.2 Elektráreň Mambilla (Nigéria)

Prvé koncipovanie projektu bolo ešte v roku 1972 a trvalo ďalších 35 rokov, kým sa začalo s prácou na nigérijskej gargantuánskej vodnej elektrárni Mambilla. Zadaním zákazky čínskemu konzorciu vedenom Gezhouba group (CGGC) v roku 2007 bola najväčšia výrobná energia v Nigérii naplánovaná s dokončením v roku 2030. Na výrobu 3,05 GW energie bude projekt na rieke Dongo v dedine Gembu

pozostávať zo štyroch priehrad, pričom najväčšia priehrada bude vysoká 150m a dvoch podzemných elektrární s 12 generátormi turbín, čím sa stane jednou z najväčších vodných nádrží v západnej Afrike. Voda bude smerovať cez 3 tunely s dĺžkou 33 km. Časť vody, ktorá prichádza s veľmi vysokým tlakom, bude zachytená priehradami Sum a Nghu. Zatiaľ čo ďalšia časť vody z priehrady Mambilla bude napájať spomínané 2 podzemné elektrárne postavené v skale. Projekt si bude vyžadovať zmiešanie cementu 31,240 000 vriec cementu, 18 981 000 metrických ton kameniva, kameňa, žuly a piesku. Počas výstavby bude potrebných aj 42 000 ton ocele.

Po dokončení pozemného prieskumu v roku 2010 a získaní environmentálneho schválenia v roku 2011 sa v roku 2017 mala začať výstavba projektu v hodnote 5,72 mld. USD s 85% financovaním čínskou EXIM bankou a 15% federálnou vládou Nigérie. Výstavba 40-ročného opusteného projektu vodnej energie Mambilla v Nigérii sa nakoniec začne koncom roku 2020. Nigérijský minister energetiky, Sale Mamman zverejnil túto správu a uviedol, že spor blokujúci vývoj je takmer vyriešený. „*Prípád je takmer uzavretý. Generálny prokurátor Abubakar Malami práve dokončuje podmienky dohody. Tento výsledok umožní začať práce na hydroelektrickom projekte,*“ uviedol.⁸⁸ Nigérijská spoločnosť podala na obchodný súd v Paríži žalobu proti nigérijskej federálnej vláde. Táto žaloba bola následkom zrušenia zmluvy v roku 2007 v prospech čínskych spoločností Sinohydro a China Civil Engineering Construction Corporation (CCECC). Spoločnosť Sunrise Power preto od vlády požaduje náhradu škody vo výške 2,3 mld. USD.

Akonáhle bude hotová, elektrárň na rieke Dongo pomôže napájať 700 km prenosových vedení v Nigérii a takmer zdvojnásobí celkovú výrobu elektrickej energie v krajine. Hoci má krajina teoreticky kapacitu na výrobu 12 GW energie iba z vodných a tepelných zdrojov, vo väčšine dní je schopná vyrobiť iba približne 4 GW. Akonáhle bude Mambilla zapojená v národnej elektrickej sieti, zvýši sa táto výroba zhruba o 80%.

⁸⁸ MANDELA, DOMINIC. Construction Review Online. Construction of Mambilla hydropower project in Nigeria to start before end of 2020. [online]. 2020. [cit. 2020-05-09]. dostupné na internete: <<https://constructionreviewonline.com/2020/03/construction-of-mambilla-dam-in-nigeria-to-start-before-end-of-2020/>>

3.7.3 Železnica Nairobi-Naivasha

Východná Afrika je už dlho v čínskom mentálnom pláne. Teraz je veľmi dôležitá hlavne z dôvodu realizácie ambicióznej čínskej iniciatívy BRI. Po prestavaní historickej trate Addis Abeba v Džibutsku, nehovoriac o veľmi dôležitej trati Nairobi-Mombasa, Čína nestráca čas a pomáha rozvíjať zvyšok hlavného železničného plánu východnej Afriky. Čína si stavia na akejsi vybudovanej tradícii v tomto regióne, keď už v roku 1975 slávne položila základy 1 860 km dlhého napojenie medzi Tanzániou a Zambiou (ktorého kapacita klesla po namíbijskej nezávislosti a po skončení Apartheidu, čo otvorilo nové možnosti pre vyvážanú zambijskú meď). Na nadviazanie spojenia s Keňou, Tanzániou, Ugandou, Zambiou, Rwandou, Burundi a dokonca aj Južným Sudánom, bude centrálna tepna hlavného železničného plánu východnej Afriky linia Mombasa-Kigali spájať najväčší prístav v Keni s hlavným mestom Rwandy a sídlom druhého najrýchlejšie rastúceho hospodárstva východnej Afriky. Hoci sa na trati Isaka-Kigali pokročilo, spojenie Rwandy s Ugandou, dôležitým medzičlánkom napojenia medzi Rwandou a Keňou, hlavnou vlakovou tepnou, sa spomalil.

V decembri 2019 už Keňa spustila nákladnú službu štandardnej rozhodovej železnice Nairobi-Naivasha (Standard Gauge Railway - SGR) a vnútrozemské kontajnerové depo (inland container depot ICD), ktoré by malo byť revolúciou v preprave nákladu cez krajinu a východoafrický región. Slávnostné otvorenie ocenil kenský prezident Uhuru Kenyatta a čínsky štátny radca Wang Yong. Začatie nákladnej dopravy nastalo dva mesiace po zavedení osobnej dopravy SGR medzi Nairobi a Naicasha. Kenyatta uviedol, že: *„Rovnako dúfame, že sa vytvorí ďalšie hospodárske a obchodné spolupráce, ktoré spolu povedú k vytvoreniu produktívneho zamestnania a tým sa zníži chudoba a nerovnosť v celej krajine.“*⁸⁹ Čínsky štátny úradník Wang Yong, tiež osobitný vyslanec čínskeho prezidenta Xi Jinpinga, pogrataloval Keni za začatie novej služby nákladnej dopravy. Wang uviedol, že spustenie služieb SGR Nairobi-Naivasha znamenalo ďalší medzník v histórii výstavby železníc v Keni a v Afrike všeobecne. *„Budeme pokračovať v propagácii*

⁸⁹ Belt & Road News. Kenya starts Nairobi-Naivasha Railway Freight Service. [online]. 2019. [cit. 2020-05-10]. dostupné na internete: <<https://www.beltandroad.news/2019/12/19/kenya-launches-freight-service-at-nairobi-naivasha-railway/>>

čínsko-kenskej spolupráce, ako napríklad prepojenia zariadení v rámci BRI, s cieľom vybudovať užšiu čínsko-africkú komunitu," uviedol Wang.⁹⁰

3.7.4 Kontajnerový terminál Walvis Bay (Windhoek)

S kontajnerovými zariadeniami, vojenskými základňami a vlastníckymi právami na prístavy od celého Grécka, na Srí Lanke a Džibuti až po Rotterdam, Hamburg a Antverpy by nemalo byť prekvapením, že Peking má tiež záujem o juhozápadné pobrežie Afriky, kritický obchodný a prepravný uzol od konca 15. storočia. Čínska prístavná inžinierska spoločnosť otvorila v auguste 2019 svoj prístavný terminál v hodnote 400 mil. USD vo Walvis Bay, asi 400 kilometrov západne od hlavného mesta Namíbie Windhoek. Ten sa budoval už niekoľko rokov na veľkom piesočnatom brehu oproti starému prístavu.

História zálivu Walvis ako prístavu sa datuje od roku 1878, kedy bol oficiálne založený, ale jeho história zahŕňajúca lodnú dopravu siaha ešte ďalej. „Objavený“ európskymi navigátormi bol v roku 1487, keď ho Bartolomeu Dias nazval Golfo de Saint Maria da Conceição, objavil sa na prvých mapách, ktoré vykreslil nemecký Henricus Martellus ako Praia dos Sardinha (Sardínske pobrežie). Prístav a enklávu si pripojili Briti v roku 1884, čiastočne preto, aby zabránili tomu, aby sa potenciálny prístav dostal do rúk Nemcov, ktorí sa angažovali v oblasti dnešnej Namíbie. Walvis Bay sa tak stal súčasťou Cape Colony a neskôr bol začlenený do Únie a následne do Juhoafrickej republiky. Od nástupu nezávislosti sa Namíbii darilo pri rozvoji prístavu, a nielen pri plnení požiadaviek zahraničného obchodu Namíbie. Mladá krajina bola priekopníkom myšlienky dopravných koridorov naprieč južnou Afrikou a uvádza na trh prístav Walvis Bay ako vstupnú bránu do južnej a strednej Afriky. Koridor Trans-Capri vi sa stretol s významným úspechom. S prihliadnutím na cezhraničný obchod spoločnosť Nampor t, ktorá prevádzkuje a riadi prístavy Walvis Bay a Luderitz, začala plánovať výstavbu a vývoj nielen nového kontajnerového terminálu, ale aj nového výletného terminálu. Walvis Bay sa stal obľúbeným cieľom výletných lodí obkolesujúcich mys, vrátane výletných spoločností, ktorých lode každé leto trávia čas na juhoafrickom pobreží, napríklad MSC, Silversea a Hapag-Lloyd. Ešte ambicióznejšie je, že Nampor t plánuje vybudovať nový prístav v hlbokých vodách,

⁹⁰ Belt & Road News. Kenya starts Nairobi-Naivasha Railway Freight Service. [online]. 2019. [cit. 2020-05-10]. dostupné na internete: <<https://www.beltandroad.news/2019/12/19/kenya-launches-freight-service-at-nairobi-naivasha-railway/>>

bezprostredne na sever od existujúceho prístavu, ktorý by mohlo obsiahnuť objemovo tekuté a suché sypké komodity. Prvá fáza už prebieha a zahŕňa palivové móla so zásobnými nádržami. Oblasť pridelená severnému prístavu sa rozkladá na viac ako 1400 hektárov.

Aktuálny nový 40-akrový terminál bol regenerovaný z mora vo Walvis a terminál má ročnú manipulačnú kapacitu až 750 000 TEU (navýšenie z 350 000 TEU). Nový terminál umiestni Namíbiu ako regionálny logistický uzol a vstupnú bránu. Li Yi, viceprezident spoločnosti China Harbour Engineering Company uviedol, že spoločnosť sa podieľala na viac ako 100 projektoch výstavby prístavov a projekt kontajnerových terminálov vo Walvis Bay je jedným z najnáročnejších projektov. Dôvodom bola veľmi mäkká pôda, ktorá predstavovala jedinečné problémy a podvodné sírovodíkové plyny. Čínsky veľvyslanec v Namíbii Zhang Yiming povedal, že dokončenie nového kontajnerového terminálu je „skvelým projektom“, ktorý dosiahli tieto dve krajiny. „Očakávame, že Namíbia sa aktívne zúčastní na čínskej iniciatíve BRI,“ povedal Zhang⁹¹. Toto je vôbec prvý projekt spoločnosti China Harbor Engineering Company v Namíbii a tiež najväčší prístavný projekt v histórii Namíbie. Výstavba terminálu, vrátane nových prístavísk a veľkého zhodnocovania pôdy z mora prebehla úspešne s využitím pracovnej sily viac ako 2000 ľudí, ktorí na projekte pracovali viac ako 5 miliónov človekohodín a bez straty času kvôli zraneniu. Úspešná realizácia projektu terminálu poskytla spoločnosti príležitosť expandovať na špičkový trh v Namíbii.

Čo sa týka koncepcie koridoru, mnoho z týchto kontajnerov nebude určených pre Namíbiu, ale pre Botswanu a dokonca aj pre Južnú Afriku (koridor Trans-Kalahari a Trans-Oranje), Zambiu, Zimbabwe, Malawi a KDR (Trans-Capriivi) a južnú Angolu (Trans-Cunene).

3.7.5 Projekt vodnej elektrárne Caculo Cabaca v Angole

V prípade ďalšej krajiny bohatej na energiu, ktorá trpí nedostatočnou výrobou elektrickej energie, bolo oznámenie o výstavbe rozsiahlej vodnej elektrárne Caculo Cabaca v roku 2017 veľkým prínosom. Prvá turbína s celkovým počtom štyroch vo vodnom elektrárni Caculo Cabaça, ktorá je vo výstavbe v angolskej provincii Kwanza

⁹¹ SI, Katherine. Seatrade Maritime News. China Harbour Engineering inaugurates \$400m Namibia port terminal. [online]. 2019. [cit. 2020-05-10]. dostupné na internete: <<https://www.seatrade-maritime.com/middle-east-africa/china-harbour-engineering-inaugurates-400m-namibia-port-terminal>>

Norte, na rieke Cuanza, najdlhšej vodnej ceste krajiny, ktorá vteká do Atlantického oceánu, začne vyrábať elektrinu od roku 2024. Caculo Cabaça, ktorá je vysoká 103 metrov, bude najväčším hydroelektrickým komplexom v krajine s kapacitou vyprodukovať 2 172 MW energie po Laúne s 2 070 MW a je štvrtým takýmto projektom postaveným pozdĺž stredného Kwanzy po Priehradě Capanda a Laúca (Malanje) a Cambambe (Kwanza Norte). Na vrchole svojej výstavby vytvorí 10 000 miestnych pracovných miest. Podľa projektu čínskej CGGC, ktorá už vyrába nigérijský závod Mambilla, sa očakáva, že projekt Caculo Cabaca v hodnote 4,5 mld. USD po dokončení pokryje viac ako 50% energetických potrieb krajiny.

Tento projekt prehľbí už existujúce čínsko-angolské väzby. Čína je už najväčším obchodným partnerom Angoly a Angola je druhým najväčším obchodným partnerom Číny v SSA. Spolu s už investovaným čínskym kapitálom v minulosti Caculo Cabaca zabezpečí, aby Luanda zostala v nadchádzajúcich budúcich prioritách pekinských kontinentálnych priorít.

3.8 Diskusia

V úvode diplomovej práce sme si charakterizovali región krajín subsaharskej Afriky a jeho základné makroekonomické ukazovatele a môžeme skonštatovať. Aj napriek pokrokom, ktoré krajiny v posledných rokoch urobili, patrí väčšina krajín do skupiny menej rozvinutých s vysokou mierou chudoby.

Z historického hľadiska sa vzťahy medzi Čínou a SSA budujú už niekoľko storočí. Významným prelomovým bodom bolo stretnutie v Bandungu v roku 1955, ktorého vyústením bolo vzniknutie prvého fóra pre čínsko-africkú spoluprácu FOAC. Toto fórum je vnímané ako vynikajúca platforma na dosiahnutie spoločného hospodárskeho cieľa a spôsob ako skoordinať mechanizmy spolupráce v oblasti rozvojových investícií, kultúrnej výmeny a vojenskej spolupráce. Posledné fórum sa konalo v roku 2018 a zúčastnili sa ho všetky krajiny SSA okrem Svazijska, ktoré stále udržiava diplomatické vzťahy s Taiwanom. Na fóre sa predstavili ciele na roky 2019-2021. Čína sa zaviazala poskytnúť krajinám SSA 20 mld. USD vo forme nových úverov, 15 mld. USD na zahraničnú pomoc, 10 mld. USD na zriadenie fondu financovania rozvoja, 5 mld. USD na fond pre financovanie importu z Afriky a 10 mld. USD poskytnú krajinám priamo čínske spoločnosti.

Okrem FOCACu využíva Čína rôzne inštitúcie na koordináciu svojej politiky v SSA a dohliadanie a kontrolu vplyvu. Okrem iného sú ministerstvo zahraničných vecí (MFA), ktoré je spolu s ministerstvom hospodárstva (MOFCOM) zodpovedné za hospodársku politiku Číny. Zodpovedá aj za čínske veľvyslanectvá, ktoré zodpovedajú za čínskych občanov v Afrike. MOFCOM je zodpovedné za vyplácanie zahraničnej pomoci a bilaterálne obchodné rokovania. Čínska rozvojová banka (CDB) je najväčšiu svetovou finančnou inštitúciou. EXIM banka je štátom financovaná a vlastnená banka so štatútom nezávislej právnickej osoby a je zameraná hlavne na podporu zahraničného obchodu. Je najväčším poskytovateľom úverov čínskym spoločnostiam pôsobiacim v SSA. Nejasné kompetencie a ich prepletenie v rámci jednotlivých inštitúcií však spôsobujú chaos a vytvára sa priestor pre korupciu a netransparentnosť, čo následne vedie k nedôvere voči čínskym investíciám.

Čína okrem využitia inštitúcií využíva na dosiahnutie svojich cieľov rôzne mechanizmy a stratégie riadenia. Najdôležitejšou stratégiou je tzv. Great strategy, od ktorej sa vyvíjajú všetky čínske aktivity a smerovania. Ide o stratégiu obnovenia veľkej moci a vnímanie Číny ako globálneho vodcu. Na dosiahnutie tohto cieľa zastáva Čína pri získavaní vplyvu na zahraničných trhoch rôzne strategické princípy, ako napríklad stratégia tlaku a ťahu alebo stratégia nezasahovania do vnútorných záležitostí štátu, ktorá umožňuje získať investície aj nie demokratickým krajinám.

Práve z porušovania tohto princípu však bola Čína mnohokrát kritizovaná. Okrem tejto kritiky je Čína obviňovaná z vykorisťovania krajín SSA a neokolonializmu. Využitie lacnej pracovnej sily ako aj pôžičky ručené prírodnými zdrojmi krajín SSA podporujú túto kritiku, avšak prístup Číny je v mnohých smeroch odlišný od európskeho koloniálneho prístupu. Buduje infraštruktúru využiteľnú pre bežných občanov, stavia nemocnice, podporuje výmenné študijné pobyty a čo je hlavné, poskytovanie pôžičiek nepodmieňuje politickými a ekonomickými tlakmi. To však následne vedie k obavám z dodržiavania základných ľudských práv ako aj environmentálneho zaťaženia. Mnohé krajiny, v ktorých Čína investuje, sú menej demokratické alebo vôbec, vládne v nich diktatúra a ľudské práva sú potláčané taktiež mnohé tieto krajiny nekladú dôraz na ochranu životného prostredia, prípadne je politický a ekonomický záujem výrazne popredu pred tým environmentálny a častokrát ani nedisponujú inštitúciami, ktoré by na dodržiavanie environmentálnych zásad dohliadali.

Zahraničný obchod medzi Čínou a krajinami SSA v priebehu posledných rokov narastal. Hodnota bilaterálneho obchodu predstavovala v roku 2018 hodnotu 150 mld. USD. Aj napriek poklesom cien nerastných surovín, ktoré sa odzrkadlili na vzájomnom obchode a poklesu v roku 2016 môžeme konštatovať, že sa za posledných 17 rokov vzájomný obchod neustále zvyšuje.

Spolu s obchodom sa zároveň zvyšuje aj objem poskytnutých PZI a pôžičiek. Tie sa rástli a aj keď sa ich objem znížil v roku 2017 oproti roku 2016 o takmer o polovicu, investície boli poskytnuté inými formami, napríklad formou grantov, investovaním do fondov a pod. V rokoch 2000-2017 bola Angola najväčším príjemcom čínskych pôžičiek.

Rovnaký trend nárastu objemu môžeme pozorovať aj pri poskytovaní tokov PZI. Po výraznom prepade v roku 2009 oproti roku 2008 spôsobenom globálnou hospodárskou krízou boli investície v ďalších rokoch viac-menej stabilné, mierne oscilujúce, avšak od roku 2017 ich objem opäť postupne narastá. V roku 2018 investovala Čína najviac do výstavby, ťažby a výroby.

Spolu s nárastom objemu PZI súvisí aj nárast hrubého ročného príjmu z čínskych stavebných a inžinierskych projektov a počet čínskych pracovníkov pôsobiacich v Číne. Najvyšší príjem bol dosiahnutý v roku 2014, odvtedy príjmy mierne klesli, ale udržiavajú si stabilnú hodnotu. Rovnako tak je aj počet čínskych pracovníkov stabilný a výrazne nenarastá, a to aj napriek zvyšujúcim sa objemom investícií.

Všetky tieto investície majú svoje prínosy a riziká. Každá krajina má svoje komparatívne výhody a záleží na nej, aký spôsobom poskytnuté investície využije. Vo všeobecnosti sú PZI pre krajiny SSA výhodné. Buduje sa chýbajúca infraštruktúra, rozvíja medicína a vzdelanie obyvateľstva, zvyšuje sa rast hospodárskeho rastu, vytvárajú sa nové pracovné miesta a podporuje sa diverzifikácia obchodu. Avšak s prílevom čínskych PZI môžu trhy zaplaviť lacné čínske tovary, ktoré vytlačia africké spoločnosti z trhu, krajiny sa môžu dostať do veľkej zadlženosti a platobnej neschopnosti. Pôžičky a investície sú častokrát nerentabilné a neudržateľné.

Záver

Nárast Číny ako globálnej sily je veľmi dobre zdokumentovaný a zdá sa, že v posledných niekoľkých desaťročiach jej investície v subsaharskej Afrike sú pre väčšinu národov subsaharských krajín, ktoré sú z globálneho hľadiska najmenej rozvinutými, požehnaním. Čína je v súčasnosti považovaná za jedného z najväčších partnerov krajín subsaharskej Afriky v oblasti obchodu a investícií. Aj keď sa zdá, že obe strany ako Čína, tak aj subsaharská Afrika z toho vzťahu ťažia, Afrika prostredníctvom investícií a Čína získavaním veľmi potrebných zdrojov získavajú, budúcnosť v súvislosti s týmto stále rastúcim partnerstvom je otázna.

Pomoc a investície Číny v subsaharskej Afrike napomohli vybudovať štruktúru, na ktorej možno stavať hospodársky rast afrických krajín, a to aj v oblastiach, v ktorých západné krajiny a agentúry nie sú ochotné investovať. Vplyvy opätovného výskytu Číny v subsaharskej Afrike sú viditeľnejšie v oblasti rozvoja infraštruktúry, investícií, obchodu a rozvoja ľudského kapitálu. To tiež viedlo k tomu, že africkí producenti komodít si mohli dovoliť zvýšiť ceny vzhľadom na masívny dovoz do Číny.

Napriek tomu čelia pekinské africké investície tvrdej kritike, najmä zo Západu, často v dôsledku spôsobu, akým Čína podniká svoje obchodné rokovania v subsaharskej Afrike. Taktiež spoločnosti, ktoré čoraz viac konajú vo vlastnom záujme, môžu zväčšiť priepasť a rozdiely medzi Čínou a africkými krajinami. Čína taktiež čelí obvineniam z vykorisťovateľského správania. Ak sa však pozrieme na tento vzťah bližšie, zatiaľ čo jej ekonomická stopa v subsaharskej Afrike rastie, stále predstavuje iba zlomok čínskej hospodárskej činnosti po celom svete.

Čína a subsaharská Afrika by podľa môjho názoru mali pokračovať vo svojich vzťahoch, nakoľko je to prosperujúce najmä pre subsaharskú Afriku, vzhľadom na jej potrebu investícií do rozvoja a hospodárskeho rastu. Cieľom tejto zahraničnej pomoci z Číny však musí byť podpora afrického hospodárskeho rastu z krátkodobého a dlhodobého horizontu a ďalšie zosúladenie s agendou subsaharskej Afriky pre jej rozvoj. To tiež povedie k ochrane menších afrických podnikov pred lacným čínskym dovozom, ktorý má závažný vplyv na ich podniky. Zhromaždenia fóra FOCAC sú preto dobrým spôsobom na ďalšie formulovanie jasných politík a cieľov vzťahov medzi Čínou a Afrikou nie len v súčasnosti, ale aj v budúcnosti. Africkí lídri a hlavy štátov, ako aj kontinentálne orgány by tiež mali vo svojich vzťahoch s Čínou

implementovať monitorovacie mechanizmy a v zásade sledovať svoje záujmy s Pekingom. Afrika sa musí viac usilovať o zvýšenie angažovanosti k maximálnému prospechu. Pomoc a investície poskytujú subsaharským krajinám jedinečnú príležitosť premeniť tieto podpory zo zahraničia na celkové zisky. Závazky medzi Čínou a subsaharskou Afrikou by mali v budúcnosti uprednostňovať ochranu miestnych podnikov pred lacným čínskym dovozom, ktorý má vážny vplyv na rast malých a vznikajúcich podnikov v konkrétnych afrických štátoch. Africkí lídri by preto mali využiť svoje stanovisko s Čínou k ďalšiemu formulovaniu jasných mandátov pre svoje vzťahy s Pekingom. Spolu s Africkou úniou a občianskou spoločnosťou musia spolupracovať na vytvorení konštruktívneho politického rámca, ktorý zabezpečí, aby PZI prispievali k pozitívnemu čistému príspevku do ich hospodárstiev a spoločností. Okrem toho je nevyhnutné, aby regionálne organizácie napríklad aj spomínaná AÚ v súčasnosti a v budúcnosti zohrávali kľúčovú úlohu sprostredkovateľa a kontrolóra v rámci spolupráce medzi Čínou a subsaharskou Afrikou.

Pri podrobnej analýze môžeme skonštatovať, že je vplyv čínskych investícií založený na siedmych faktoroch: ceny komodít, kapacita ťažby, infraštruktúra, výroba, zamestnanosť, prístup na trh a spotrebitelia. Bez ohľadu na zdroj PZI, je vo všeobecnosti vplyv pomoci na hospodársky rast, či už negatívny alebo pozitívny, diskutabilný a do veľkej miery závisí od toho, ako ich hostiteľská krajina využije. Ak budú čínske PZI efektívne spravované, môžu pomôcť pri riešení nedostatočnej infraštruktúry a urýchliť hospodársky rast. Ak však bude táto angažovanosť riadená zle, subsaharská Afrika riskuje vykorisťovanie Čínou a nakoniec zmešká jedinečnú príležitosť na pokrok v politickom, hospodárskom a sociálnom rozvoji.

Zoznam použitej literatúry

ADDIS, AMSALU. K. Journal of Chinese Economic and Business Studies. Criticism of neo-colonialism: clarification of Sino-African cooperation and its implication to the west. [online]. 2018. [cit. 2020-05-20]. ISSN: 1476-5284. dostupné na internete: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14765284.2018.1521593>>

ADEGOKE, YINKA. QUARTZ AFRICA. Africa will have some of the world's fastest-growing economies in 2019—and a looming debt crisis. [online]. 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://qz.com/africa/1522126/african-economies-to-watch-in-2019-and-looming-debt/>>

ADEGOKE, YINKA. QUARTZ AFRICA. African economies will outperform global growth in 2020 despite a lag from its biggest countries. [online]. 2020. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://qz.com/africa/1783714/african-economies-to-watch-in-2020-debt-and-climate-crisis/>>

AFRIZAP. The Pros and Cons of China's Investment in Africa. [online]. 2015. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<http://www.afrizap.com/en/china-africa>>

AFROBAROMETER. China's growing presence in Africa wins largely positive popular reviews. [online]. 2016. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <http://afrobarometer.org/sites/default/files/publications/Dispatches/ab_r6_dispatchno122_perceptions_of_china_in_africa1.pdf>

ALBERT, ELEANOR. Council on Foreign Relations. China in Africa. [online]. 2017. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.cfr.org/backgrounders/china-africa>>

ALDEN, CHRIS. – LARGE, DAN. – SOARES de OLIVIERA, RICARDO. China Returns to Africa: Anatomy of an Expansive Engagement. [online]. 2008. [cit. 2020-04-01]. dostupné na internete: <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/c2621b804f018b31b083f43170baead1/WP-51_Alden-Large-

SoaresdeOliveira_China_Africa_Engagement.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=c2621b804f018b31b083f43170baead1>

BBS News. Djibouti: Chinese troops depart for first overseas military base. [online]. 2017. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/world-asia-china-40578106>>

BBC News. eSwatini stands by Taiwan despite Chinese overtures. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/world-africa-45271974>>

BBC News. Zambian miners kill Chinese manager during pay protest. [online]. 2012. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/world-africa-19135435>>

Belt & Road News. Kenya starts Nairobi-Naivasha Railway Freight Service. [online]. 2019. [cit. 2020-05-10]. dostupné na internete: <<https://www.beltandroad.news/2019/12/19/kenya-launches-freight-service-at-nairobi-naivasha-railway/>>

BENABDALLAH, LINA. Explaining attractiveness: knowledge production and power projection in China's policy for Africa. [online]. 2017. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <https://www.academia.edu/33723059/Explaining_attractiveness_knowledge_production_and_power_projection_in_Chinas_policy_for_Africa>

BENABDALLAH, LINA. China's Peace and Security Strategies in Africa: Building Capacity is Building Peace?. [online]. 2016. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <https://www.academia.edu/31002296/Chinas_Peace_and_Security_Strategies_in_Africa_Building_Capacity_is_Building_Peace>

BENADBALLAH, L. - ROBERTSON, W. The Washington Post, Xi Jinping pledge \$60 billion for Africa. Where will the money go?. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey->

cage/wp/2018/09/17/xi-jinping-pledged-60-billion-for-africa-where-will-the-money-go/>

BLASKO, J. DENNIS. The JAMESTOWN FOUNDATION. China's Contribution to Peacekeeping Operations: Understanding the Numbers. [online]. 2016. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://jamestown.org/program/chinas-contribution-peacekeeping-operation-understanding-numbers/>>

BLOOMBERG. Russia Wrest Crown of Top China Oil Supplier From Saudi Arabia. [online]. 2017. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-01-23/russia-wrests-crown-of-top-china-oil-supplier-from-saudi-arabia>>

BLOOMBERG Businessweek. China Is Turning Ethiopia Into a Giant Fast Fashion Factory. [online]. 2018. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.bloomberg.com/news/features/2018-03-02/china-is-turning-ethiopia-into-a-giant-fast-fashion-factory>>

BRäUTIGAN, DEBORAH. Close encounters: Chinese business networks as industrial catalysts in Sub-Saharan Africa. [online]. 2003. [cit. 2020-01-18], dostupné na internete: <<https://academic.oup.com/afraf/article-abstract/102/408/447/145336>>

BRäUTIGAM, DEBORAH. THE Washington Post. Xi Jinping is visiting Africa this week. Here's why China is such a popular development partner. [online]. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/07/24/xi-jinping-is-visiting-africa-this-week-heres-why-china-is-such-a-popular-development-partner/>>

BRäUTIGAM, DEBORAH. – HWANG, JYHJONG. EASTERN PROMISES: NEW DATA ON CHINESE LOANS IN AFRICA, 2000 TO 2014. [online]. 2016. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<https://static1.squarespace.com/static/5652847de4b033f56d2bdc29/t/58ac91ede6f2e1f64a20d11a/1487704559189/eastern+promises+v4.pdf>>

BRÄUTIGAM, DEBORAH. – XIAOYANG, TANG. African Shenzhen : China's special economic zones in Africa. [online]. 2011. [cit. 2020-04-19]. dostupné na internete:

<<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.364.2292&rep=rep1&type=pdf>>

BREEZE, V. Update to: Stats on International Students Studying in China. [online]. 2019. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.wordpress.com/blog/>>

CARLE, JILL. Climate Change Seen as Top Global Threat. [online]. 2015. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.pewresearch.org/global/2015/07/14/climate-change-seen-as-top-global-threat/>>

CASCAIS, ANTONIO. DW. Africa's leaders race to china summit to talk cooperation. [online]. 2018. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.dw.com/en/africas-leaders-race-to-china-summit-to-talk-cooperation/a-45301681>>

CNBC Africa. Rwanda earmarks 8 more economic zones. [online]. 2018. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.cnbc africa.com/videos/2018/06/08/rwanda-earmarks-8-more-economic-zones/>>

COFACE. CHINA'S AMBITIONS IN SUB-SAHARAN AFRICA: EFFORTS TO REBALANCE BI-LATERAL RELATIONS STILL NEEDED. [online]. 2017. [cit. 2020-04-19]. dostupné na internete: <<https://www.coface.com/News-Publications/News/China-s-ambitions-in-sub-Saharan-Africa-efforts-to-rebalance-bi-lateral-relations-still-needed>>

DAHIR, A. LATIF. Taiwan now has one diplomatic ally left in Africa. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://qz.com/africa/1290170/burkina-faso-cuts-taiwan-ties-under-one-china-policy-pressure/>>

DAHIR, Abdi Latif. QUARTZ AFRICA. China's aid to African leaders' home regions nearly tripled after they assumed power. [online.] 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://qz.com/africa/1639750/chinas-aid-to-africa-favors-political-leaders-home-regions/>>

DAHMAN-SAIDI, MZRIAM. BSI Economics. CHINESE INVESTMENT IN AFRICA (PART 1). [online]. 2013. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<http://www.bsi-economics.org/219-chinese-investment-in-africa-part-1>>

DEWS, FRED. BROOKINGS. 8 Facts about China's Investments in Africa. [online]. 2014. [cit. 2020-03-30.] dostupné na internete: <<https://www.brookings.edu/blog/brookings-now/2014/05/20/8-facts-about-chinas-investments-in-africa/>>

DREHER, AXEL a kol. Apples and Dragon Fruits: The Determinants of Aid and Other Forms of State Financing from China to Africa. [online]. 2015. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <http://docs.aiddata.org/ad4/files/wps15_apples_and_dragon_fruits.pdf>

ECONOMY, ELIZABETH. – DAOJING, ZHA. Global Development and Investment v Debating China: The U.S.-China Relationship in Ten Conversations. ed. Hachigian N.. Oxford University Press. [online]. 2014. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://www.chinafile.com/library/excerpts/global-development-and-investment>>

EIA. World Energy outlook. [online]. [cit. 2020-03-30]. dostupné na internete: <<https://www.iea.org/topics/world-energy-outlook>>

EIA. China. International energy data and analysis. [online]. 2015. [cit. 2020-03-30]. dostupné na internete: <https://www.eia.gov/international/content/analysis/countries_long/China/china.pdf>

EIA. 2020. China's crude oil imports surpassed 10 millions barrels per day in 2019.[online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=43216>>

EISENMAN, JOSHUA. – HEGINBOTHAM, ERIC. CHINA STEPS OUT. Beijing's major power engagement with the developing world. [cit. 2020-03-31]. 2018. ISBN: 978-1138202931

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Bandung Conference. [online]. [cit. 2020-01-19]. dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/event/Bandung-Conference>>

EWKE, HERBERT. Pambazuka News. What exactly does 'sub-Sahara Africa' mean?. [online.] 2012. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.pambazuka.org/governance/what-exactly-does-'sub-sahara-africa'-mean>>

FICAWOYI, DONOU-ADONSOU. ScienceDirect. On the importance of Chinese investment in Africa. [online]. 2018. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1879933718300551>>

FICAWOYI, DONOU-ADONSOU. – LIM, SOKCHEA. On the importance of Chinese investment in Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1879933718300551#bib0090>>

FINANCIAL TIMES. Africa must get ready about Chinese ties. [online]. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/562692b0-898c-11e2-ad3f-00144feabdc0>>

FINANCIAL TIMES. China and Africa: trade relationship evolves. [online]. [cit. 2020-04-20]. dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/c53e7f68-9844-11e5-9228-87e603d47bdc>>

FINANCIAL TIMES. China oil imports surpass those of US. [online]. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/342b3a2e-f5a7-11e4-bc6d-00144feab7de#axzz3ZqkOpBiB>>

FMPRC. Beijing Declaration of the Forum on China-Africa Cooperation. [online]. 2000. [cit. 2020-01-18]. dostupné na internete: <<https://www.fmprc.gov.cn/zflt/eng/zyzl/hywj/t157833.htm>>

FMPRC. Everlasting China-Sudan Friendship: Work Together for a Shared Future. [online]. 2019. [cit. 2020-04-05]. dostupné na internete: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zwjg_665342/zwbd_665378/t1710620.shtml>

FMPRC. China-Africa Relations. [online]. 2004. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.fmprc.gov.cn/ce/ceza/eng/zghfz/zfgx/t165329.htm>>

FOCAC. Spotlight: China, Africa map out strategic vision for win-win cooperation with practical action plan. [online]. 2017. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <https://www.focac.org/eng/ljhy_1/dwjbzjjhys_1/hyqk/t1321742.htm>

FOX, BENJAMIN. EURACTIV. preklad Hudec Mišo. Čína zvyšuje svoj vplyv v Afrike, Mogheriniová sa o ten európsky neobáva. [online.] 2018. [cit. 2020-04-19]. dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/news/cina-zvysuje-svoj-vplyv-v-afrike-mogheriniova-sa-o-ten-europsky-neobava/>>

GLOBAL TIMES. Luban Workshop Contraction Experience Museum a blueprint for future Luban Workshops. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<http://www.globaltimes.cn/galleries/2044.html>>

GLOSNY, A. MICHAEL. Meeting the Development Challenge in the 21st Century: American and Chinese Perspectives on Foreign Aid. HARVARD Kennedy School. [online]. 2006. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://www.belfercenter.org/publication/meeting-development-challenge-21st-century-american-and-chinese-perspectives-foreign-aid>>

HALLINK, COURTNEY. G20 Research Group. The G20's Governance of Africa-Related Issues. 2008-2016. [online]. 2017. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.g20-insights.org/wp-content/uploads/2017/02/170127-africa-research-1.pdf>>

HALPERIN, SANDRA. Britannica. Neocolonialism. [online]. 2020. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/topic/neocolonialism>>

HAMPEJES, MARTIN. Hospodárske noviny. Novodobý kolonializmus. Čína posilňuje svoj vplyv v Afrike, štáty zavádzajú povinnú výučbu čínštiny. [online]. 2019. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/zahranicna-ekonomika/1974757-novodoby-kolonializmus-cina-posilnuje-svoj-vplyv-v-afrike-staty-zavadzaju-povinnu-vyucbu-cinstiny>>

HANUAUER, LARRY. – MORRIS, J.LYLE. RAND corporation. Chinese Engagement in Africa. Drivers, Reactions, and Implications for U.S. Policy. [online]. 2014. [cit. 2020-05-21]. ISBN: 9780-0-8330-8411-8. dostupné na internete: <https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR521.html>

HERITAGE. 2020 Index of Economic Freedom. Country rankings. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/ranking?version=454>>

HERITAGE. 2020 Index of Economic Freedom. Eritrea. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/country/eritrea?version=488>>

HERITAGE. 2020 Index of Economic Freedom. Mauritius. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/country/mauritius>>

CHIN, JOSH. THE WALL STREET JOURNAL. Violence in South Sudan Kills Two Chinese U.N. Peacekeepers. [online]. 2016. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.wsj.com/articles/violence-in-south-sudan-kills-chinese-u-n-peacekeeper-1468224678>>

China-Africa Development Fund. Introduction. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://en.cadfund.com/Column/25/0.htm>>

CHINA DEVELOPMENT BANK. About CDB. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://www.cdb.com.cn/English/gykh_512/khjj/>

China Daily. Zhou Enlai announces eight Principles of foreign aid. [online]. 2010. [cit. 2020-04-25]. dostupné na internete: <http://www.chinadaily.com.cn/china/2010-08/13/content_11149131.htm>

CHINA IN AFRICA. The real story. Is China Hiding its Overseas Lending? Horn, Reinhart and Trebesch's "Hidden Loans" and Hidden Data. [online]. 2020. [cit. 2020-05-05]. dostupné na internete: <http://www.chinaafricarealstory.com/2020/04/is-china-hiding-its-overseas-lending_1.html>

CHENG, Cheng. The Logic Behind China's Foreign Aid Agency. [online]. 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <https://carnegieendowment.org/files/09-26-18_Cheng_China_Development.pdf>

JACOBS, ANDRWE. – PERLEZ, JANE. THE New York Times. U.S. Wary of Its New Neighbor in Djibouti: A Chinese Naval Base. [online]. 2017. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.nytimes.com/2017/02/25/world/africa/us-djibouti-chinese-naval-base.html>>

JAHANZEB, AGHA. – MUNEER, SAQIB. Implication of behavioral finance in investment decision-making proces. vol. 4. [online]. 2012. s. 532, [cit. 2020-01-31]. ISSN 2220-3796. dostupné na internete: <https://www.academia.edu/3473630/Implication_of_Behavioral_Finance_in_Investment_Decision-making_Process>

JIANG, STEVEN - WESTCOTT, DEN. CNN. Xi Jinping heads to Africa to clinch China's hold over the continent. [online]. 2018. [cit. 2020-05-05]. dostupné na internete: <<https://edition.cnn.com/2018/07/18/asia/xi-jinping-africa-visit-intl/index.html>>

KENTON, WILL. Investopedia. [online]. 2019. [cit. 2020-05-21], dostupné na internetu: <<https://www.investopedia.com/terms/g/guanxi.asp>>

KUO, LILY. QUARTZ AFRICA. Rwanda is a landlocked country with few natural resources. So why is China investing so heavily in it?. [online]. 2016. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internetu: <<https://qz.com/africa/827935/rwanda-is-a-landlocked-country-with-few-natural-resources-so-why-is-china-investing-so-heavily-in-it/>>

LIMO, K. ARGUT. INSTITUTE OF DIPLOMACY AND INTERNATIONAL STUDIES. University of Nairobi. THE ENVIRONMENTAL IMPACT OF CHINA'S ACTIVITIES IN AFRICA: THE CASE OF KENYA. [online]. 2016. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internetu: <http://erepository.uonbi.ac.ke/bitstream/handle/11295/98623/Argut_The%20Environmental%20Impact%20Of%20China's%20Activities%20In%20Africa%20The%20Case%20Of%20Kenya.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

LYMAN, N. PRINCETON. China's Rising Role in Africa. COUNCIL on FOREIGN RELATIONS. [online]. 2005. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internetu: <<https://www.cfr.org/report/chinas-rising-role-africa>>

MAASHO, AARON. REUTERS. Africa should avoid forfeiting sovereignty to China over Loans: Tillerson. [online]. 2018. [cit. 2020-03-15]. dostupné na internetu: <<https://www.reuters.com/article/us-usa-africa/africa-should-avoid-forfeiting-sovereignty-to-china-over-loans-tillerson-idUSKCN1GK114>>

MANDELA, DOMINIC. Construction Review Online. Construction of Mambilla hydropower project in Nigeria to start before end of 2020. [online]. 2020. [cit. 2020-05-09]. dostupné na internetu: <<https://constructionreviewonline.com/2020/03/construction-of-mambilla-dam-in-nigeria-to-start-before-end-of-2020/>>

MARTINA, MICHAEL. – BRUNNSTORM, DAVID. REUTERS. China's Xi says to commit 8,000 troops for U.N. peacekeeping force. [online]. 2015. [cit. 2020-05-02].

dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-un-assembly-china-idUSKCN0RS1Z120150928>>

MEGBOWON, EBENEYER. Cogent Economics & Finance. Impact of china's outward fdi on sub-saharan africa's industrialization: Evidence from 26 countries. [online]. 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23322039.2019.1681054?scroll=top&needAccess=true>>

MELDRUM, ANDREW. The Guardian. Mugabe Turns back on west and looks east. [online]. 2005. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2005/apr/19/zimbabwe.andrewmeldrum>>

MFA. Forum on China-Africa Cooperation Beijing Action Plan (2019-2021). [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1593683.shtml>

MFA. Main Responsibilities of the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zyzz_663306/>

MLAMBO, N. DANIEL. - MLAMBO, H. VICTOR. - MUBECUA, A. MANDLA. The Rise of Chinese Investments in Africa: For Whose Benefit. [online]. 2018. [cit. 2020-03-15]. dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/327666728_The_Rise_of_Chinese_Investments_in_Africa_For_Whose_Benefit>

MLAMBO, N. DANIEL. – MLAMBO, H. VICTOR. – MUBECUA, A. MANDLA. Journal of Economics and Behavioral studies. The Rise of Chinese Investments in Africa: For Whose Benefit?. [online]. 2018. [cit. 2020-03-31]. ISSN: 2220-6140. dostupné na internete: <<https://www.researchgate.net/publication/327666728>>

MOE. Statistical report on international students in China for 2018. [online]. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <http://en.moe.gov.cn/news/press_releases/201904/t20190418_378586.html>

MOFCOM. About MOFCOM. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://english.mofcom.gov.cn/index.shtml>>

MOHAN, GILES – KALE, DINAR. The invisible hand of South-South globalisation: Chinese migrants in Africa. Professor Chan (Interview 28/06/2007). [online]. 2007. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://asiandrivers.open.ac.uk/documents/Rockefeller%20Report%20on%20Chinese%20diasporas%2010th%20Oct%20_3_.pdf>

MOYO, SIBUSISO. China daily. Why Africa welcomes China's friendship. [online]. 2020. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://global.chinadaily.com.cn/a/202001/10/WS5e17ee2da310cf3e35583bd2.htm>>

National Bureau of Statistics of China. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2018/indexeh.htm>>

National Bureau of Statistics of China. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://data.stats.gov.cn/english/publish.htm?sort=1>>

NANTULYA, PAUL. Africa center for strategic studies. Grand strategy and China's soft power push in Africa. [online]. 2018. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://africacenter.org/spotlight/grand-strategy-and-chinas-soft-power-push-in-africa/>>

NANTULYA, PAUL. Africa center for strategic studies. Implications for Africa from China's One Belt One Road Strategy. [online]. 2019. [cit. 2020-05-22]. dostupné na internete: <<https://africacenter.org/spotlight/implications-for-africa-china-one-belt-one-road-strategy/>>

NDRC. Main functions of the NDRC. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <https://en.ndrc.gov.cn/mfndrc_8237/200812/t20081217_1193980.html>

NKRUMAH, KWAME. Neo-Colonialism, the Last Stage of imperialism. 1965. [cit. 2020-05-20]. ISBN: 0717801403

NKRUMAH, KWAME. Neo-Colonialism, the Last Stage of imperialism. Introduction. [online]. 1965. [cit. 2020-05-20]. Dostupné na internete: <<https://www.marxists.org/subject/africa/nkrumah/neo-colonialism/introduction.htm>>

NNAMDI, UDODILIM. E-International Relations. Navigating Nkrumah's Theory of Neo-colonialism in the 21st Century. [online]. 2016. [cit. 2020-05-20]. ISSN: 2053-8626. dostupné na internete: <<https://www.e-ir.info/pdf/60786>>

OECD, DEVELOPMENT AID AT A GLANCE. STATISTICS BY REGION. 2. AFRICA. [online]. 2019. [cit. 2020-05-08]. dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-data/Africa-Development-Aid-at-a-Glance-2019.pdf>>

OKEOWO, ALEXIS. THE NEW YORKER. China, Zambia, and a Clash in a Coal Mine. [online]. 2013. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.newyorker.com/business/currency/china-zambia-and-a-clash-in-a-coal-mine>>

OPEN KNOWLEDGE REPOSITORY. World Bank group. FOCUS: Sub-Saharan Africa. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://openknowledge.worldbank.org/focus-sub-saharan-africa>>

OSN. Statistic division. Standard country or area codes for statistical use (M49). [online]. [cit. 2020-03-31]. dostupné na internete: <<https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>>

OQUBAY, ARKEBE. – LIN, YIFU JUSTIN. Oxford University press. China-Africa and an Economic Transformation. 2019. [cit. 2020-05-21]. s. 103. ISBN: 978-0-19-883050-4

PILLING, DAVID. – FENG, EMILY. HOW CHINESE ENTREPRENEURS ARE QUIETLY RESHAPING AFRICA. [online]. 2019. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://www.ozy.com/around-the-world/how-chinese-entrepreneurs-are-quietly-reshaping-africa/93519/>>

PEW RESEARCH CENTER. Greatest Dangers in the World. [online]. 2014. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.pewresearch.org/global/2014/10/16/greatest-dangers-in-the-world/>>

PEYTON, NELLIE. Made in Senegal? New industrial park woos Chinese firms. [online]. 2017. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://uk.reuters.com/article/us-senegal-china-manufacturing/made-in-senegal-new-industrial-park-woos-chinese-firms-idUKKBN175145>>

POLLOCK, GREG. BACK TO THW FUTURE: UNDERSTANDING CHINA'A RETURN TO AFRICA AND ITS IMPLICATIONS FOR U.S. POLICY. [online]. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://jpia.princeton.edu/sites/jpia/files/2007-3.pdf>>

RAINE, S. CHINA'S AFRICAN CHALLENGES. 2009. [cit. 2020-04-01]. s. 38. ISBN-13: 978-0415556934

REUTERS. China is confident economy grew 6.7 percent in 2016. [online]. 2017. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-china-economy-idUSKBN14S0B9?il=0>>

REUTERS. Nigeria signs \$80 bln of oil, gas infrastructure deals with China. [online]. 2016. [cit. 2020-04-02]. dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/nigeria-oil-idUSL8N19M2HO>>

RICHARDSON, J.CRAIG. SSRN. Zimbabwe: Why is One of the World's Least-Free Economies Growing so Fast?. [online]. 2013. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2264434>

RICHARDSON, J. CRAIG. Zimbabwe. Why is one of the world's least-free economies growing so fast?. [online]. 2013. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=692102005081069097098009101011031077118020020019044006105025122064070102093028066105121035037038023004045070092088009064066066025085014061016075103017030013085092024038020086074005101122106110100016072003007006083029124110023071074008076068066069021002&EXT=pdf>>

ROTERBERG, I. ROBERT. Brookings Institution Press. China into Africa: Trade, Aid and Influence. [online]. 2008. [cit. 2020-04-01]. dostupné na internete: <<https://journals.openedition.org/chinaprospectives/6217>>

SASAC. What We Do. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <http://en.sasac.gov.cn/2018/07/17/c_7.htm>

SAIS-CARI. CARI-ETHIOPIAN DEVELOPMENT RESEARCH INSTITUTE WORKSHOP. [online]. 2016. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/event-details/2016/6/27/cari-ethiopian-development-research-institute-workshop>>

SAIS-CARI, Loan Database. [online]. [cit. 2020-03-31]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data>>

SAIS-CARI. DATA: CHINESE AGRICULTURAL INVESTMENTS IN AFRICA. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-chinese-agricultural-investments-in-africa>>

SAIS-CARI. DATA: CHINA-AFRICA TRADE. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>>

SAIS-CARI. DATA: CHINESE FOREIGN AID. [online]. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<http://www.sais-cari.org/data-chinese-foreign-aid-to-africa>>

SALAMEH, MOHAMMED TORKI BANI. ResearchGate. The World Bank and International Monetary Fund as Mechanisms of Western Domination: Historical and Contemporary Analysis. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/323971725_The_World_Bank_and_International_Monetary_Fund_as_Mechanisms_of_Western_Domination_Historical_and_Contemporary_Analysis>

SARTRE, Jean-Paul. 1956. La Mystification néo-colonialiste. Socio 13 Word Press. [online]. 2009. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://socio13.wordpress.com/2009/03/31/le-colonialisme-est-un-systeme-par-sartre/>>

SAULS, R. Philip. – HEATON, D. NEAL. Consequences of Chinese aid in sub-Saharan Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-03-21]. INSN: 7540-01-280-5500. s. 21. dostupné na internete: <<https://pdfs.semanticscholar.org/98f7/9ecbbf7f7f7c5e85b272e9885b59fc638721.pdf>>

SAULS, R. Philip. – HEATON, D. NEAL. Consequences of Chinese aid in sub-Saharan Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-03-21]. INSN: 7540-01-280-5500. dostupné na internete: <<https://pdfs.semanticscholar.org/98f7/9ecbbf7f7f7c5e85b272e9885b59fc638721.pdf>>

SI, Katherine. Seatrade Maritime News. China Harbour Engineering inaugurates \$400m Namibia port terminal. [online]. 2019. [cit. 2020-05-10]. dostupné na internete: <<https://www.seatrade-maritime.com/middle-east-africa/china-harbour-engineering-inaugurates-400m-namibia-port-terminal>>

SHAMBAUGH, D. China Goes Global. 2013. [cit. 2020-04-01]. s. 55 a s. 174. ISBN: 978-80199860142

SHINN, D.H. – EISENMAN, J. China and Africa: A Century of Engagement, 1.vyd. 2012. s. 148. [cit. 2020-03-21]. ISBN: 978-0-812-24419-9

SCHIERE, RICHARD. The Impact of China on the Donor Landscape in African Fragile States. [online]. 2014. [cit. 2020-04-18]. dostupné na internete: <<https://core.ac.uk/download/pdf/43538387.pdf>>

SCHULTZ, KAI. The New York Times. Sri Lanka, Struggling With Debt, Hands a Major Port to China. [online]. 2017. [2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.nytimes.com/2017/12/12/world/asia/sri-lanka-china-port.html>>

SLOVÁK, KRISTIÁN. – SCHONWIESNER, ROMAN. – BENKA, MARIÁN. Trend. Čierna Afrika je bielym miestom na investičnej mape. [online]. 2005. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.trend.sk/spravy/cierna-afrika-je-bielym-miestom-investicnej-mape>>

SPEGELE, Brian. – ISAAC, Anna. The Wall Street Journal. Hidden Chinese Lending Puts Emerging-Market Economies at Risk. About \$200 billion of emerging-markets debt owed to China has gone unreported in official statistics in recent years. [online]. 2020. [cit. 2020-05-05]. dostupné na internete: <<https://www.wsj.com/articles/hidden-chinese-lending-puts-emerging-market-economies-at-risk-11585560600>>

TANZANIA-ZAMBIA RAILWAY AUTHORITY. Taraza. [online]. [cit. 2020-04-25]. dostupné na internete: <<https://tazarasite.com/our-history>>

THE AFRICAN EXPONENT. Foreign Aid In Africa: Which Countries Provide and Receive the Most Foreign Aid?. Is foreign aid a good thing? Is it a bad thing? Should countries rely on foreign aid?. [online]. 2020. [cit. 2020-04-25]. dostupné na internete: <<https://www.africanexponent.com/post/6793-foreign-aid-in-africa-which-countries-provide-and-receive-the-most-foreign-aid>>

THE DIPLOMAT. The Diplomat's Justin McDonnell speaks with Elizabeth C. Economy about her recent book on China's quest for resources. [online]. 2014. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2014/04/elizabeth-c-economy/>>

THE ECONOMICS. Of emperors and kings. [online]. 2011. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<https://www.economist.com/business/2011/11/12/of-emperors-and-kings>>

The Export-Import Bank of China. About Bank. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://english.eximbank.gov.cn/Profile/AboutTB/Introduction/>>

TUBEI, GEORGE. Business Insider by Pulse. The sad similarity between Sri Lanka, Zambia and now Djibouti that best exemplifies China's „dept trap“ diplomacy. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<https://www.pulselive.co.ke/bi/politics/politics-the-sad-similarity-between-sri-lanka-zambia-and-now-djibouti-that-best/8kx3drc>>

TULL, DENNIS. China's engagement in Africa: scope, significant and consequences. vol. 44, issue 3. s. 459-479. [online]. 2006. [cit. 2020-01-31], dostupné na internete: <<https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-modern-african-studies/article/chinas-engagement-in-africa-scope-significance-and-consequences/6DA61D9BA8AC2824143A40E93047D799>>

TUMANJONG, EMMANUEL. THE WALL STREET JOURNAL. Chinese Workers Kidnapped by Suspected Boko Haram Militants in Cameroon. [online]. 2014. [cit. 2020-05-02]. dostupné na internete: <<https://www.wsj.com/articles/chinese-workers-kidnapped-by-suspected-boko-haram-militants-in-cameroon-1400342903?tesla=y>>

UN Comtrade Database. [online]. [cit. 2020-05-05]. dostupné na internete: <<https://comtrade.un.org>>

UNDP. About Sub-Saharan Africa. Africa at a turning point. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://www.africa.undp.org/content/rba/en/home/regioninfo.html>>

USA. Department of State. Office of the Historian. The Truman Doctrine. [online]. 1947. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/truman-doctrine>>

VB GEOGRAPHY. Category: Data. [online]. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.wordpress.com/category/data/>>

VB GEOGRAPHY. Maps and tools. Chinese loans to Africa. [online.] [cit. 2020-03-23]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.files.wordpress.com/2018/10/loans-dm.pdf>>

VB GEOGRAPHY. Update to: Stats on International Students Studying in China. [online]. 2019. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.wordpress.com/2019/06/26/update-to-stats-on-international-students-studying-in-china/>>

VB GEOGRAPHY. Visualizing Africa-China Ag. Trade. [online]. 2018. [cit. 2020-04-30]. dostupné na internete: <<https://breezegeography.wordpress.com/2018/06/15/visualizing-africa-china-ag-trade/>>

WANG, H. CIGI. A Deeper Look at China's "Going Out" Policy. [online]. 2016. [cit. 2020-05-01]. dostupné na internete: <<https://www.cigionline.org/publications/deeper-look-chinas-going-out-policy>>

WADHWA, DIVZANSHI. WORLD BANK blog. The number of extremely poor people continues to rise in Sub-Saharan Africa. [online]. 2018. [cit. 2020-02-16]. dostupné na internete: <<https://blogs.worldbank.org/opendata/number-extremely-poor-people-continues-rise-sub-saharan-africa>>

WIKIPEDIA, Neocolonialism. [online]. [cit. 2020-05-20]. dostupné na internete: <<https://en.wikipedia.org/wiki/Neocolonialism>>

WORKMAN, DANIEL. WORLD'S TOP EXPORTS. 2020. Top 15 Crude Oil Suppliers to China. [online]. [cit. 2020-05-21]. dostupné na internete: <<http://www.worldstopexports.com/top-15-crude-oil-suppliers-to-china/>>

WORLD BANK. Global Economic Prospect. Linkages between China and Sub-Saharan Africa. Box 2.1. [online]. 2015. [cit. 2020-05-22]. dostupné na internete: <<https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015b/Global-Economic-Prospect-June-2015-China-and-Sub-Saharan-Africa.pdf>>

WORLD BANK Data. [online]. [cit. 2020-04-05]. dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?page=1>>

WORLD BANK data. [online]. [cit. 2020-03-24]. dostupné na internete <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=ZG>>

WORLD BANK DATA. GDP growth (annual) %. [online]. [cit. 2020-05-16]. dostupné na internete: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>>

WORLD BANK Group. Focus. Sub-Saharan Africa. [online]. [cit. 2020-02-24]. Dostupné na internete: <<https://openknowledge.worldbank.org/focus-sub-saharan-africa>>

WORLD BANK group. China's Slowdown and Rebalancing. Potential Growth and Poverty Impacts on Sub-Saharan Africa. [online]. 2016. [cit. 2020-03-25]. dostupné na internete: <<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/24506/China0slowdo0n0Sub0Saharan0Africa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

XINHUANET. BELT AND ROAD INITIATIVE. [online]. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <<http://www.xinhuanet.com/silkroad/english/index.htm>>

XINHUANET. Full text of Chinese President Xi Jinping's speech at opening ceremony of 2018 FOCAC Beijing Summit. [online]. 2018. [cit. 2020-01-31]. dostupné na internete: <http://www.xinhuanet.com/english/2018-09/03/c_129946189.htm>